

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemani velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemani, velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravištvo in ekspedicija, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznani (inzerati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerne zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredno nedelje in praznike, ob 1/2 6. uri popoldne.

Štev. 141.

V Ljubljani, v četrtek 23. junija 1892.

Letnik XX.

Nemški nacionalci z liberalci — zoper Slovence.

Predsednik klubu nemško-nacionalnih poslancev v državnem zboru, dr. Steinwender, podaje roko pl. Plenerju, načelniku nemške združene leve, da bi se utrdila nova ljubezen obeh klubov; nemški nacionalci takemu rokopodajanju pravijo — „ein deutscher Handschlag“. In zakaj bi si ne segali v roke? Saj gre za to, da se zapreči nečuvni pritisek, kateri se zopet zbira nad glavami Nemcev in osebno Nemcev v planinskih deželah!

Omenili smo že na tem mestu, da je vlada ukazala okrajnemu glavarstvu v Beljaku, mestnima zastopoma v Celju in v Celovcu, da morajo slovenske vloge reševati v slovenskem jeziku, dalje da se mora ljudska šola pri sv. Jakobu na Koroškem preustrojiti v popolnem slovensko; umevno je torej, da nemštvo in nemčurstvo na Štirnem in Koroškem vsled tega krvavi iz štirih zevajočih ran; končno pa je imenovanje ministerskega svetnika g. Abrama v pravosodnem ministerstvu kot poročevalca v zasebnih zadevah uradnikov v slovenskih krajih — naravnost smrtni udarec na glavo za nemške liberalce.

Dasi je to na račun vladnega dolga, kojega je vlada nam Slovincem dolžna vsled ustave in zakonov, zelo beraško povračilo, vendar se Nemci poprijemljejo bilke, kajti vselej, kedarkoli se v Avstriji zaradi pravičnosti slovenskemu narodu v korist dovoli le trohica, odmeva na vseh vogalih grozen krik nezadovoljnih Nemcev. V tem slučaju so pa napominane vladne odredbe nemškim liberalcem in nacionalcem dobro došli povod, da bi mogli vladi v vprašanju valutne vravnave delati sitnosti in vloviti iz Taaffejeve roke kak dar kot plačilo za levičarske glasove. Kakor je videti, se ta akcija levih liberal-

cev in nacionalcev ne bo dovoljno izvršila za poslednje.

Znano je, da je grof Taaffe baš ta teden zbolel in kdor vé, da so take ministerske bolezni večkrat le navidezne, ta tudi pritrdi, da grof Taaffe ne bolega zdaj radi tega, da bi kaj prejel, temveč da bi mu — ne trebalo kaj dati! Pripoveduje se, da je obolel radi tega, da se odtegnil osebnemu občevanju levičarskih agentov, in v torek se je odpeljal na svoje češko posestvo v Nalžov. Celo „Deutsche Ztg.“ toži, da se združenju nemške leve in nacionalcev delajo velike ovire, ter hudo prijemlje one osebe, katere hoté to spojitve prepričati za vsako ceno, in končno se odločno izjavlja zoper nameravani shod koroških in štirskih Nemcev v Gradu, ki je povsem naperjen zoper nas Slovence in težnje naše.

Zdaj se še ne bo posrečilo združenim Nemcem, da bi napeljali tok notranje avstrijske politike na nemški mlin, čegar doslej počivajoče stope so pripravljene vsak hip nadaljevati l. 1879. preruseno delovanje in smleti kosti slovanskih narodov v Avstriji v ponemčeno — moko. Vendar ne treba dvojiti, da bodo Nemci porabili vsako priliko in vedno siloviteje zahtevali od vlade, po čemer jih zdaj srbij njih grabežljiva roka.

Baš minoli teden nas je poučil, da sedanji vpliv Nemcev na razvoj notranjih avstrijskih zadev, dasi je močan, vendar ni zadostno krepak, da bi gonilo vladnega stroja zasukal nazaj, da bi združeni Nemci mogli dospeti k svojemu cilju samo tedaj, ko bi se njih vpliv ojačil in bi postali v gospodarskih vprašanjih za vlado neobhodno potrebni. In baš v tem tiči za nas Slovence nauk.

Kaka znamenja na nebu in na zemlji se morajo še pojaviti, da bi mejsobno umevali svoj prospek? Kdo boče dvojit, ako se sedanja akcija Nemcev ne uresniči, da združenje obeh njihov klubov

saj navidezno ne postane istina, kar bi rastoči vpliv Nemcev samo ojačilo. Zoper to je samo jedino sredstvo, da se veljava naših poslancev na Dunaju okrepi.

Naravni naši zavezniki so pa nemški konservativci, moravski češki poslanci in češki veleposestniki, kateri so doslej še v dotiki s Hohenwartovim klubom in mu omogočujejo tak pomen, da nemški listi naravnost govoré o postranski Hohenwartovi vladi, koja je prouzročila napominane slovenske vspehe.

Nam se dozdeva, da se je nad našim narodnim bojiščem v tem trenutju kakor nad Gabaonom ustavilo Taaffejevo solnce na zapadu in Plenerjev mesec na iztoku — ne morda zbok tega, da bi boj dobojevali do poslednjega moža, temveč da ga končamo — v domači hiši.

XXVII. redni veliki zbor „Matice Slovenske“.

Včeraj ob pol 5. uri popoldne se je v mestni dvorani zbralo nad 50 društvenikov, katere je predsednik veleč. g. kanonik in profesor Jos. Marn nagovoril približno tako-le:

Slavni zbor!

Sedmič mi je čast, da vodim občni zbor „Matice Slovenske“. — Kakor v življenju posameznega človeka, tako se godi v življenju posameznih društev, da imajo svojo solnčno pa senčno, svojo svetlo pa temno stran. Tako je preteklo leto bilo tudi v „Matici“. Temna stran je manj prijazna, človek se je rad znebi, omenim naj tudi jaz najprej nekoliko o temni strani.

Med lauskimi knjigami očitalo se je „Letopisu“, da je prezejkosloven, da ima v sebi preveč slovniške in celó slovanske tvarine. Povem naj

A vendar je duh v nesvobodnem telesu vsled nepretrganega vpliva tudi nekako oviran, posebno še, ako si človek to nesrečo živo predočuje ter tako redno dejanje duševno ovira.

Tako čujemo tugovati posameznika - pevca, ki učí ptice svojo žalostinko o „zlati svobodi prodani.“

Tako pa tudi celi narod vzdihuje ter si želi nazaj dōbo, v kateri si je sam volil vladarja in dajal postave, v srečno dōbo samostojnosti. A sedaj ga teži trdo sovražno breme, da vzdihuje pod njim ter — toči solze na grobu svobode.

Sevéda moramo ločiti pravo svobodo, v kateri veljajo postave, brez katerih si človeške družbe niti misliti ne moremo, od neprave, katera razdene vezi zakonov ter podivja človeško telo, vstrupi domišljijo in onemogoči vse trezno mišljenje. Že Schiller popisuje v svojem „Spaziergang“ podobno stanje toliko ironično:

„Seine Fesseln zerbricht der Mensch. der Beglückte! Zerriss' er Mit den Fesseln der Furchs nur nicht die Zügel der Scham.“

Toli zaželena prostost napoči učéci se mladini po trudapolnem desetmesečnem delovanju, vesela dōba, da more brezskrbno prebiti dvoje mesecev, da okrepi svoje telo in poživi duha.

Nemudoma torej vsak hiti k svojem iz zaduhlega mestnega zidovja v preljubo rojstno vas, kjer ga s srčnim veseljem sprejmó željno pričakujoči roditelji.

A stari rek slōve:

„Nulla regula sine exceptione.“

Tako tudi prej omenjeni vsak ni, da bi se smatral do cela v prvotnem pomenu. Marsikateri ptič ne leti naravnost v gnezdo, marveč si izvoli daljšo pot okrog gore, po lepem polju, — mogoče iz zvedavosti.

Tak ptič sem bil nekoč tudi jaz.

Že dolgo sem se pismeno dogovarjal s prijateljem Vjekoslavom, kakor so ga zvali hrvatski sošolci, — prej smo ga klicali le za Lojzeta, da mu pridem naproti po dokončanih šolah na Reko. Ker smo v Ljubljani dovršili dobrih deset dnij poprej, šel sem tako mimogredé na skalovit Kras obiskat svojega sorodnika v Rodik.

Če prav se pokaže kmalu na Notranjskem kraševski zrak, vendar je zemlja še precéj rodovitna. Po malih dolinicah so nasejane na gosto prijazne vasi. Tudi polje je še dosti rodovitno. Od Ležeč naprej je pa svet čedalje pustejši. Ko pridemo skozi zadnji predor v Divačo, smo pa na pravcatem Krasu. Povsod nas spremlja golo ostro kamenje. Polja ni. Le tu in tam mōli iz male kotline nagneno drevo osmukane veje zapuščeno proti nebu. Vidi se mu, da se mu je mnogo boriti s silno kraško burjo.

Ura je odbila najst v divaškem zvoniku, ko sem zapustil postajo. Solnce je pripekalo z vso silo. Ni sence, ni lahnega vetreca ni bilo, da bi mi bil hladilno pihal v lice. Ob potu vroče kamenje, od katerega je puhtela gorkota, kakor iz peči, nad menoj pa jasno nebo, po katerem se je mogočno

LISTEK

Popotni spomini.

Zapisal Fr. F.

I.

Kras pa škocijanska jama.

Od prvih početkov, kar bivajo božje stvari na svetu, hrepeni vse stvarstvo z nekakim prirojenim nagonom po prostosti. Vjeta senica brezvspešno kljuje ob železni mreži svoje kletke. Utrujena sede na povprečno palčico in zapóje pesem — o zlati svobodi, o miljenem logu, — svojem domovju.

Z orjaško močjo stresa silno omrežje mogočni lev, kateremu so vzeli kraljestvo, — neizmerno libijsko puščavo, ter ga deli v zapor, da je nesvoboden, zvedavemu ljudstvu v veselje. Nezadovoljno stresa polno svojo grivo, pogleda s krvavim očesom po gledalcih, češ: „sram vas bodi, grozovitneži“; potem se pa zlekne v kot, kakor da bi žaloval in bridko tožil o izgubljeni svobodi.

Neumna žival ravna torej tako, katera ne čuti in ne spozna po svojem razumu nesvobode, marveč le po nagonu. Koliko bolj hrepeni še le človek, kralj vsega stvarstva, po neodvisnosti, po svobodi. Duševne svobode sicer ne more izgubiti; zakaj na duha perutih se popné človeški um iz temne ječe v zračne višave ter vzleti nazaj v drago domovje.

danes, da se letos če poboljšati, da bude v njem večja razlika. Druga knjiga „Zgodovina Novega Mesta“ zdelo se je nekaterim prekrajevna, znamenita le bolj Dolenjem. Tudi v tem če se „Matica“ poboljšati; opisati hoče sčasoma vse kraje Slovenske (vso Slovenijo) ter pričeti letos z Goriškim. Tretja knjiga „Pegam in Lambergar“ je zabavna, je bila in je v zabavo mnogimi, ki jo radi prebirajo. Kar pa štejem v temno stran, to je malo dostojna kritika o knjigah „Matice Slovenske“. Grajajo se u. pr. stvari, ki pač niso in ne morejo biti napake. Želim, da bi kritika slovenska ne bila tako pikra, da bi se povzdignila na višje stališče tudi gledé pisateljev. Katolčani imamo svetnika, ki se mu pravi sveti Liberalis. Jaz ga častim v svojem pisarjenju in bi rad, da bi slovenski pisatelji navzeli se nekoliko več, se vé, pravega, poštenega liberalizma. Slovencem je omenjeni svetnik nekake pomembe, ker je živel na Benečanskem, koder so po mnenju Vodnikovem, Trstenjakovem in drugih bivali nekdanj Slovenci. Svetinje njegove se hranijo v Terbižu (Treviso).

V temno stran spada to, da „Matica“ nima sreče pri založnih knjigah, zlasti pri šolskih; da so nekateri njeni udje le prekasni v plačevanju; da nekateri poverjeniki popuščajo v skrbi za „Matico“; da so v njeni hiši neke duri priprte skoro od novega leta; da so neki davki — zaostali brez naše krivde — nam vnovič naloženi itd.

Letos je nameravala „Matica“ družnike svoje presenetiti s slikano prelepo zabavno knjigo; da bi le sama ne bila presenečena! Sploh tožijo, da se svet meša, Slovencem se tu in tam očita nedoslednost; kako potrebna bi nam bila dobra umoslovna knjiga, slovenska „Logika“! A gospod odbornik, ki nam je spisal „Uvod v Modroslovje in Dušeslovje“, je vprežen v sedem jarmov, da nam je ne more obljubiti že za prihodnje leto 1893; da bi jo pripravil vsaj za leto 1894; k temu mu Bog daj zdravja! Tako bi pomaknili se na solnčno ali svetlo stran.

Doslej sem pohvalil se vsako leto z gospodi odborniki; tudi letos se smem, da me dobre volje podpirajo, marljivo hodijo k posvetovanjem, kar vidite v poročilih o „Matičinih“ sejah. To je na čast „Matici“, pa tudi odbornikom. „Matica“ napreduje v knjigah; mnoge so popolnoma pošle, po nekaterih se večkrat povprašuje. „Matica“ napreduje po družnikih; zadnji čas je vsako leto pristopilo novih 100—150, kar sicer ni veliko, vendar hvalevredno. „Matica“ napreduje po poverjenikih, katerih ima vedno več, da se opravilo deli in bolje pospešuje. Nekateri so prav marljivi, celó iz svojega zakladajo za prekasne društvenike. Da se stari Korotan giblje, da vstaja, pozná se tudi v „Matici Slovenski“. Dobro znamenje je, da se volitve za „Matico“ godijo tako mirno, dokaj soglasno in z večjim zanimanjem.

„Matica“ je dobila novega jako sposobnega blagajnika, kateri ima pa ravno sedaj velike te-

žave pri gospodarstvu; upajmo, da jih polagoma srečno premaga društvu na korist. Tako je poleg blagajnika dobil letos naš pravdni zastopnik hudo nalogo; svésti si smemo biti, da jo s pomočjo gospodarskega odseka ugodno izvrši. Znano vam je, da je „Matici“ došla nova ustanova za ljudsko knjižnico. Odbor jo je pogojno sprejel, in upati smemo, da kujige tudi iz te ustanove ne bodo nikdar kamenje na grob njenega ustanovitelja, marveč spomenčice na čast njegovemu imenu, pa na korist slovenskemu ljudstvu.

Matičar, kateri več dela nego je dolžan, to je naš marljivi tajnik, kateri se — tajnik tudi v drugih dobroteljskih društvih — ves žrtvuje za dobro narodno stvar. Čast in hvala mu! — Čast ju hvala pa tudi vsem gospodom, kateri ste kakor si bodi postregli „Matici“, rokopise, račune in druge društvene reči pregledovali in presojevali nesebično, društvu na korist!

Račun o društvenem gospodarstvu v dóbi od 1. januarja do 31. decembra 1891 in proračun za l. 1893 sta bila brez ugovora potrjena. Vseh dohodkov je imela „Matica“ v minolem letu v glavnici 12.023 gld. 9½ kr., in sicer je imetek koncem leta 1890 znašal 3433 gld. 66½ kr., doneski društvenikov 3648 gld., obresti 1396 gld. 6 kr., dohodki hiše 2429 gld. 48 kr., skupilo od kujiževne zaloge 245 gld. 24 kr., darila in volila 866 gld. 27 kr., razni dohodki 4 gld., 38 kr.; v obligacijah 11.224 gld. Stroški pa so znesli 6371 gld. 42½ kr., in sicer upravni stroški 772 gld. 98 kr., izdavanje knjig 4127 gld. 16 kr., hišni stroški 1407 gld. 85½ kr., razni stroški 63 gld. 48 kr. Koncem leta 1891 ostane imetka 5651 gld. 67 kr. v gotovini in 11.224 gld. v obligacijah.

Proračun za leto 1893 zuese 7635 gld. 90 kr.

Premoženje „Matice Slovenske“ koncem l. 1891 je zneslo 198 gld. 93 kr. v gotovini, 5452 gld. 74 kr. v hranilničnih knjižicah, 11224 gld. v obligacijah, vknjiženi kapital 6000 gld., vrednost hiše 29.069 gld., inventar 360 gld., zaloga knjig 3000 gld., čisti aktivum 414 gld. 74½ kr., skupaj torej 55.719 gld. 41½ kr., in se je od predzadnjega leta pomnožilo za 1895 gld. 20 kr. Jurčič-Tomšičeva ustanova za literarne namene, katero ima „Matica“ v oskrbi, znaša 2662 gld. 5 kr., zbirka za dr. Coste spomenik 1355 gld. 39 kr., zbirka za spomenik dr. Janezu vitezu Bleiweisu 2696 gld. 67 kr., narodna čitalnica ljubljanska 1000 gld. Vsi računi se brez ugovora odobré.

Tajnik g. E. Lah prečita jako vestno sestavljeno letno poročilo, katero objavimo v prihodnjih številkah.

Za presojevalce računov so bili izvoljeni gg. F. Bradáška, Drag. Žagar in G. Pirce.

Pri dopolnilni volitvi društvenih odbornikov je bilo oddanih 452 veljavnih glasov. Izvoljeni so gg.: Bartel Anton s 451 glasovi, dr. Janežič Ivan s 449, dr. Jarc Anton s 452, Majcinger Ivan

s 452, Pleteršnik Maks s 452, Senekovič Andrej s 444, dr. Sket Jakob s 452, Sukiže Franc s 445, Vilhar Ivan s 448, Zupančič Vilibald s 447, dr. Zupanec Jernej s 452 glasovi. Tri glasove je dobil g. dr. Šusteršič, po 2 so dobili gg. Gogola, Jesenko in dr. Mahnič, 1 glas večeast. g. kanonik Flis.

Pri zadnji točki se oglasi g. župan Grasselli, rekoč: „Matica“ sme biti ponosna na svoj uspeh v zadnjih letih. Že tedaj, ko se je ustanovila, je bilo neutemeljeno očitjanje o revščini slovenskega slovsstva, tem manj je utemeljeno danes. Slovsstvo slovensko je napredovalo, le gledé slovsstva na pravnem in upravnem polju smo še na slabem. Zajamčena nam je sicer po zakonu enakopravnost tudi v uradu, a storilo se je malo do novejšega časa. Da pa smo vendar tudi na tem polju storili velik korak naprej, da je v prevodih deželnih zakonov novejšega časa mnogo zdravega zrna, da se sme slovensko besedilo v vrsto staviti z nemškim, to je v prvi vrsti zasluga gosp. deželnega predsednika barona Winklerja. Gosp. deželni predsednik „Matici“ ni tujec, bil je med prvimi njenimi ustanovniki, 12 let njen odbornik, njegova zasluga je, da je goriški deželni odbor že l. 1861 uvel slovensko uračovanje s slovenskimi strankami, in gotovo bode blagorodni gospod še nadaljeval svoje uspešno delovanje v tem oziru. Zato govornik predlaga, naj občni zbor izvoli gosp. dež. predsednika barona Winklerja častnim članom „Matice Slovenske“. Predlog je bil sprejet z živahnim odobravanjem.

Končno se g. predsednik zahvali županu gosp. Grasselliju, da je prepustil dvorano za zborovanje, in vsem zborovalcem ter zaključil občni zbor.

Politični pregled.

V Ljubljani, 23. junija.

Notranje dežele.

Bismarck na Dunaju. „Neues Wiener Tagblatt“ obsoja najodločneje demonstracije ob prihodu Bismarckovem na Dunaju. Dijaki so péli „Wacht am Rhein“ in pa „Deutschland, Deutschland über alles“, in slišati so se vsi mogoči klici v slavo Nemčije. Nobena beseda pa ni spominjala, da je domovina teh mladih ljudi Avstrija. To je greh proti Avstriji, splošna nevhvaležnost proti cesarju. To so pač besede na pravem mestu. Vprašati se pa moramo, odkod pa to prihaja, da ima mladina tako malo avstrijskega čuta? Najbrž so šole gotovo temu mnogo krive, krivo je pa tudi pretirano poveljevanje nemštva v Avstriji. Zeleti je, da bi odločilni krogi spoznali, kam nemška politika vodi, in poiskali v zvestih Slovanih protitežje proti Avstriji sovražnim nemškim težnjam.

Položaj. Poslanec Začek je na shodu katoliškega političnega društva za prerovski okraj govoril o položaju. Odločno je zavračal očitjanje, kakor bi Staročehi bili zatajili češko državno pravo. Z Mladočehi se le v tem ne vjemajo, po kakem potu bi se to pravo doseglo. On je preverjen, da je ta pot pravi, po katerem so hodili poslednjih trinajst let staročehski poslanci. Najprej je treba češkemu jeziku zagotoviti pravice, osvoboditi češki narod v narodnem in kulturnem oziru tujega jarma. Potem se bode pa s skupnimi močmi dalo uresničiti državno pravo. To pot priporočajo moravski poslanci. Moravci neso vladna stranka. Tudi jih vlada premalo podpira. Sedanji položaj ni ugoden. V opozicijo pa še ne pojdejo, ker vedo, da bi se potem njih položaj le shujšal. Umni politiki se le takrat odločijo za opozicijo, če vidijo, da bi v opoziciji več dosegli. Sedaj je treba, da se za Moravsko in Slezijo to doseže, kar se je poslednjih dvanajst let za Češko. Oa je za skupno delovanje čeških strank in pa nemških konservativcev, ker le tako je upati kaj vspeha.

Schönborn. „Deutsche Zeitung“ hudó napada ministra grofa Schönborna zaradi imenovanja ministrskega svetnika Abrama in nekaterih drugih njegovih odredob. Sedaj je Schönborn, pravi ta list, junak dneva, ali priti utegne čas, ko bode moral odstopiti ali pa odjenjati, kakor je Dunajewski. Ni dolgo tega, ko je še vsa levica bila navdušena za Schönborna in je glasovala zanj v državnem zboru, sedaj pa taka jeza. Levičarji so menda mislili, da bode sedaj, ko so ga Čehi pustili na cedilu, kar pospeševal njih namene, in jih sedaj jezi, da so se malo motili. Mi Slovani se pa nemške jeze le veselimo, čim huje bodo napadali vlado, bolj jo bodo odrinili od sebe. Čim manj bode pa vlada se mogla zanašati na Nemce, tembolj se bode morala opirati na Slovane. Skrajno neugoden je bil položaj za nas, ali sedaj se vsled nemške nestrpnosti boljša.

Hrvatsko. V poslednji seji zagrebškega mestnega zbora je hotel odbornik Vrbanić izreči zahvalo dosedanjemu županu Amrušu, ali to se je od vladne strani zabranilo. Volitve za mestni zbor se po mestnem pravilniku morajo razpisati v osmih dneh po razpustu in v štirih tednih pa izvršiti. Če

peljalo žarko solnce! Moja prtljaga mi je presedala na vso moč.

Toda kaj sem hotel. Podvizal sem se, da bi prej dospel, kamor sem bil namenjen, da bi se ondi toliko prej oddahnil.

Vendar sem zagledal rodiški zvonik, ki kaj prijazno gleda iznad vzvišenega prostora sredi vasi, kakor pazljiv pastir raz skalo po pasočih se ovčicah. Sezidan je iz rezanega kamena.

Najbolj me je iznenadila streha zvonikova, kakor je nisem videl še nikjer. Tvori jo namreč iz rezanega kamena zložena šestostranična piramida. Vrh nje je vsajen železen križ.

Pozneje sem spoznal, da to na Krasu ni nič nenavadnega. Pa tudi ostalo cerkveno poslopje je pokrito z debelimi kamenitimi pločami. Vse to je pa zaradi silne burje, katera vleče po zimi ter žvižga ob golih skalah.

Iz Rodika sva jo večkrat potegnili s striničem, da sem se nekoliko seznanil z okolico.

Ne omenjam tu Kozine, kjer je napravljena pred kratkim nova postaja, ki veže Trst z državno železnično progo Divača-Pulj, — niti lepih Vrem, ki jih nazivljejo Tržačani „kraški raj“. Pač pa moram s skromnimi potezami orisati romantično gorstasno škocijansko jamo.

Če se peljemo z železnico proti Divači, zapazimo gotovo, pomolivši zvedavo glavo skozi okno proti južni strani, kako se na kamenitem holmu dviguje uprav na skrajnem robu ponosen zvonik z

lepo belo cerkvljo. Tedaj bi si pač ne mislili kot tujec, da se ob zapadni strani škocijanske cerkve — vas, ki se razprostira za cerkvijo, je namreč Škocijan — skriva v globoki vdrtini toliko naravnih čudež, — toliko znakov mogočne, premodre Stvarnikove roke.

Najlepši razgled čez celo jamo je raz „Stephaniewarte“ — tako imenovana po cesaričini, ki je tam od ondi gledala jamo, ko se je vračala iz Miramara na Dunaj. Ta prostor je obzidan ter sloni na navpično odrezani skali, ki je visoka vsaj toliko, kakor ljubljanski grad. Širina cele jame — od „Stephaniewarte“ pa do škocijanske cerkve — je gotovo nad 1 kilometer. Sevéda je jama prarastena in pregrajena z raznimi skalnatimi grebeni in rti, na katerih so napravljene različne zvane ogledovalnice (Warte), s katerih je mogoče pregledati posamezne kotline in preduhe.

Ko sem stopil prvič na „Stephanie Warte“ ter pogledal v strmoglavo globočino odskočil sem nehote za korak od zida nazaj. Človeka kar groza pretrese, ko vidi silne čeri v globini, a ob njih in čez nje šumi in vrši penasta reka, ki se prav pod omenjenim velikanskim skalnim sklodom izgubi pod zemljo, kje da priteče na dan, še ni dognano. Nekateri menijo, da nekje pri Gorici. A drugi zopet trdijo, da tik ob morski obali v obližji starodavnega Ogleja. Da bi stvar natančneje poizvedeli, pričelo je tržaško planinsko društvo zasledovati tek vode. Prišli so baje dve uri daleč pod zemljo. (Dalje alé!)

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr
V administraciji prejemati velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravništvo in ekspedicija, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvenredne nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 142.

V Ljubljani, v petek 24. junija 1892.

Letnik XX.

Knez Bismarck na Dunaju.

Starejši sin Bismarckov, grof Herbert, je v ponedeljek na Dunaji slavil poroko z grofco Hoyos. Umevno je, da se je stari knez Bismarck, bivši kancler nemške države in nje prvi ustanovnik, močno veselil poroke svojega starejšega sina in vzlic svoji nervoznosti pripeljal k poroki. Knez Bismarck je ponosen na svojega sina, kateremu je svojedobno skušal nakloniti celo svoje mesto, prvo službo v državi za cesarjem. To se mu ni posrečilo, kajti vojvoda je šel, za njim pa tudi plašč. Prvotno Bismarckovo potovanje na Dunaj k rodbinski slavnosti ni imelo političnega namena, toda dobilo je politični pomen v polni meri, kajti že pred prihodom Bismarckovim pisali so nekateri nemško-liberalni in nacionalni listi o tej poroki, kakor o kakem svetovnem dogodjaji.

Kaj pomeni knez Bismarck? Nemci ga po pravici povečujejo kot osnoveleja nemške države, kot svojega največjega moža, v katerem so se razvila v polno moč ona svojstva nemškega plemena, s katerimi moramo mi Slovenci računati že celih tisoč let. Umevno, zakaj Nemci v „rajhu“ tako demonstrativno pozdravljajo kneza Bismarcka, a neumevno nam je, zakaj avstrijski Nemci tako povečujejo „železnega“ moža, ki je Avstriji zadal največje rane, iz katerih še vedno krvavi, ki je izdal parolo, da mora Avstrija na vzhodu iskati svoje težišče, ki je delal na to, da se je Avstrija raztrgala v dve polovici. Te demonstracije nemajo družega namena, kakor povelečevati one ideje, katere je do polovice dovršil Bismarck, ideje, ki neso v prospeh naši državi.

Bismarck je na svojem potovanju vedno ponašal, da potuje kot zasebnik, a vzlic temu je njegovo potovanje imelo politični pomen, ki vzbuja pozornost na Nemškem in v Avstriji. Na vseh po-

stajah, posebno na Dunaju je bil knez Bismarck predmet burnih ovacij. V Berlinu so klicali Bismarcku: „Ostanite tu! Pridite zopet nazaj!“ V Draždanah mu je klical neki govornik: „Jedini, ki je popolnem in povsem umel bivšega kanclerja, bil je nepozabni cesar Viljem I.“ Te izjave povedo jasno, kaj mislijo v širših krogih na Nemškem o sedanjih voditeljih združenega cesarstva, kako sodijo o sedanjem položaju.

S hrupnimi ovacijami na nemških tleh se pa kaj čudno vjema navdušenost, s katero so pozdravljali bivšega nemškega kanclerja na avstrijskih tleh, osobito pa na Dunaju. Prenavdušeni čestilci Bismarckovi spozabili so se celo tako daleč, da so se krvavo zbili s policijo in se pustili zapirati. To ni bilo več navdušenje za osebo „železnega moža“, to je bila politična demonstracija, v kateri so odmevali burni klici: „Živela velika Nemčija!“ Bismarckova prisotnost na Dunaju podala nam je jeden dokaz več, kam bi pritirali državo nemški nacionalci, ki si z liberalci podajajo roko v združen boj proti avstrijskim Slovanom, ko bi dobili zopet v roke vladno krmilo, po katerem toliko hrepené. Kaj bi se govorilo in pisalo, ko bi n. pr. Slovenci, recimo, kacega Strossmayerja tako demonstrativno pozdravljali na avstrijskih postajah. Minolo leto povodom praške razstave je bil na kolodvoru v Pragi prepovedan celó pozdrav avstrijskih državljanov, šolska mladina ni smela peti narodnih pesnij, in obisk čeških gostov v Nancyju so nemški listi opisavali kot veleizdajstvo. In vendar „Wacht am Rhein“ in „Deutschland, Deutschland über alles“ neso tako nedolžne pesni, kakor češke iz ust čeških otrok. Seveda v Pragi so slavili vspehe češke marljivosti, na Dunaju so demonstrirali za Veliko Nemčijo.

Knez Bismarck ni prišel na Dunaj kot nekdanji vsemogočni nemški minister, na katerega se je pred leti oziral z nekakim strahom ves politični

svet; prišel je kot zasebnik, kot družinski oče k rodbinski slavnosti. S tega stališča mu je mogel čestitati vsak Avstrijec; toda spomniti pa se je moral tudi njegove „železne“ politike, s katero je ostrupljal naše gospodarsko življenje in še kot zasebnik v saksonskem gozdu vodil boj proti carinski politiki z Avstrijo. In ko je sklepal leta 1879 trodržavno zvezo, imel je pred očmi v prvi vrsti svojo državo, katero je hotel obvarovati dvojnega ognja od zahoda do vzhoda. V spominu nam je dobro, ko so v Peterburgu leta 1866 in 1870 razsvetljevali okna, v spominu nam je vstaja na severnem Ogerskem, delo „največjega Nemca“ v sedanjem stoletju. Narodni šovinizem je torej, v katerem so sedaj Bismarcku sipali kadilo. Nihče ne more tajiti, da je bila Avstrija po Bismarckovem načrtu le na straži za Nemčijo.

Naše zaupanje v zvezo z Nemčijo raste od onega dne, ko je sedanji nemški cesar vzel Bismarcku iz rok „dvojno železo“, odkar je konec Bismarckovi vsemogočnosti in je bivši železni kancler le še zgodovinska oseba.

Politični pregled.

V Ljubljani, 24. junija.

Notranje dežele.

Galicija. V Galiciji so bili pri raznih občinskih upravah veliki neredi. V kratkem času je vlada zaradi nerednega gospodarstva razpustila 26 občinskih zastopov. V kratkem bode razpuščen zopet občinski zastop tarnopolski. Dr. Kuzminski, ki je 18 let županoval, je že odstopil. Več magistratnih uradnikov je pa odstavljenih.

Ogersko. Zbornica je vsprejela v tretjem branju finančni zakon. Sedaj reši še nekaj manjših stvari, potem pa začne debato o vredenju valute. — Poslanec Polonyi je interpeloval zastran „Hamburger Nachrichten“, ki nič posebno spoštljivo ne pišejo

LISTEK

Popotni spomini.

Zapisal Fr. F.

I.

Kras pa škocijanska jama.

(Dalje.)

Ko sem se nekoliko nagledal in navžil pretresujočega pogleda, pa nisem bil še zadovoljen in umirjen. Hotel sem vse natančno pretakniti, kakor da bi imel na koncu prstov oči. Prašal se torej striniča, ki je bil z menoj, ali se more priti v jamo.

„Seveda“, odvrne mi. „Le poglej potov in držajev in tam-le železni most, ki drži čez vodo. Samo vodnika si navadno vzemó Tržačani.“

„Dobro“, dejal sem. „Jaz grem zdaj-le tudi dol. Vodnika pa pač ne bo treba; izgubiti se ne morem.“

„Le pazi, da se ti kaj ne primeri“, posvari me župnik. Potem sva šla skozi hrastov gozd in dospela do stee, ki se vije precej strmo v jamo. Župnik je odšel k sosedu svojemu, kjer mi je obljubil počakati, da se vrnem, jaz pa navzdol v jamo.

Pod vrhom je bila pot precej lepa. Toda potem je postajala vedno bolj grudasta in nevarna. Na

mnogih krajih so bile stopnice v skalo vsekane, da sem moral zelo paziti, da mi ni izpodletelo. Da ni držajev ob steni, bila bi ta pot prenevarna. Počasi sem šel navzdol ter opazoval raz „Wart“ divje-romantično skalovje. Ko sem prišel nekam do srede, zagledal sem penast tolmun, v katerega je vrela voda, kakor iz žrela, izpod hriba, na katerem stoji škocijanska cerkev.

Reka — tako se pravi temu precej obilnemu potoku — teče od tod preko skalovja v mnogih slapih in skozi predore, ki si jih je sama izdolbla, po sredi jame ter se zopet, kakor že omenjeno, izgubi pod zemljo.

Gredeč visoko nad skalovito strugo izgubi se mi pot v temno votlino. Kaj pa sedaj? Če sem hotel naprej ter še kaj videti, moral sem vanjo. Srečno je prišlo toliko svetlobe v ta naravni rov po razpokah in večjih odprtinah, da je bilo mogoče iti brez luči. Predor ni bil dolg in kmalu sem dospel na božji dan. Pot me je privedla do železne brvi „Tomasini-Brücke“, ki pelje v neznanški višavi na drugo stran Reke. Pod njo je največji slap. Silovito bobni voda v kamenito jamo, da lete bele pene daleč na okoli. Onstran mosta je poleg poti naraven rov, ki pelje do slapa. Ta pa je zelo ozek in na mnogih krajih tako nizek, da sem moral pripognen iti naprej. Pred njim je ležal ostanek baklje. Jaz jo prižgem — ker v tako grozno temo si nisem upal — ter pričnem varno stopati. Od stropa je

kapljala voda, ki pronicuje skozi skalovje ter tvori kapnike.

Ko sem bil tako nekako že blizu konca, mi pa baklja ugasne. Neprozorna tema me objame. Od silnega gromenja vode so se potresovale skalne stene. Čuden strah me je obšel in nekako tesno mi je bilo okoli srca. „Kaj, ko bi se stisnile“, mislil sem si, „mogočne stene skupaj; niti sledu bi ne bilo po meni.“ In spoznal sem bolj, kakor kedaj, slabost in ničevost človeško in vsemogočnost božjo. Iz boječe duše pa se mi je privil tresoč vsklik: „Velik si o Bog!“

Ker se je pot vila navzdol in je bilo po tleh precej vlažno, nisem si upal naprej. Vrnil sem se ter počasi tipaje ob mokrih stenah zopet priril pod milo nebo, kjer so se mi prostejše dvigale prsi — zakaj globoko sem se bil oddahnil ter potegnil svežega zraka v sé.

Od tod sem šel po strmih, kamenitih stopnicah, ki so vodile med jelševjem in robidovjem v drugo — Tomičevo jamo. Vhod tvori mogočna odprtina, ki zadošča, da je vsa votlina desti razsvetljena. Velikanski prostor vam je to, kakor mogočen božji hram! Precej pri vhodu stoji Krausov vodnjak (Krausbrunnen). Na četverooglati kamenitni prizmi stoji kamenita posoda, v katero kaplja voda od stropa in se njej nabira. Postavljen je uprav pod precej velik od stropa viseč kapnik, skozi katerega

o Ogerski. Perczel je predlagal, da se o tej interpelaciji preide na dnevni red. Ministerskemu predsedniku se je čudno zdelo, da interpelant zahteva, naj bi ogerska vlada vplivala na tuje liste. Vedeti je tudi treba, da so „Hamburger Nachrichten“ opozicijski list, ki nasprotuje še nemški vladi. Jedino, kar bi vlada mogla storiti je, da mu zabrani pot na Oggersko. To pa bi ne imelo dosti pomena, ker na Oggersko prihaja tako le pet izvodov. Tudi tako ni vredno zaradi hamburškega lista imeti toliko truda. Zbornica je potem o tej interpelaciji prešla na dnevni red.

Bosna in Hercegovina. Te dni je potoval po Bosni ruski gardni nadporočnik Aleksander Busak. Vozil se je iz Broda v Sarajevo in Mostar, odkoder je odpotoval v Metković. V Sarajevo in Mostar se je ustavil po jeden dan. Ogledoval je mesto, hodil povsod brez vođuika, kar je kazalo, da je o krajevnih razmerah dobro poučen. Policija mu ni nikjer delala nobenih ovir. Imel je torej priliko, se prepričati, da se po Bosni lahko veliko svobodneje potuje, nego po Rusiji, kjer ima tujec kmalu kake sitnosti s policijo.

Vnanje države.

Bolgarija. V Sofiji se je sešla sinoda, katera bode imela razsojevati tudi o razporu mej eksarhom in skopeljskim odstavljenim škofom Teodorijem. Stvar se suče največ okrog denarnega vprašanja. Škof ni mogel ali ni hotel toliko denarja poslati eksarbatu, kolikor se je od njega zahtevalo. Ker na zahtevo eksarhovo ni hotel priti v Carigrad se opravičit, ga je eksarh odstavil. Stvar je toliko obžalovanja vredna, ker to jako otežuje vredenje bolgarskih cerkvenih razmer v Makedoniji. S težavo so dobili Bolgari dva škofa, pa jednega zopet izgubili. Grki bodo znali to gotovo porabiti v svojo korist.

Rusija. Vladni, pa tudi drugi ruski krogi spoznavajo, da glad v Rusiji ni bil le posledica slučajne slabe letine, temveč je izviral iz napačnih gospodarskih razmer. Posebno je veselo, da skoro vsi ruski listi sedaj naglašajo, da se mora Rusija pred vsam baviti s svojimi notranjimi zadevami, ne pa z vnanjo politiko. Vlada sedaj premišljuje, kako bi se dalo zboljšati kmetstvo. Mej drugim se je sklenilo pospeševati izseljevanje v Sibirijo. V vzhodni Sibiriji je mnogo rodovitnih krajev, ki še niso obdelani. Ruski kmetje s svojimi sredstvi niso mogli do teh krajev, ker so predaleč, ali sedaj je pa vlada vzela to stvar v roke. Mnogo kmetov iz srede Rusije se je že oglasilo, da se izselijo. Uradi sedaj delajo potrebne priprave. V Sibirijo je tudi že odšlo povelje, da priseljencem oblasti odkažejo zemljo in jim preskrbijo vse potrebno. Tako se bode iz Rusije izselilo mnogo kmetskega prebivalstva, ki domá nima dovolj zemlje, in v Sibiriji bodo se razvile lepe naselbine. Ko pride do njih še železnica, pa se bode hitro povzdignilo blagostanje.

Belgija. Ožje volitve so skoro vse za liberalce ugodno izpale. V zbornici je potemtakem 60 liberalcev in 92 konservativcev, v senatu 30 liberalcev in 46 konservativcev. Konservativcem manjka torej do dvetretjinske večine še deset glasov v zbornici in v senatu pa pet glasov. Ker so nekateri liberalci omahljivi, je še vedno mogoče, da konservativci, ako bodo jedini, za svoje predloge o reviziji ustave, dobé potrebno dvetretjinsko večino.

Anglija. Mej irskimi vodjami in Gladstonom so bila te dni posvetovanja o irski samoupravi. Kak je bil izid teh posvetovanj, bode se razvidelo iz vo-

največ vode prihaja. Voda je zelo hladna in okusna, ker ima baš v sebi dovolj soli raztopljenih.

Na sredi jame je bila tedaj miza in klopi okoli nje; tudi mnogo drugih priprav, dleta, kladivo, vrvi in dva čolnča sem videl v kotu. Menda so to rabili pri preiskavanju treh pepelnatih plastij, ki so med seboj ločene po ilnatih skladih. Razvidno je iz tega, da so se prebivalci te jame morali večkrat umakniti velikanskim vodnim nallivom, ker se je Reka ob povodnji zajezila in nastopila skoro do sredine divaške jame. Vsaka posamezna plast reprezentuje svojo dobo, katero je lahko določiti po raznovrstnih izkopinah. In uprav radi te posebnosti je Tominčeva jama zelo zanimiva.*)

Od stene sem si bil odluščil košček kamenite sveče ter jo vzel seboj za spomin. Potem sem pa zopet hitel dalje — zakaj ura mi je minevala za uro, da nisem vedel kedaj.

Šel — ali prav za prav tekem sem naprej po Plenkerjevi stezi, ki je vsekana v skale in še dalje po Pazzejevi poti v najspodnjo votlino — Schiedlovo jamo. Njena notranjost je povsem slična Tominčevi, samo da ni tako prostorna in da so tla mnogo bolj neravna in zelo polzka. Iz te vodi najnevarnejša steza — ali nekake v skalo vdolbene stopnice na višek do velikanske odprtine — zvane „veleokno“ (Riesen Fenster). Nekoliko časa sem se

*) Letopis 1890. „Pragodobinsko in rimsko razkopano Slovenskem.“

lilnega manifesta, katerega v kratkem izda Gladstone. Vodja unijonistov v sodnji zbornici je že objavil svoj volilni manifest. V njem posebno naglašava vspehe Salisburyske vnanje politike, potem se pa izreče proti irski avtonomiji, katero zmatra za nevarnost angleški državi.

Španija. Poslednja poročila iz Španije niso posebno vesela. Posebno v Barceloni nekaj vré. Glavne kraje v mestu so zasedli vojaki. Pa tudi v več drugih mestih se kaže revolucionarno gibanje. Brzovjavna zveza mej San-Sebastianom in Madridom je pretrgana. V provincijah so tudi v mnogih krajih brzovjavne žice potrgane. Govori se o vojaških zarotah. Vlada je v velikih skrbéh.

Grško. Novo ministerstvo je imenovano in je predčeraš prevzelo vladne posle. Sestavljeno tako-le: Trikupis, predsednik in finančni minister; Dragumis, minister vnanjih, in Teotokis, minister notranjih zadev; Simopulos pravosodni, Temados vojni, Skuludis pomorski, in Kosonakos učni minister.

Zjedinjene države. Demokratije so že pri prvem glasovanju jednoglasno na shodu v Chikagu postavili Clevelanda za kandidata. Izrekli so se tudi za ponizanje carin. V demokratiških krogih imajo predčej upanja, da zmagajo pri volitvah predsednika.

Brazilijska. Vstaja v Rio Grande nikakor ni posebno nedolžna. Zadnje dni so vladne vojne ladije bombardovale glavno mesto Porto Alegre. Kak je bil izid tega boja, še ni nič znanega, ker je brzovjavna zveza z Rio Grande pretrgana.

Izvirni dopisi.

Iz Medvod, 21. junija. Zopet smo prisiljeni odgovarjati na zlobne napade lažnjivega dopisnika iz Medvod v „Slovenskem Narodu“. Da nismo že prej storili, je vzrok ta, ker nismo takoj dobili pred oči imenovanega lista, ki z vidnim veseljem objavlja vse, kar mu kdo pošlje proti duhovščini. Dne 23. maja je pisal „Slov. Narod“: „Dne 17. t. m. ponesrečila je v tovarni v Goričanih delavka in bila smrtno ranjena. Še pri zavesti prosila je, naj se pošlje po duhovnika, da bi opravila spoved in sveto obhajilo. Takoj se jej je ustreglo in poslalo po g. župnika v Soro, a tega gospoda ni bilo doma, poslalo se je potem po g. župnika v Presko, tudi tega gospoda ni bilo doma. Kje da sta bila duhovnika oni dan, to nam ni znano, znano pa nam je, da zadnje dni mnogo hodita okolu srenjskih volilcev in agitirata za „klerikalno“ stranko... Ali davkoplačevalci duhovnike plačujejo za to, da agitirajo za svoj smoter in trosijo nemir mej prebivalce itd.“

Naravno, da sta gospoda župnika „Narodu“ poslala popravek na to laž, kajti omenjeno dopoldne noben človek ni iskal gospodov. In vendar se „Narodov“ nesramni in lažnjivi dopisnik drzne v drugo lagati, da je šla neka ženska klicat sorskega gosp. župnika. Dopisnik se zviija na vse strani, da bi prikriil svojo grdo laž, česar seveda ne more, ker oba župnika s prisego lahko potrdita, da ju nihče ni iskal ono dopoldne, ko se je zgodila nesreča. Ze zadnjič smo rekli, da je bil g. župnik preški ves dan doma, a g. župnik sorski se je isti dan zjutraj po opravkih peljal v Ljubljano. Priče so tudi, da

obotavljal, ali bi šel, ali ne. Toda „kdor si nič ne upa, pa nič ne izkusi“, mislil sem si ter prišel varno stopati vprijemajoč se z obema rokama za železni držaj.

Dokler je bilo svetlo, šel sem kaj pogumno dalje. Dnevna svetloba pa se je vedno bolj poizgubljala za mano in kmalu me je objela črna tema. Zajedno je bilo tudi konec mojega vodnika — držaja ni bilo več. Pod nogami nisem čutil več skale, temveč sluzasto ilovico.

Mrzla sapa mi je zavela v obraz in prinesla hladnih vodenih hlapov. V precejšnji oddalji sem videl sivo odprtino, skozi katero je baš prihajal veter in od koder se je čulo votlo bobnenje Reke — menda je bilo tam veleokno.

„Tu pa ne bo varno dalje plezati“, dejal sem sam pri sebi, ko sem ves zavzet zrl tje v podzemeljsko noč. Da bi vendar nekoliko izpoznal, kje da sem, posvetil sem si z žveplenkami. Toda ničesa družega nisem našel kot lestvo prislono ob navpični steni. Po tej bi bil baš moral, če bi bil hotel pogledati skozi veleokno. Toda zbal sem se in se počasi vrnil.

Marsikaj je bilo še zanimivega — toda jaz sem moral k strinčcu. Vsaj sem se bil že tako predolgo mudil. Dospevši do škocijsanske cerkve, ozrl sem se še jedenkrat preko velike prostornine, da se mi je še bolj živo vtisnil v spomin cel prizor na divaško jamo, katera je zares pravo pozemsko čudo — velikanski stvor vsemogočne božje roke.

se nijedna oseba ni poslala ni v Soro ni v Presko. Zato Vas, dopisnik, kdor-koli ste, po vsej pravici imenujemo nesramnega lažnika. Povemo Vam in Vaši kliki javno in odločno, da imenovana župnika nesta tovarniška uradnika, še manj pa delavca, katera razjarjen gospodar lahko vsak trenotek spodi, kar se tako pogosto dogaja. Omenjena gospoda tudi ne dobta niti vinarja denarja niti zrna žita od tovarne in njenih gospodarjev, zatorej tudi nemata niti najmanjše dolžnosti, da bi se kakemu ošabnežu poklanjala, če gresta od doma. Sicer pa sta doslej še vedno storila duhovsko svojo dolžnost, kadar je bil kateri klican h kakemu bolniku. V tem oziru ne potrebujeta nobenega pouka, najmanj pa od medvodske podrepice.

Dalje „Narodov“ dopisnik prav bedasto vpraša: „Kedaj ste pa še v Medvodah kaj slišali o strankah? Bila je do sedaj tukaj le jedna stranka, narodno-slovenska“. Zares smešno! Dopisnik kaže s tem skrajno svojo nevednost, ali pa zopet laže, da sam sebi verjame.

Stranke so že mnogo let v Medvodah; dve stranki sta bili tudi pri zadnji županovi volitvi dne 5. maja 1887. Tedaj je bivši župan g. Ovajnar od 31 glasov dobil jih le 16, in sicer je moral sam sebi dati glas pri drugi ožji volitvi. Da so stranke, kaže tudi to, da je prejšnji g. župnik pri sv. Katarini sam imel v rokah ubožno blagajnico za svojo župnijo, sedanji pa jo je moral izročiti županu.

No, lepa narodna stranka je ona, za katero se poteza „Narodov“ dopisnik. To so vsi tovarniški uradniki in mojstri, ki so se pri zadnjem ljudskem štetju zapisali za Nemece, to so oni klečeplazi, ki se klanjajo gospodi za lep nasmehljaj, kakor raja pred pašo, to so oni Slovenci (?), ki otroke svoje pošiljajo v nemško šolo na Svetje. Tu moramo namreč mimogredé omeniti, da imata papirnici svojo nemško šolo, v katero vabijo in silijo slovenske otroke.

Laži in zvijače, katere nam dalje predbacivate, morate nam tudi dokazati. Ko bi bile Vam znane take zvijače, gotovo bi jih ne zamolčali. Da, peče in grize Vas, ker je konec slavi Vaše prevzetne klike, ki je gospodovala prav po turški. Vi in Vaši pristaši ste krivi, da se je zrušil prejšnji županski stol. In zakaj? Hoteli ste imeti vse kmete za svoje hlapce, v ošabnosti svoji ste se trkali ob prsi: „Mi smo mi, ki imamo denar!“ Vi ste le zlorabili prejšnjega g. župana v svoje častiteljne namene, v spone samooblasti svoje ste kovali ljudi z imenu županovem. Gosp. Cvajner, kateremu sicer vsa čast, je bil vsled bolehnosti svoje le Vaše orodje. Ljudstvo je bilo s tem nezadovoljno, hotelo je imeti za župana moža neodvisnega, ki se ne bode klanjal znanim ošabnežem, ki se le zaradi tega jezé, ker jih je ljudska volja vrgla z onih sedežev, na katere so se bili vsilili s svojo predrznostjo, in na katerih so kot bosanski age klicali: „Mi smo mi!“

Dopisnik tudi hoče pokazati, da se je nekaj učil krščanskega nauka, govoreč o krščanski ljubezni. No, te nauke, gospodine, obdržite le za-se. Veste li, kaj hočete s tem reč? Vi si krščansko ljubezen tako-le tolmačite: Ljubi Boga, kolikor se tebi zdi, bližnjega pa, dokler je s teboj! To je Vaš nauk, ki ga razkladate tudi v svojem dopisu. Ko bi bili n. pr. Vaši volilci vinjeni, rekli bi: Dobro volje so. Ker pa so bili dobre volje nasprotniki Vaši, sedaj kričite: Pijani so bili, z vinom so zmagali. Povemo pa Vam na ušesa, da so se tudi Vaši volilci k našim pridružili, ker ste jim Vi obetali pijačo, dali pa ne. Mi bi tega niti ne omenili, da niste sami sprožili in tako pokazali, da nimate plašča krščanske ljubezni.

In kakšne zvijače so Vam znane? Naštejte nam jih! Ali ni bilo veliko bolj ugodno za Vas, da so bile volitve razpisane na križev teden zjutraj ob 8. uri, ko je znano, da se ljudje većinoma isti čas udeležé procesij? Ali tudi to ni izdalo, čeravno so imeli vsi tovarniški delavci z volilno pravico prost dan in navzlic temu dobili plačo, kar se sicer ne dogaja.

To je istina, kakor je istina, da Vaša pot, na katero hočete zvoditi ljudstvo ni prava, ni na korist slovenskemu prebivalstvu. Vaša talmi-omika je le lupina, ki skriva gnilo jedro. H koncu Vam še povemo, da bodo oni trije vitezi še delali ob volitvah, kedar se jim bo potrebno zdelo, a brez vsacega osebnega sovraštva; Vas pa, dokler ne bodete boljših mislij in besed, niti ne marajo med svoje

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Pe pošti prejemam velja: Za celo leto predplačan 15 glđ., za pol leta 8 glđ., za četrt leta 4 glđ., za en mesec 1 glđ. 40 kr.
V administraciji prejemam, velja: Za celo leto 12 glđ., za pol leta 6 glđ., za četrt leta 3 glđ., za en mesec 1 glđ. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 glđ. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravnistvo in ekspedicija, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izven nedelje in praznike, ob 1/2 6. uri popoldne.

Štev. 144.

V Ljubljani, v ponedeljek 27. junija 1892.

Letnik XX.

Katoliški shod.

Osnovni odbor za I. slovenski katoliški shod v Ljubljani je izdal dne 18. junija vabilo na shod. Različni so odmevi, ki se odzivajo temu vabilu. Za danes omenimo le odziva, ki ga beremo v „Slov. Narodu“.

Najprej objavi konec vabila pripravjalnega shoda, ki vzbuja Slovence za složno delovanje. Zatem pa navaja resolucije odsekov za šolo, za kmetstvo vprašanje, tisek in za katoliško življenje. Začudili smo se, ko smo te resolucije brali natisnjene v „Sl. Narodu“. Kajti te resolucije so le prvotni neodobreni načrti poročevalcev, katere je osnovni odbor napravil kot nekaj uzorec za točnejše obravnavanje in sklepanje pri posvetovanju pripravjalnega odbora. Te resolucije je odbor deloma popolno praosnoval ter razposlal lokalnim odborom v pretres s prošnjo, da jih presojuje ali preminjajo, po potrebi in krajevnih razmerah spopolnijo.

Menimo torej, da ni pravilno takih nedovršenih načrtov objavljati, jih kot konečno dovršene presojati ter iz njih izvajati posledice, ki pa tudi povsem niso resnične.

„Narod“ piše: „Prvi slovenski katoliški shod v Ljubljani! Kako mogočno doni ta naslov, a če se postavimo na stališče slovenske narodnosti, kako revne, prazne so vse nasvetovane resolucije! O slovenski narodnosti, o narodni naši ideji, nikjer besedice; da imamo slovenski katoličani s svojo vero braniti tudi svojo narodnost, o tem nikjer črkice. O slovenskem katoliškem shodu smeli bi vendar pričakovati, da bo svoj glas povzdignil za naše uboge trpine po Koroškem, kjer jih tlači železna pest krutega nemštva, in za revne brate po Istri, koje tepta lahonska neusmiljena peta. Povsod se godé Slovincem krivice in zategadel si misliti ne moremo, da bi pravi katoliški shod smel svoje oko zatisniti pred temi v neobvpijočimi krivicami.“

Menimo po pravici, da se s temi besedami godi krivica omenjenim načrtom za resolucije. V resoluciji za šolo na primeru zahteva prvi slovenski katoliški shod za slovenske katoliške otroke javne katoliške ljudske šole s slovenskim učnim jezikom. — Gledé šolske resolucije je „Narod“ vzel prvotno poročilo poročevalčev kot resolucijo pripravjalnega odbora, ter povdarja, da o slovenski narodnosti v isti nikjer ni besedice. Resnici na čast priobčimo in se nadejamo od „Narodove“ poštenosti, da tudi on priobči pravo resolucijo pripravjalnega odbora, ki se glasi:

„Katoliški stariši so v vesti dolžni otroke svoje vzgajati in poučevati po načelih katoliške vere. — Ker pa večina katoliških Slovencev ne more sama zadostno vzgajati in poučevati svojih otrok in ker imamo z druge strani v Avstriji posilno državno šolo, zahteva I. slovenski katoliški shod za slovenske katoliške otroke javne katoliške ljudske šole in katoliške učiteljske pripravnice s slovenskim učnim jezikom v smislu izjave avstrijskih škofov v gospodski zbornici dne 12. marca 1890. leta.

Uprav zaradi tega pa naj visoka šolska oblastva v vseh deželah, koder bivajo Slovenci, to je: po Štajerskem, Koroškem, Kranjskem in Primorskem iz pedagogično-didaktičnih vzrokov skrbé tudi za slovensko manjšino tako, da se povsod, kjer se nahaja postavno število otrok, osnujejo katoliške javne ljudske šole s slovenskim učnim jezikom.“

Tako se doslovno glasi resolucija pripravjalnega odbora za I. slovenski katoliški shod gledé ljudske šole.

Vprašamo: Kedaj se je kje v resolucijah bolj odločno in jasno povdarjalo narodno stališče, in kedaj se je odločneje zahtevalo narodnih pravic za naše rojake na Koroškem, Štajerskem in Primorskem. — Ali osnovni odbor pač zasluži tako očitjanje „Narodovo“? — Slovenci o tem vi sodite sami!

Kar se tiče družbe sv. Cirila in Metoda pač ni primerno stvar vleči na dan sedaj, ko se vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda zaupno dogovarja z osnovnim odborom za I. slov. katol. shod o stvaréh, ki so prevažne za naše katoliško slovensko šolstvo.

Nadalje pravi „Narod“, da resolucija gledé tiska napravlja naj vtijs lokalne reklame za „Slovenca“ in za „Katoliško Tiskarno“. — Ko bi bil „Narod“ počakal konečno vredenih resolucij, bil bi pač drugega mnenja. Kakor namreč sedaj načrt resolucije govori o tiskovnih razmerah v Ljubljani, tako bo potem pojasnil tiskovne razmere na Štajerskem, Koroškem in Primorskem, ko dobi osnovni odbor zanesljivih poročil iz imenovanih krajev.

Gledé drugih posameznostij se danes ne razgovarjamo z „Narodom“, tudi mu ne bomo sledili v njegovi pikri pisavi, ker smo si v svesti velike važnosti katoliškega shoda za slovensko ljudstvo v verskem, narodnem in gospodarskem oziru. Na tem shodu se bomo po dolgem času zopet združili rojaki slovenski, ločeni v toliko slovenskih kosov, iz raznih slovenskih pokrajin ter se prijateljski dogovarjali, kako najvspešneje zgraditi in vtrditi slovenskemu ljudstvu versko-nravno podlago, na kateri se bo najvspešneje branil in vzdrževal proti svojim sovražnikom, ki mu kradejo njegovo vero, govorico in zemljo.

Kdor ima te ozire pred očmi, v sodanjih razmerah ne bo iskal stvarij, ki razdružujejo, pač pa bo z veseljem pozdravil vsak poskus za složno, plodonosno delovanje. Sploh omenimo, da naj ima „Narod“ pred očmi namen katoliških shodov, potem bo gotovo drugače presojal omenjene načrte resolucij pri katoliškem shodu.

„Slov. Narodu“ in onim listom, ki s skeptičnim očesom motré priprave za prvi slovenski katoliški shod, predložimo še nastopno uvaževanje: Nasprotniki slovenskega naroda, ločeni po raznih strankah,

LISTEK

Popotni spomini.

Zapisal Fr. F.

II. Reka.

Dnevi mojega bivanja na Krasu so dokaj hitro potekali in vže je bil pred dvermi ponedeljek — 28. malega srpana — katerega dne sem imel odriniti dalje proti Reki. „Na Reko greš“, reče mi nekoč strinič; kaj ko bi šel tudi jaz. Za jedno lahko obiščem slavno božjo pot Trsat ter si ogledam prelepo Opatijo. Gospoda S. in Š. iz Kranjske sta mi pisala da gresta tudi doli in me vabita, da se jima pridružim, ker „tres faciunt collegium“.

Rečeno — storjeno! V ponedeljek smo sedeli štirje potniki veselo razgovarjajoč se v kupeju osobnega vlaka, ki je drdral od Šenpetru proti jugu preko lepih ravníc, pa se zopet zvijsal po soteskah.

Nebo je bilo tistega dne jasno modro kakor drag safir, in po njem se je peljalo žarko sonce, ki je plamenelo in sipalo svoje žgoče žarke na zemljo, da se je rastlinje kar svedralo.

Ko smo dospeli na zadnjo postajo pred Reko — Voloska — zaprl sem širo morskó plan, ki se je raztezala pred nami ter se tam med Čresom in obrežjem zopet zoževala. Vesel, zavzet in iznenaden

sem čutil nekako to, kar Ksenofon, ko je srečno privedl Grke iz Perzije na obal Črnega morja.

Sedaj se nisem mogel nikedar nagledati morja, po katerem so plavale ladije in ladijice z belimi jadrí, kakor lepo labodje po mirnem ribniku. Kar naenkrat smo bili v mestu in treba nam je bilo izstopiti.

A na kolodvoru je bilo vse živo; vse pisano najraznovrstnejših obrazov, in zanimivih noš. Tu so tiščali v nas ogoreli „fachini“ v pisanih mornarskih srajcah in malih čepicah, da bi nam nesli prtljago. Tam je stal velikan temnega obraza, s turškim fezom na glavi, kadil mirno svoj čibuk ter nam molče nudil svojih nožičev, pip in druge drobnjave.

A poleg teh je bilo mnogo potnikov in čakalcev, ki so veselo pozdravljali prišlece — a zopet v raznih jezikih. Hrvať je stiskal roko svojemu prijatelju ter nekam otožno zavil svoj kratki, a lepi pozdrav: Bog! — okrajšano za — Bog te živi. Italijani so klepetali, kramljali in bili glasni, kadar je to obično pri teh vročekrvnikih. Madjar pa jo je robil v posebnem tonu in tempu, kakor je tek njegovega konja v stepi.

A vendar se mi je posrečilo, da sem izmed množice ugledal prijatelja, po katerem sem toliko hrepenel, katerega že nisem videl leto in dan. Gorko

sva si segla v roke in tedaj so doneli tudi slovenski glasi na tujih tleh.

Za jedno sem se tudi ločil od svojih sopotnikov, s katerimi smo se domenili, da se drugo jutro snidemo na parobrodu, ki nas povede v Opatijo.

Veselo sva stopalo v notranje mesto ter se menila in pogovarjala vse vprek. Mnogo sem popraševal o raznih stvareh, zakaj Reka je precej zanimivo mesto — kakor je zanimiva njena zgodovina.

Do leta 177 pr. Kr. so prebivali svobodni Liburci ob Kvarnerskem zalivu. Glavno mesto je bilo Tarsatika, na razpotju trgovskih cest, katerih prva je vodila v močno Akvilejo, druga pa v bogato Sisejo. Ali tistega leta je prišel rimski konzul Klavdij s svojim ladijevjem v Kvarnerski zaliv, spoznal ugodno lego Tarsatike, naskočil utrjeni grad ter si upokoril Liburce. In od tedaj je bila Reka važna rimsko naselbina. Še danes zove ljudstvo po tradiciji najjužnejše okrogli stolp trsatski — rimsko kulu. —

V VIII. veku se prvič zove ta naselbina pri Pavlu dijakonu — Fluvis. Takrat so pa že stanovali le tam Slovani — Hrvatje. Karol Veliki je hotel spraviti tudi to važno hrvatsko pristanišče pod svoje zmogoslavno žezlo. Poslal je zato leta 799. svojega vojskovođjo Eriha, da osvoji Trsat. Uname se ljut boj, v katerem pa niso bili samo Franki poraženi, marveč pal je tudi njih vojvoda Erih. (Dalje sledi.)

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemana velja: Za celo leto predplačan 15 gl., za pol leta 8 gl., za četrta leta 4 gl., za en mesec 1 gl. 40 kr.
V administraciji prejemana velja: Za celo leto 12 gl., za pol leta 6 gl., za četrta leta 3 gl., za en mesec 1 gl. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravništvo in ekspedicija, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr., če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semenških ulicah h. št. 2, L., 17.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 146:

V Ljubljani, v četrtek 30. junija 1892.

Letnik XX.

Vabilo na naročbo.

S 1. julijem pričinja se nova naročba, na katero uljudno vabimo p. n. občinstvo.

„SLOVENEK“

velja za ljubljanske naročnike v administraciji:

Vse leto 12 gl. | Četrta leta 3 gl.

Pol leta 6 „ | Jeden mesec 1 „

Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. na mesec.

Po pošti velja:

Vse leto . 15 gl. | Četrta leta 4 gl. — kr.

Pol leta . 8 „ | Jeden mesec 1 „ 40 „

Upravništvo „Slovenca“.

Državni zbor.

Z Dunaja, 29. junija.

Stavbeni obrti.

Včerajšnja seja poslaniške zbornice je bila ena najviharnejših v tem zasedanju. Povod temu so bile besede sekcijskega načelnika barona Plapparta, ki jih je govoril v soboto 25. t. m. v obrtnem odseku, češ, da utegnejo iz sprejema Zallingerjevega predloga nastati pomisleki zoper Najvišjo potrditev novega obrtnega zakona. Kakor je razvidno iz dotičnega poročila v zadnjem „Slovenku“, oporekali so konservativni in poljski poslanci že v odseku tej izjavi, katera je bila tem manj opravičena, in nekonstitucionalna, ker še le skupni ministerski svet določuje, ali se kak sklep cesarju priporoča v potrditev ali ne. Tak skupni svet se pa vrši še le potem, kadar je kaka stvar že popolnoma dognana v poslaniški in gospodski zbornici. Jasno je torej bilo, da sekcijski načelnik omenjenih besed ni mogel govoriti pooblaščen od vlade, zlasti ker njegov mojster in gospod, grof Taaffe, zaradi bo-

lehnosti biva v Elišavi na Češkem. Ali ravno tako jasno je bilo, da utegne Plappartova izjava neugodno vplivati na daljno razpravo stavbenih obrtov in povod dati k sklepu, ki bi rušili potrebno enotnost v zakonu. Tudi je treba prizadetim obrtnikom pokazati, na kateri strani so njih pravi prijatelji in branitelji.

To je bilo vzrok, da se je včeraj pred javno sejo sošel konservativni klub v posvetovanje, kako bi se najglaglje in najbolje zavrnilo Plappartove besede. V tem so bili vsi edini, da je treba kaj storiti, v tem pa so bili navskriž, kako naj se to zgodi. Dr. Ebenhoch je v imenu nemških konservativcev priporočal, da naj se v začetku seje vladni zastopnik vpraša, ali je bil od ministrov notranjih zadev, pravosodja, trgovine in uka, ki imajo po § 25. izvršiti ta zakon, pooblaščen, v obrtnem odseku dati osedopolno izjavo ali ne, in če je bil pooblaščen, zakaj je ni dal v zbornici pri posebni razpravi o § 2., kakor je navada v parlamentarnem življenju? Ako pa vladni zastopnik k tej izjavi ob času posebne razprave o § 2. še ni bil pooblaščen, treba je pred nadaljevanjem obravnave vedeti, kako je prišlo, da je kar čez noč prišlo to pooblaščenje, ker je znano, da voditelja notranjega ministerstva ni na Dunaju. Ako pa takega pooblaščenja sploh ni imel, kako more opravičevati svojo izjavo v obrtnem odseku proti pravilno storjenemu sklepu poslaniške zbornice? Zopet eni so mislili, da tako vprašanje ne bode nič koristilo, ker ministra notranjih zadev ni na Dunaju, in da bi zadoščevalo, ako za zdaj eden govornikov le odločno oporeka proti takemu ravnanju s pridržkom, da hoče klub odločnejše korake v tej zadevi storiti takrat, kadar se ministerski predsednik povrne na Dunaj. Toda večina je bila za predlog dr. Ebenhocha, ki je dobil nalogo, reč v pričetku seje spraviti na dnevni red.

Po običajnem spominu na dr. Herbst in rešitvi nekaterih interpelacij stopi Exner na poročevalčev oder in prične nadaljevanje razprave o stavbenih obrtih, rekši, da je sprejel zopetno izvolitev za poročevalca, ker je večina obrtnega odseka

pri tej priliki pokazala, da se strinja z njegovimi načeli in njegovim poročevalstvom; ob enem je priporočal, da naj se § 2. zaradi premembe § 2. dosledno glasi drugače, in prečita dotični predlog, katerega ne stavlja v imenu odsekovem, ampak v svojem lastnem imenu, češ, da poročevalcu ne more biti zabranjeno, kar je drugim poslancem dovoljeno.

Za njim je hotel predsednik dati besedo baronu Widmannu, ki se je oglasil k § 3., ali oglasi se Ebenhoch k formalni razpravi, katere predsednik po opravljenem redu nobenemu poslancu ne more odrekati.

Baron Widmann je moral torej potrpeti in besedo poprime dr. Ebenhoch, ki najprej oporeka, da poročevalca stavlja nov predlog, katerega odbor ni pretresal ali sklepal. Tudi zavrača trditev, da bi bila zbornica po Zallingerjevem predlogu presenečena, ker je predlagal nadaljevanje seje, ko je Plener rekel, da naj to stori in da hoče on in tudi njegova stranka glasovati za to nadaljevanje. (Živahno pritrdjevanje na desnici.) Potom pripoveduje, kako je prišel vladni zastopnik k sobotni seji obrtnega odseka, ne da bi ga bil povabil podpredsednik Zallinger, ki je sklical to sejo, in kako je bil napeljan dati izjavo zoper Najvišjo potrditev obrtnega zakona zaradi Zallingerjeve premembe pri § 2. (Živahni in razburjeni klici: To je nezaslišano, to je škandal!)

Dalje govornik omenja, da je od konservativnega kluba pooblaščen, od vladnega zastopnika zahtevati pojasnila o tem neopravičenem ravnanju, in mu stavi že gori omenjena vprašanja, ki so jih na desnici po vsakem odstavku odobraval z burnimi „dobro“-klici in večkratnim ploskanjem. Sklepal je: „Dokler o vsem tem ne dobimo jasnega odgovora, se prizadetim krogom na korist ne moremo udeleževati daljne razprave o stavbenem zakonu; zato v imenu konservativnega kluba pozivljam vladnega zastopnika, da naj nemudoma odgovori na njegova vprašanja.“

LISTEK

Popotni spomini.

Zapisal Fr. F.

(Dalje.)

Poslej je bila Reka vedno zvesta na strani Hrvaške. Krepko je odbijala napade beneškega leva, ki je vladal že po veliki večini Primorja. S početkom XIV. veka se je pa pričela Reka odtujevati Hrvatski. Najprej je prišla v oblast krškim knezom — Frankopanom, po katerih so podedovali grofi Walsee. Le-ti so dali Reko l. 1471 nemškemu cesarju Frideriku III. in potem je bila tri stoletja neposredno pod avstrijskimi vladarji. Še le za Marije Terezije je bila zopet povrnena hrvatski domovini l. 1776. Toda kmalu ji je bila zadana težka rana, ko jo je Jožef II. pridružil ogerskemu Primorju.

Zelzel sem, da bi čim preje prišel do reške luke ter videl z lastnimi očmi ono morje, o katerem sem bral toliko s cela bajnih rečij, katere mi je naslikala mlada domišljija v najrazličnejših bojah. Zato sva jo zavila naravnost proti obrežju ter kmalu do-

spela do Zichyjevega nasipa (molo), kjer ostajajo francoske ladije in Lloydovi parobrodi. Raz ta nasip se kaj lepo vidi zares krasna naravna lega Reke. Na zapadni strani se dviguje ponosna Učka gora, a ž njo se stičejo drugi precej kameniti vrhovi, pod katerimi se belijo prijazne vasi: sivi Kastav, Voloska, prelepa Opatija, poznata Ika, Lavran in bele Mošćenice. Uprav za mostom pa se dviguje mnogo obiskovani Trsat, katerega pobočje prepleta rodovitna trta, sloveča zaradi izborne kapljice. Iz morske modrine pa se dvigujejo trije bratski otoki: Krk, Órez in Lošinj, katerim je povila priroda okolu čela lavorov in mirtin venec.

Reška luka nima skoro nič več prvotnega naravnega lica. Človeška roka je mnogo prenaradila ter zasula velikanske morske globine, sezidala valobrane, ob katerih besni razlučeno valovje ter zastoj skuša oškodovati ladjam. V luki je vedno mnogo kupčijskih ladij različnih narodov, kar svedočijo raznovrstne zastave, ki plapolajo raz jarbole. Nekatero so zelo velike. Da sva si ogledala tudi notranje prostore večje ladije, šla sva na parobrod — Jupiter.

Vkrevali so vanj les. Čuditi sem se moral strogemu redu in prikupljivi snažnosti. Vsaka stvar je

bila na pravem mestu, vse je bilo osnaženo in oglašeno; kuhinjska posoda se je svetila, kakor da je iz samega srebra in zlata. Spalnica, obednica in skupna sobana na krovu (sala comune) se pa lahko primerjajo z opravo bogatih hotelov in kavarn.

Od tod sva šla še dalje po obrežju do Adamičevega mola. Tu je posebno mnogo malih brodov, kateri pridejo iz Istre in sosednih otokov. Na njih pročelju se pozna, da se probuja narodna zavest tudi pri tem ne kaj bogatem in po tujih zatiranem ljudstvu; zakaj laško krščene ladije so že kaj redke in na novejših se blišče lepa slovanska imena: „Moja želja“, „Pomoz Bog“, „Davor“, „Sloga“ i. dr.

Ob kraju je privezanih mnogo malih barčic, ki so pokrite z razprtim platnom, da jih brani prevelike vročine. Te so vedno na razpolaganje in veslar čaka pušič ali leno se raztegajoč, da koga popelje po morju. Prijetno se je zibati preko igrajočih valov mimo silnih parobrodov. Kako velikanski stvorijo to, kako močno okovani! Ali vendar so igrača razlučenim valovom sredi brezmejne morske gladine. Bog vedi, kje so že pluli, kolikrat se bili z razburkanim elementom ter le s težavo ušli pogibeli. Ali kdo bi zopet uganil, kaka sodba jih čaka, kje da se razbijejo ob morskih čerch.

Živahno odobravanje in ploskanje je sledilo tem besedam in kriki so se razlegali po zbornici: To je nezaslišano, to je škandal! Kje so vladni zastopniki? Kje so ministri? Zhalj so se in so pobegnili! To ravno ni bile res; opoldne se je namreč sešla tudi gospodska zbornica in ministri so bili tja odšli že pred Ebenhočovim govorom, da so se udeležili seje. Sicer bi pa tudi ne bili mogli lahke odgovorjati, ker o tej stvari menda nobeden izmed njih ni bil pošten razven trgovinskega ministra markesa Bacquhemu, ki pa ni odgovoren za to, kar govori zastopnik ministerstva notranjih zadev.

Se huji pa je postajal vrišč, ko je dr. Smolka vnovič ponavljal, da se prične razprava o § 3. in da ima baron Widmann besedo. Vse križem so se čuli glasovi: Ne, vladni zastopnik naj govori! Kje je? Najprej je treba to vprašanje dognati; prej ne nadaljujemo razprave!

Dr. Smolka je stal in segal po zvoncu, da bi se polegla šunder; in ko nekoliko potihnejo glasovi, reče: „Jaz ne morem zaukazovati vladnemu zastopniku, da naj govori. Morda se v teku seje oglasi k besedi!“

Baron Plappart je ves bled in vznemirjen stal v kotu, kjer ga poslanci niso takoj zapazili. Ko je pa dr. Smolka izgovoril gorj omenjene besede, stopi k njemu na oder in mu nekaj pové. Sunder se ponovi in slišijo se glasovi: Tukaj je vladni zastopnik, naj govori!

Dr. Smolka naznanja zbornici, da hoče vladni zastopnik za baronom Widmannom govoriti, ali s temi besedami napravi tako silen vrišč in ropot, da človek skoro samega sebe ni slišal.

Ko baron Plappart vidi, da je šunder čedalje večji in da iz stoterih grl doné kriki: Vladni zastopnik naj govori!, poprime besedo in pravi: „Prišel sem še le k zadnjemu delu Ebenhočovega vprašanja, ali spoznal sem iz njega vendar, da mi je bilo stavljeno vprašanje, kako sem si mogel jemati oblast, v obrtnem odseku dati znano izjavo. To vprašanje obsega, kolikor sem mogel izprevideti, tudi neko obtožbo zoper mene, in zato ne more biti moja reč, odgovorjati na njo (glasno oporekanje na desnici), ampak bode skrb mojega predpostavljenega ministra in visokega ministerskega sveta pečati se s to zadevo in potrebno odrediti. (Živahno oporekanje in glasni klici: Prosimo odgovora, ali ste bili k dotični izjavi pooblaščen, ali ne?)“

Šunder in ropot čedalje bolj raste in se razširja po celi zbornici, in čujejo se glasovi: Sklenite sejo! Res vstane dr. Plener in predlaga konec seje; ali oglasi se dr. Pattai in oporeka temu predlogu, češ, da ima zbornica rešiti stavbene obrte in da zaradi tega ne gre tako zgodaj sklepati seje. On pritrjuje Ebenhočovim vprašanjem, drugo vprašanje pa je, ali je zbornica zadovoljna z odgovorom vladnega zastopnika? Na vsak način je čudno, da je na dan spravil Najvišje potrjenje in da vlada noče predlagati v sankcijo, kar je prej sama predlagala.

Ob enem pa nasvetuje, da naj se nadaljuje razprava o formalnem nasvetu Ebenhočovem.

Dr. Lueger poudarja, da odsekov poročovalec ne sme stavljati predlogov brez odsekovega poobla-

Tam po morju so plavali rudeči ali beli predmeti, podobni debelim bučam. To so železni, otl baloni, ki so pripeti s sidrom na morská tla. Na vrhu imajo močan železen obroč, za katerega privezujejo ladije, če ne morejo dospeti zaradi vetra v barkostajo. Zovejo se plutače.

Nagledal sem se bil morja, načudil ladijam, zato sva krenila v notranje mesto. Solnce je kar žgalo. Na ulicah je ni bilo žive duše, razven nekaterih težakov, ki so za velikim poslopjem v senci na trdih tleh počivali in ometali kose žolte polente. Po mestu ni bilo ničesar zanimivega. Zato sva krenila v „Café Maritimo Mercantile“, kjer sva se nekoliko okrepila in si pogasila žejo z limonado in sladoledom, predno sva odrinila na Trsat. Tu se sbaja posebno morskí življ. Od jutra do večera je vse polno mornarjev, reških principalov in brodolastnikov, pomorskih častnikov v raznih uniformah; sem prihajajo kapitani doplulih parobrodov, da čitajo „Gazzetta del commercio“, kjer poizvedo, kam da je odplula ta ali ona ladija, kam krenilo avstrijsko ali drugo brodovje, ter čujejo zajedno o nesrečah, ki so zadele ladije, na katerih jim je bival mogoče drag tovariš, katerega so pa zagreblí prezgodaj mrzli valovi. (Dalje sledí.)

ščenja. Če pa kaj nasvetuje, treba je gledé takih nasvetov vprašati zbornico, ali jih podpira, ali ne. Obravnava o stavbenih obrtih pa se ne more nadaljevati, dokler se ne pojasnijo dotični dogodki.

Predsednik dá Plenerjev predlog o sklepu seje na glasovanje; ali bil je odklonjen, ker so zápi glasovali zgolj le združeni levíčarji; poljski poslanci so ves čas mirno poslušali omenjeno razpravo, pri glasovanju pa so potegnili s konservativnim in češkim klubom in s tem pokazali, da so bili od Plappartove izjave tudi oni iznenadeni. Drugega Pattaijevega predloga ni dal na glasovanje, ampak besedo dal Widmannu, ki se je vnovič zaganjal v določbo Exnerjevega predloga, da vlada s pritrditvijo deželnega odbora določuje takoimenovane izvzete kraje; po njegovem mnenju ni treba odborove pritrditve, ampak zadošča, da vlada le zasliši deželni odbor.

Med tem je dr. Smolka predsedništvo prepustil dr. Kathreinu, ki je dal besedo še dr. Zuckru in Zallingerju. Prvi se strinja z Exnerjevim predlogom, samo še dostavlja premembo, da naj imajo zidarski mojstri pravico, v izvzetih krajih zidarska dela izvrševati in voditi. Po Exnerjevem nasvetu bi imeli to pravico samo na deželi. Zallinger je govoril v enakem smislu, in se je spodtikal samo nad tem, da bi se v drugem odstavku naštevala večja zidanja pri katerih ima dotične stavbe voditi stavbeni mojster; zato predloži nov načrt, kako naj se glasi § 3.

Za Zallingerjem predsednik ob 1/2. uri sklene sejo z ozirom na pogreb poslanca dr. Herbsta, ki se je imel vršiti ob štirih popoldne.

Liberalni listi danes silno zabavljajo nad konservativnim klubom, da je s svojim sklepom včeraj napravil tako viharno sejo; prizadeti stavbeni krogi pa mu bodo gotovo hvalo vedeli, da tako odločno zagovarja njihove koristi.

Interpelacije in predlogi.

Včeraj ni bilo izročenihi nič manj, kakor deset interpelacij. Richter želi izvedeti, ali hoče vlada malo bolj skrbeti za preskrbljevanje ubožcev in dobrodelné ustanove oprostiti koleka in pristojbin. Fuss vprašuje, ali so resnične novice, ki se razširjajo gledé kolere in kako hoče vlada odvrniti to nevarnost od našega cesarstva. Eim se pritožuje, da se prezirajo nekateri profesorji pri povišanju v 8. plačilni razred. Borčić omenja nevarnosti, ki malim brogarskim družbam prete od Lloyda, in vpraša, kako hoče vlada to odvrniti. Kramar interpelira, zakaj je brnska policija zaukazala odstraniti grbe dežele češke, moravske in šlezíjske z „Besednega doma“ v Brnu o bivanju cesarjevem. In enako interpelacijo stavlja tudi dr. Fanderlik. Spindler se pritožuje o hujskanju narodnega društva v Podmoklem in Tišinu proti češkemu prebivalstvu. Schneider hoče zvedeti, zakaj južna železnica grdo ravna z osebjem zvezne železnice, v drugi interpelaciji pa, zakaj se je kolek za vseučiliška spričevala od 50 kr. zvišal na 1 gld. Konečno interpelira še Kaizl, zakaj se pri državnih železnicah tako pogosto odpuščajo delavci.

Razven tega je bil rešen in budgetnemu odseku izročen nujni predlog poslanca Kopyczinskega gledé državne podpore za rekatere po toči in povodnji poškodovane okraje na Gališkem.

Dr. Herbst †.

V začetku današnje seje se je spominjal dr. Smolka v soboto dne 25. t. m. umrlega poslanca dr. Herbsta. Dr. Herbst je bil od početka ustavne dobe član državnega zbora in veliko let član češkega deželnega zbora. Dr. Herbst si je pridobil slavno ime kot vseučiliški profesor, pisatelj in minister. V državnem zboru je bil jeden prvih govornikov, ki je najtežavnejša vprašanja razpravljal jasno in temeljito. Značaj njegov je bil čist in vsled tega so ga spoštovali tudi njegovi politični nasprotniki. Pogreba so se vdeležili ministri, veliko poslancev in družega občinstva. Na grobu je govoril dr. Suess.

Politični pregled.

V Ljubljani, 30. junija.

Notranje dežele.

Češko. Mestni zbor praški je sklenil, da se mestnim zastopom v Nancy-ju, Luneville-u, Lvovu in Krakovu izreče zahvala za prijazen vsprejem čeških „Sokolov“. — Zupan je pa pojasnil na neko interpelacijo, da je deželnoobrambeno ministerstvo se izjavilo, da ne prevzame deželnoobrambovske vojašnice, katero je zgradilo praško mesto, če bode imela češki

napis, in je predlagalo, naj ima poslopje napis „Viribus unitis“ in pa mestni grb. Mestni zbor je sklenil, da se ona stvar še jednokrat izrodi mestnemu svetu. Mladočehi Podlipny je predlagal, da naj mesto obdrži vojašnico, če jo deželnoobrambena uprava neče prevzeti s češkimi napisom. Pričakovati je, da se bo de mestni svét ravnal po predlogu mestnega odbornika Podlipnega. — V nedeljo je bil v Taboru mladočehski shod. Znani kmetški vodja Alfonz Stastny je hudo obsojal mladočehsko politiko. Staročehi so dobivali vsaj drobtine, Mladočehi še teh ne dobé. Kakor se slabi generalji v vojni odstranijo, tako bode tudi narod odstranil Mladočeha. Zbor je sklenil resolucijo, naj Mladočehi začno boj za državno pravico in se v ta namen združijo s Staročehi in konservativnimi veleposestniki.

Galičija. 26 članov mestnega zbora v Levovu je odločilo svoje mandate, ker so se pri poslednjih volitvah godile velike nerednosti. Do 600 glasovnic je bilo baje ponarejenih. Zbor je potem sklenil, da se vse letošnje dopolnilne volitve razveljavijo in razpišejo nove volitve. — Rusinsko društvo „Narodna Rada“ se je obrnilo s prošnjo do učnega ministerstva, da se na medicinski fakulteti, ki se osnuje v Levovu, ustanové poleg poljskih tudi rusinske stolice.

Hrvaško. Jugoslovansko akademijo v Zagrebu misli vlada prekrstiti v kraljevo hrvaško akademijo znanostij. Vlada je baje že izdelala dotični načrt zakona, da ga predloži saboru. Mi ne vemo, zakaj se je vlada za to odločila. Morda gospodom v Budimpešti ni všeč, da akademija vsaj po svojem imenu nekako združuje vse Jugoslovane. Mogoče je pa še nekaj drugega. Znano je, da so Starčevići na svojem shodu v Baki se izjavili, da na Hrvaškem bivajo sami Hrvatje. Tem ljudem bode gotovo torej ustrezno, če se akademiji dá naslov hrvaška akademija. V kratkem bodo volitve v Zagrebu in vlada bode težko zmagala, če bode opozicija jedina. Kdo vé, če vlada ne namerava akademije prekrstiti Starčevićcem na ljubo, da bodo njeno stranjo pri volitvah podpirali. To je tem verjetnejše, ker naslov jugoslovanske akademije tako zagovarjajo pred vsem zmerni opozicionalci, kateri so dosedaj imeli večino v zagrebškem mestnem zastopu.

Vnanje države.

Francija. Velik krik je po židovskih listih, da je markiz de Mores v dvoboju pobil židovskega stotnika Mayerja. Povod temu dvoboju so dala poročila nekega lista, kako si židovski častniki znajo v vojski pridobiti dobro plačano mesto. Sevéda židom ni všeč, če se jim take stvari očitajo. Židovski poslanci so pa že v zbornici interpelirali zaradi tega dvoboja. Govori se, da se bode poostril tudi zakon proti dvobojem. Poslednje je sicer jako potrebno, ali vprašati pa moramo, zakaj se to ni prej zgodilo. Že več kristijanov je palo v dvoboju, ali poben se za to ni zmenil, če pa je ubit žid, je vse po koncu. Mari so v katoliški Franciji židje več, nege kristijani? Res žalostno!

Belgija. V nedeljo zvečer se je več socialistov s kmetov vrnilo mesto. Napravili so bili po dnevu izlet. Vrnivši se so péli in razgrajali po mestu, zlasti okrog državnih poslopij. Ko jih je policija pozvala, da naj mirujejo, nastali so neredi. Morali so priti vojski policiji na pomoč. Dva policista sta bila ranjena, nekaterim so socialisti pobrali orožje. Tri osebe so zaprli.

Anglija. Ministerski predsednik Salisbury je tudi že izdal oklic na vse volilce velike Britanije. Ta volilni oklic se posebno ne obrača do nobenega volilnega okraja, ker Salisbury kot član gorenje zbornice ni kandidat. V volilnem oklicu se posebno naglašá, da se bode parlament pred vsem pečal z delavskim in pa z irskim vprašanjem. Volilcem se priporočá, da naj dobro premislijo, bi li irska avtonomija ne bila nevarna za Anglijo.

Afganistan. V tej deželi je zopet vstaja. V boju z vstaši so nedavno vladne čete izgubile 1500 mož. Poročila o vstaji v Afganistanu vselej nekoliko vznemirjajo Evropo. Rusija in Anglija že dolgo hrepenita po tej deželi in kadar je v Afganistanu kaka vstaja, vsiljuje se nam misel, da je podpihana od Rusov ali pa od Angležev. Afganistan je preporno jabelko mej Anglijo in Rusijo in zaradi njega bode prej ali slej prišlo do boja mej tema državama.

Izvirni dopisi.

Iz Vojnika pri Celju, 25. junija. (Ustanovitev katoliško-politiškega društva „Edinost“.) Vrli „Slovenec“ prinesel je že novice, da smo ustanovili v Vojniku nekaj potrebnega t. j. društvo „Edinost“. Kaj je napolnilo na to neke gospode, vé slednji, kateri pozna južnoštajerske ponemčene trge, v katerih kar mrgoli nemškutarjev, razdirajočih slogo mej prebivalci. Kedor opazuje nemčursko predrznost, spomni se nehoté na turško okrotnost in posilstvo. In kakor so bili „poturice“ (t. j. poturčeni kristijani) največji sovražniki kristijanstvu, tako so tudi nemčurji tu, drugje lahoni in madjaroni največji sovražniki slovanstvu. In kedo bi si tudi od narodnih Judežev kaj pričakovati upal? Kedor sam sebe ne spoštuje, ni spoštovanja vreden.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Pe pošti prejemam velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr
V administraciji prejemam, velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnine prejema upravništvo in ekspedicijska, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvenredno nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 147.

V Ljubljani, v petek 1. julija 1892.

Letnik XX.

K položaju.

Nedavno so časniki razširili vest, da misli dvajset nemških konservativcev izstopiti iz Hohenwartovega kluba, ako se jim ne dovoli svobodno glasovanje o valutnih predlogah. „Grazer Volksblatt“ je dostavil: „Liberalni listi so sedaj precej dobro slišali zvoniti. Če pa gre samo za valutne predloge ali tudi za drugo neodvisnost od vlade, tega danes še nečemo povedati“. Ta dostavek graškega konservativnega dnevnika so razni večji listi takoj tolmačili tako, da so nemški konservativni poslanci s Štajerskega, Tirolskega, Gorenje- in Nižje-Avstrijskega nezadovoljni in se hočejo pri prvi priliki odtegniti vodstvu grofa Hohenwarta.

Da nekaj vré v Hohenwartovem klubu, pokazalo se je dne 28. junija. Kakor znano iz državno-zbornskih poročil, je sekijski načelnik baron Plappart v soboto v obrtnem odseku izjavil, da obrtni zakon ne bo dobil najvišjega potrjenja, če se sprejme Zallingerjev predlog. Konservativni poslanci so ugovarjali, da vladni zastopnik tega ni povedal v zbornici, in zahtevali v konservativnem klubu, da je treba v zbornici zaradi tega od vlade terjati pojasnila. Kakor poročajo listi, se je grof Hohenwart upiral tej zahtevi, toda večina v klubu je sklenila, da se v zbornici stvar spravi v razgovor. Vsled tega je bila seja v torek tako burna, kakor je znano čitateljem iz včerajšnjega poročila. Ta dogodek utegne imeti resne posledice, kakor sodimo po pisavi dunajskega „Vaterlanda“. Ta piše: „Iz našega poročila je razvidno, da z velikim krikom niso dosegli zaželenega namena, kar je tudi naravno. Ministerski predsednik grof Tsaife, katerega se tiče ta stvar, je odsoten. Le grof Tsaife bil bi mogel povedati, ali je baron Plappart govoril v njegovem imenu. Z ozirom na to moramo resno dvoniti, ali je konser-

vativni klub postopal s potrebno mirnostjo in premišljenostjo, ko je sklenil, spraviti stvar v zbornici v razgovor. Vspех, oziroma nevpех dokazuje nasprotno. Če bo stvar imela daljše posledice, moramo še počakati. Izjava Plappartova v odseku je gotovo iznenadila, vendar bi previdna taktika ne imela takega nevpеха“.

Ker ima „Vaterland“ zveze s češkimi veleposestniki, sklepa „Grazer Volksblatt“, da utegnejo nemški konservativci konečno le ločiti se od konservativnega kluba. „Ta mogoči korak moramo sicer obžalovati, ali potreben je“, dostavlja glasilo štajerskih nemških konservativcev.

Vravnava valute.

Z Dunaja, 28. junija.

IX.

V današnji odsekovi seji za vravnavo valute dognal se je tudi II. zakon. S tem je torej važnejši del celega predmeta dovršen. Pričakovati je bilo večje razprave o X. členu zakona II, ki govori o razmeri, koliko ima naša in koliko ogerska državna polovica prevzeti stroškov pri vravnavi našega denarja. Vladni predlog je ohranil dosedanjo razmero 70 : 30, kakor se je pri pogodbi, skleneni z Ogorskimi za dobo 10 let, dogovorila taka razdelitev skupnih bremen. Proti taki gotovo nikakor opravičeni razmeri so se stavili razni protinasveti in ugovori in poslanec Steinwender je izrazil, da on in njegovi pristaši ne bodo za to glasovali, dokler ne dá finančni minister zagotoviti, da se uda ogerska vlada v to, da se zniža cena soli, osobito živinske soli, da se zniža davek na petrolej in da se podpravi južna železnica. Vsem tem res perečim zahtevam bi naša avstrijska vlada bila voljna zadostiti, toda vedno ugovarja temu ogerska vlada, kajti nje ne

briga klic uboze trpina, ki nosi grozno krivično breme zaradi previsoke cene soli in previsokega davka (carine) na petrolej, in ker je južna železnica ogerskim velikim eksporterjem žita in moke dovolila izredno nizke vozne cene potom refakcij, tako da iz daljne Ogorske vagon žita v Trst ne velja veliko več, kakor iz naše dežele. Ogorski vladi se tudi ne ne ljubi, vsaj ne mudi se jej, da se ta prevažna železnica podpravi.

Proti razmerju 70 : 30 govoril je celó levičar Mayer in potem tudi glasoval, tako da je vladni predlog le z večino 3 glasov obveljal; ko bi tudi oni 3 Poljaki, ki so nasprotniki novi valuti, glasovali proti — ker so večinoma pri vseh paragrafih proti glasovali — bi bil celó X. člen propadel. Reči se pa tudi mora, da je najtežje glasovati za to razmerje, ker je krivično in nikakor v pravi razmeri, bodisi gledé moči, bodisi gledé koristi, katero predstavlja in ima Ogorska. Finančni minister je sicer zagovarjal vladni predlog s tem, da je kazal na dobiček, katerega bo sploh dalo prekovanje sedanjega srebra in ki bo veliko milijonov znašal. Ta skupni dobiček se bo tudi delil po razmeri 70 : 30, to se pravi, od dobička bo dobila naša državna polovica 70 in ogerska le 30 odstotkov.

Vsekako pa bo l. 1896, ko se bo zopet imela pogodba z Ogorskimi dognati za nadaljnjih 10 let, treba vse poskusiti, da se ta razmera 70 : 30 predrugači, ker poznavalci dejanskih razmer trdè, da bi 68 : 32 bilo primerno. Seveda brani finančni minister ta dogovor tudi s tem, da sedaj gre tudi za fundiranje skupnega nekaj nad 300 milijonov gld. znašajočega dolga, od katerega je ogerska vlada l. 1867, ko se je pogodba sklenila, prevzela 3%, v zvezi temu, da ni bilo dokazano, da bi se od tega državnega dolga, oziroma 317 milijonov goldinarjev bilo 30 odstotkov porabilo v prid, v investicije za

LISTEK

Popotni spomini.

Zapisal Fr. F.

(Dalje.)

Po krepilnem oddihu sva šla po „Corsu“, od tod sva zavila v stranske ulice nekoliko navkreber ter dospela kmalu do stopnic, ki vodijo na Trsat. Čeprav sva stopala počasi, bilo nama je vendar tako neznošno vroče, da sva komaj dihala. Po večkratnem odmoru sva vendar zagledala cerkev, sveto mesto, kjer je stala kedaj Marijina hišica. Zgodbe o tem čudežnem prenašanju svetih hišic iz Palestine niso nikomur neznanne.

Teme gričevo je toli obsežno, da stoji na njem precej prostorna cerkev, nekaj bugih poslopij in pa samostan s precej velikim vrtom. Vse na okrog je zasajeno z drevjem skacijami, rto in robidovjem.

Ko sva obiskala cerkev, šla sva še v samostan, da obiščem nekdanjega sošolca Ivana, ki je bil pustil svet ter se umaknil za tiho samostansko zidovje. Bila je sedaj prosta ura in Ivana sva dobila na vrtu, kjer se je sprehajal z nekim drugim novincem med zelenimi trtami, v senci stoletnih hrastov. Kako se je začudil, a zajedno raveselil, ko je v tujini zagledal mene, nekdanjega svojega tovariša. Vsi skupaj smo šli na nekako vsando, od koder se je videlo čez Reko daleč tje po torju. Le prehitro je minul čas, ko se je bilo treba ločiti.

Še enkrat sem se ozrl na morje, katerega lahne valčke so zlatili žarki zahajajočega solca, še enkrat sem si hotel vtisniti v spomin prekrasen prizor Kvarnerskega zaliva, predno smo se vrnili preko teras nazaj — do samostanskih vrat. Tu smo si segli v roke. V tem je zapel zvonec — Ivan pa je odhitel v svojo tiho celico.

Moleč sem zrl za njim — skoro da sem mu zavidal tolike sreče in nehoté so mi prišle na misel pesnikove besede:

„O blažen, ki dajo mu dobra nebesa,
Da mirno mu teče valovje sreca,
Da prvi vihar mu sovražni ne stress,
On ljubljenec pač je neba!“

Počasi sva se vrnila v mesto. Solnce je zamrlo za visoko Učko in lahen, hladilen vetrič je zavel od morja proti obrežju. Tedaj se je pa oživel celo mesto, da je vse mrgolelo, kakor če dihneš v zaprto mravljišče. Po morju so se kresale luči. — gibčni čolnici so pluli ob luninem svitu po tihih gladini; po ulicah pa je šetal gospoda.

Toda kolikor bolj živo je bilo po mestu, toliko trudnejši sem bil jaz. Velika vročina, po kateri sva hodila celo popoldne po mestu, zdelala me je tako, da sem komaj oči odpiral. Prosil sem prijatelja, da sva krenila na njegovo stanovanje.

III. Opatija, Poljane, Črez.

Po zajtrku sva šla proti luki, da se odpeljeva v Opatijo. Ker je bilo pa še dosti časa, stopiva

mimogredé v cerkev sv. Vida, ki je največja na Reki. Zgrajena je v rotundi in bogato okrašena z marmorom. Sezidala jo je grofica Uršula Thonhausen. V trinajstem veku je bila ta cerkev jednostaven oratorij z velikim razpelom. Nekoč se je vračal pustolov in igralec Peter Lončarič pozno v jutro domov, ko je uprav mnogo zaigral. Besen pograbi kamen in ga zažene v sveto razpelo ter je zadene na prsi. Ali glej čuda! Iz rane priteče kri. Vsled tega čudeža postavijo verniki cerkvico, katero je omenjena grofica povejšala in prizidala. Znak tega grozodejnega čina se še sedaj pozna.

Parnik je ravno zabrlizgal, ko sva prišla do luke. Vstopila sva torej precej z mnogimi drugimi potniki vred, med katerimi sva dobila svoje sopotvalce. Hitro smo si pripovedovali, kaj in kako smo se zabavali prejšnji dan. Med drugim smo se smejali posebno anekdoti, ki nam jo je pripovedoval živahen mlad gospod, ki je bil vedno „židane volje“.

„Včera popoldne,“ tako nekako je pravil, „smo hoteli iti na Trsat. Da smo se ognili stopnjic, šli smo proti Sušaku in od tam po vozni poti. Na Sušaku smo morali poprej malo podkuriti in se odahnuti, da ne bi opešali sredi klanca. Res smo srečno zavohali krčmo, kjer so pa „divanili“ le madjarski in pa nemški. Ali mi — Slovenci stare korenine — smo jo robili le po domače. Nobene besedice nismo hoteli razumeti ni nemški ni madjarski. Pijačo smo dobili, toliko so nas že umeli. Toda mi smo hoteli tudi kaj prigrizniti. Zato sem

Ogersko. Kako bo glasovanje v celi zbornici gledé kvote 70 : 30 izpadlo, je dvomljivo.

Poslanec Ebenhoch stavil je nastèet, da se sprejme v 24. èlenu zakona I. tudi doloèitev, da morata za sprejem onih novih zakonov, ki bodo doloèevali, kaj ima stopiti na mesto sedanjega papirnatega in srebrnega denarja in v koliki meri ima novi zlati denar stopiti v veljavo, glasovati vsaj dve tretjini poslancev, od katerih vseh mora najmanj polovica biti navzoèa.

Utemeljuje svoj nasvèt s tem, da je treba previdnosti, da ne bo kdaj zljubilo se kakì stranki, ki zastopa interese le velikih imovitih krogov in se malo ozira na nižje revnejše vrste državljanov, izkoristiti položaja in skleniti, da se priène plaèevanje le v zlatem denarju, kar bi imelo silne posledice ne le za nižje ljudstvo, ampak tudi za državo.

Ugovarjali so razni poslanci temu in tudi minister, trdeè, da taka večina, kakoršno hoèe predlagatelj, se le v enem samem sluèaju pozna in to je, ko se ima preurediti, oziroma premeniti ustava.

Poslanec baron Morsey podpira nasvèt Ebenhochov in pravi, da je to, èe ljudstvo ne trpi škode na svojem imetju, toliko ali morda veè vredno, kakor pa liberalna ustava. Za Ebenhochov predlog glasovalo je le 6 poslancev (Ebenhoch, baron Morsey, grof Silva-Tarouca, Jax, Povše in Borèiè).

Iz nadaljne razprave je zanimiv predlog poslanca Plenerja, voditelja nemških liberalcev, ki je pred desetimi dnevi že naznanil, da bo pri èlenu 19. zakona II. stavil predlog, od katerega boèe za njegovo stranko odvisno sploh glasovanje o valutnem vprašanju. Èlen 19. doloèa namreè o dogovorih in pogojih, pod katerimi morata obe vladi, naša in ogerska, staviti zbornicama predloge za preklic dosedanjih državnih bankovcev.

Tu predlaga Plener, da se mora že v sedanjih zakonih doloèno izreèi, naj se bankovci po en goldinar najprej potegnejo iz prometa. Utemeljuje svoj predlog s tem, da so se ti bankovci l. 1866, torej ob nesreèni vojski izdali. Trdi, da se veliko stotisoè goldinarjev ljudskega premoženja pogubi, ker so ti goldinarji tako pogostoma v porabi, da se jih silno mnogo pogubi, strga in umaže. Trdi, da se je od bankovcev, ki so se l. 1866 izdali in pozneje preklicali, za cele 3 milijone goldinarjev moralo pogubiti. Ko vlada preklicèe denar, ima vsakateri pravico, da zamenja preklicani denar z novim. Vzlic ponovljenim pozivom pa je 3 milijone goldinarjev manj se sprejelo, kakor izdalo, kar kaže, da se je moralo 3 milijone goldinarjev zgubiti, oziroma da se je velik del teh bankovcev izrabil, strgal itd. Ko bodo torej preklicani goldinarji, naj se namesto njih izda nov denar v kronah.

Finanèni minister ni ugovarjal temu predlogu, ki pa je povsem drugaèen, kakor oni, ki ga je pred desetimi dnevi naznanil in v katerem je zahteval, da se morajo ti bankovci potem vsi fundirati z zlatom.

rekel toèajki: „Prosim, prinesite nam nekoliko kruha.“ Ker me ni umela, vprašala je še nemški, èesa bi rad. Jaz sem pa ponovil: „Kruha, kruha!“ Na to je šla ven. Kmalu se vrne z malimi krožniki in pisanimi prtìièi, razdeli jih med nas ter dà vsakemu še nož. Potem postavi sredi mize koš. Mi smo dobrovoljno gledali vse te priprave in France je zadovoljno prikimal, èeš, kako ti to znajo Madjari! Saj vendar niso tako umazani, kakor bi èlovek mislil. Kako smo pa gledali debelo, ko prinese debelih èebulnih glav ter jih dene v košek. „No, sedaj pa imaš kruh — prav madjarski,“ rekel mi je France, na kar smo se vsi iz celega srca smejali.

V tem se je prièel gibati parobrod in zapluli smo proti Opatiji. Razgled na obrežje je dokaj krasen. Polagoma se dviguje obrežje, obrasteno z vinsko trto in pogosto naseljeno z belimi vasmi in trgi. Najveèje je Volosko, ki broji do 2000 duš. Sezidano je prav amfiteatralièno, da gledajo hiše druga èez drugo.

Med hišami pa se vrstè vinogradi in vrti, zelenè lavorike in smokve. Po kratkem presledju se prikažejo potniku izza krasnih parkov in drevoredov prelepe vile — kos divne Opatije.

Komaj smo èekali, da smo pripluli do kraja, kjer se nas je večina izkrcala. Le kdor je imel poseben posel ali kak domaèin peljal se je dalje v Iko-Lovran. (Dalje sledi.)

Tudi poslanec dr. Steinwender izreèe se za ta nov Plenerjev predlog. Ko se med tem vname kratka, pa jako rezka debata, ki je toliko znaèilnejša, ker pl. Plener je voditelj nemške levice, Steinwender pa nemških nacionalcev, glasovalo se je potem tudi o dodatnem nasvètu Plenerjevem in se je èlen 19. z dodatkom sprejel z veliko večino glasov.

S tem so torej dognani v odseku najpoglavitejši èleni, in upati je, da se nadaljni trije zakoni v prihodnjih dveh sejah, v èetrtek in petek, sprejmó, kar je toliko bolj želeti, ker je julij tu in se boèe v državni zbornici v najboljšem sluèaju mogla dognati ta razprava do sv. Jakoba, torej do dóbe, ko se priène prava vroèina, pasji dnevi! O koneènih odsekovih sejah sledi poroèilo. —è.

Z Dunaja, 30. junija.

Danes je bilo vse upanje, da valutni odsek doèene obravnavo o poslednjih èlenih zakonov o vravnavi valute. Od zaèetka šlo je res prav gladko in v malo urah bila sta zakona III. IV. dovršena; a ko pride èlen I. zakona V. na vrsto, v katerem se govori, da se dà vladi pooblastilo, najeti posojilo v znesku 183 milijonov gld., da nakupi zlata za izkovanje novega zlatega denarja, oglasi se k besedi voditelj nemških nacionalcev, dr. Steinwender, ki izjavlja, da oziraje se na poslednje administrativne odredbe vlade, ki podpira osobito slovenski živelj v planinskih in južnih deželah (!!), on in njegova stranka noèeta glasovati za dovoljenje tega posojila, ker vlada ne zasluži zaupanja njegove stranke. Med tem so nemški liberalci, katerim je pl. Plener naèelnik, zapustili dvorano in odsek je bil nesklepèen, ker od desnìarjev je nekaj èlanov bilo odsotnih. Posledica je bila, da je naèelnik konèal zborovanje in napovedal sejo na veèer ob 7. uri. Ravno kar slišim, da levièarji ne pridejo, ker so pred pritiskom nemških nacionalcev se zbalì in hoèejo, predno se vrnejo in odloèijo, glasovati za ali proti celi postavi, zahtevati od ministerskega predsednika, ki se vrne jutri zopet na Dunaj, natanèen in jasen odgovor, od katerega bo zavisno, ali bodo še podpirali vlado, ali ji kot opozicija nasprotovali. Ako nekateri èlani desnice pridejo do 7. ure zveèer, bo odsek vzlic eksodusu levièarjev sklepèen, dovršil celi zakon in izbral poroèevalca, ki bo skoro gotovo poljski poslanec Szczepanowski. O prezanimivi večerni seji, od katere izda bo dokaj odvisen politiški splošni položaj, takoj po konèani seji sporoèim. —è.

„Matica Slovenska“.

92. odborova seja v èetrtek 23. junija 1892. I.

Navzoèni: Gg. J. Marn (predsednik); dr. H. Doleneè, P. Grasselli, dr. J. Lesar, M. Pleteršnik, dr. L. Požar, A. Praprotnik, S. Rutar, A. Senekoviè, dr. J. Staré, I. Šubic, Ivan Tomšìè, L. Vavru, Fr. Wiethaler, V. Zupanèiè in dr. J. Zupanec (odborniki); E. Lah (zapisnikar). Skupaj 17.

Predsednik pozdravi prièujoèe in naznani, da so nekateri gospodje po svojih opraviilih zadržani, ter pove, da se je odbor danes sešel v konstituiranje in v ta namen, da reši in potrdi veè predmetov, ki so bili na razgovoru v sobotnem posvetovanju, in to, kar se je vršilo od zadnje redne odborove seje, dne 9. marcija.

Današnjemu zapisniku bodita overovatelja odbornika dr. Lesar in dr. Požar.

V razgovoru, dne 18. junija, kedar se je bilo zbralo 20 gospodov, potrdi se najprej tajnikovo poroèilo o društvenem delovanju preteklega leta, katero se ima v odborovem imenu dati obènemu zboru.

Predsednik povpraša, ali ne bi bilo dostojno, da si „Matica Slovenska“ za èastnega èlana izvoli tolikanj zaslužnega, preblagega deželnega predsednika. Radostni vsi pritrdijo temu nasvetu in izbran je bil g. podpredsednik P. Grasselli, da obènemu zboru to predlaga v imenu odborovem.

Predsednik povpraša, kedaj naj boèe prihodnja odborova seja, in sklène se z ozirom na bližnji sklep šolskega leta, naj boèe takoj v èetrtek 23. t. m. in naj se razglasi to v ponedeljek po èasnikih, v obènem zboru pa tudi naznani še prièujoèim odbornikom.

V upravni odbor „Narodnega Doma“ se na mesto umrlega L. Robièa izvoli ravnatelj gospod I. Šubic za matèinega zastopnika.

Ponudba, da se za Matico naroèi slika Ant. Kneza se sprejme in se ima izvršiti iz ustanove, kadar se jej izroèi v last.

Ponudba, naj Matica založi „Slovnico o Volapùku“, dene se „ad acta“; tako tudi poslani pouk o rabi glagolski v slovenšèini.

Prelagatelju neke šolske knjige sklène se na njegovo dotièno zahtevo odmeriti nagrado, kakoršno doloèa za tako delo opraviilni red.

Gledé tretje letošnje društvene knjige naroèi se predsedništvu, naj ukrene, kar je z ozirom na nujnost neogibno potrebno.

Vabilu odbora za prireditèv geografske razstave v Moskvi, julija in avgusta letos, Matica naj bi posredovala, da bi bile ondi tudi slovenske pokrajine primerno zastopane, sklène se odbor odzvati, ter voli v ta namen posebni odsek, kateremu bodi naloga, storiti v tej zadevi, kolikor je pri naših razmerah mogoèe.

Nekaj zaostalih dolgov sklène se po pravdnem zastopniku na podlagi uradnih podatkov in pojasnil sodnijsko izterjati.

Nameravana II. izdaja „Slovenske steno-grafije“ se ima s tem pospešiti, da pisatelj sam presojevalce dotiènega rokopisa opozori na nujnost.

Preide se na konstituiranje. Predsedništvo prevzame starosta g. dr. J. Zupanec, ki povpraša, želi li kdo besede.

Po predlogu ravnatelja Senekovièa se izvolijo dosedanji predsednik in oba podpredsednika z vsklikom vnoviè. (Konec sledi.)

Politièni pregled.

V Ljubljani, 1. julija.

Notranje dežele.

Èeško. Ker so se v Brau ob cesarjevem prihodu odstranili emblemi dežel èeške krone, pozivljajo mladoèeški listi, da se v Pragi odpravijo dvojezièna imena ulic. V jednom oziru boèe to paè primeren odgovor.

Herbst. Glasilo poljskega kluba ne sodi posebno ugodno politišnega delovanja pokojnega dr. Herbst, o katerem pravi, da ni bil državnik. Razven dveh njegovih literarnih del ni od njega ni sledù vspešnega in trajnega dela.

Levica. Na Stajerskem so moène agitacije proti zjedineni levici. Zaupni èbor štajerskih Nemcev pozivlje levièarje, da naj restopijo v opozicijo. Obèine pa sklepa jo resolucije v tem zmislju. Da, celò pozivljajo grofa Kuenburga, da izstopi iz ministerstva. Ker zjedinjena levica paène boèe marala stopiti Stajercem na ljubo v opozicijo, boèe se štajerski poslanci morali odloèiti od nje, ako ne marajo zgubiti vsega zaupanja. Tako prièe do razpora mej levièarji in vse to boèe posledica nepremišljenega krika, katerega je zagnala levica zaradi nekaterih uradniških imenovanj.

Vnanje države.

Italija. Crispi je proti tekemu ameriškemu èasnikarju jako èrno naslikal položaj. Papež je nasprotnik Italiji — tako trdi Crispi — in le èaka priloznosti, da prigovori kako državo, da zaène vojno proti Italiji. Do vojne pa pride v kratkem, ker Francija že od 1870. leta geji sovraštvo ne le proti Nemèiji, temveè tudi proti drugim državam, katere je tedaj nisi podpirale. Rusko-francoska zveza je nevarnost za Evropo in njena imaga bi razrušila ravnotežje v Evropi. Namen tega Crispijevega govora je bil dvojn. Hotel je oèriniti pred prebivalstvom papeža kot najveèjega sovražnika Italije, na drugi strani pa dèkazati, da je potrebno, da se Italija moèno oboroži. Crispi pripada tistim politikom, ki sami najbolj žeè vojne, da bi v njih Italija zopet si prisvojila kòo pokrajino, bodisi v Evropi ali pa v Afriki. Zato je pa potrebna Italijanom moèna vojska.

Francija. Iudgetni odsek francoske zbornice je vsprejel nasvèteporoèevalca, da se odpravi 22 škofij, katere neso javedene v konkordatu, da se odpravijo generalni vikarijati in se zahteva odprava navadnih vikarijat. Škofije se bodo odpravile, ko pomrjo sedanji škofje, generalni vikarijati pa se odpravijo drugo let. Navadne vikarijate pa obèine lahko obdrže, ali ju bodo morale same plaèevati. Minister Ricard je odloèno ugovarjal temu predlogu, naglašajoè, da vlad mora želeti dobrih odnosajev z Vatikanom. Vsi govori neso nič pomagali. Misli se pa, da boèe zbornica ovrgla predloge budgetnega odseka. Še manj pa je misliti, da bi tem predlogom pritrdil senat, kjer je tudi mej republièansko veèino nekaj trezno misleè mož.

Bolgarija. Zatožba proti sokrivcem umora ministra Belèeva je obširno opisuje dogodke poslednjih let v Bolgriji. Posebno se v njih osvetljuje, kako je Rusi pošiljala denar zarotnikom v Bolgarijo. Sicer se zatožbi naravnost ne trdi, da so ruski zastopnikivedeli, za kaj se ruski denar porablja, ali vsakèsi lahko misli, da jim ni bilo neznanò. Proti Kravelovu ni dosti obtoževalnih momentov. Le to je po prièah dokazano, da je on tudi za zaroto ved in da je dvakrat celo popraševal, kako stvar oji. Državni pravdnik boèe pred-

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemam velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr
V administraciji prejemam velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravištvo in ekspedicijska, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznaniha (inzerati) se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr., če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopis se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2. I., 17.

Izhaja vsak dan, izveniš nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 149.

V Ljubljani, v ponedeljek 4. julija 1892.

Letnik XX.

Državni zbor.

Z Dunaja, 2. julija.

Stavbeni obrti.

Razprava o stavbenem zakonu se je danes čudno zasukala. Vsled velike zadrege, v katero je bil v zadnji seji prišel vladni zastopnik baron Plappart po Ebenhochovih vprašanjih, vrnil se je včeraj ministrijski predsednik grof Taaffe na Dunaj in se danes precej v pričetku seje toplo potegnil za Plapparta, češ, da je bila vlada svojim zastopnikom naročila, kolikor mogoče delati na to, da se z velikim trudom sestavljeni vladni predlogi in odsekovi sklepi ne izpremenijo. Zato se je Plappart v zbornici in v odseku potegal za pravice stavbenih mojstrov in se protivil Zallingerjevemu predlogu. S sprejemom njegovim je načrt bistveno izpremenjen, zato je dobil Plappart avtoritativno pooblastilo izjavljati, da so vsled tega gledé potrditve zakona nastali nasprotni pomisleki.

Po tej izjavi je le malo upanja, da bi v gospodski zbornici obveljal § 2. po nasvetu Zallingerjevem, marveč bo skoraj gotovo zopet sprejet v svoji prvotni obliki; s tem bo sicer ustrezno zedinjeni levici in njej privrženim stavbenim mojstrom, ali malim stavbenim obrtnikom zapoje mrtvaški zvon, zato zagovornikom malih obrtnikov na ta način izpremenjeni zakon nikakor ne more ustrezati, in za obrtnike same je sedanje stanje boljše, kakor bi postalo po novem zakonu. Iz tega razloga se konservativni klub za ta zakon ne more več ogrevati in hoče v tretjem branju proti njemu glasovati.

Prav istega mnenja so Poljaki in Čehi. Pri tretjem paragrafu predlagal je namreč baron Widmann, da naj deželna vlada ne določuje izvzetih krajev s pritrditvijo deželnega odbora, ampak le zaslišavši ga. Pri glasovanju je v istini obveljal ta predlog Widmannov, kar je Poljake tako razbu-

rito, da so prav slovesno tukaj naznanjali, da odslej glasujejo proti vsem paragrafom in v tretjem branju proti celemu predlogu.

Enako izjavo, kakor Pininski in Jaworski za Poljake, dal je dr. Kaizl v imenu Čehov, rekši, da v tretjem branju tudi oni glasujejo proti zakonu. Engel in Zucker sta namreč pri tretjem paragrafu predlagala, da naj imajo zidarski mojstri v zaprtih mestih gledé zidarskega dela isto pravico, kakor na deželi, ali ta predlog ni obveljal in je Čehi spravi v nasprotstvo. Tako torej tri velike stranke nasprotujejo zakonu, ki je vsled tega v nevarnosti, da utegne pri tretjem branju odklonjen biti. To branje bo najbrže v torek, zato so razne skupine povabile vse odsotne poslance, da naj k tej seji gotovo pridejo, ker je le tedaj mogoče zmagati, ako se obilno udeležijo glasovanja. Z nasprotnim glasovanjem pa omenjene skupine nečejo samo pokazati, da ne gre iz postrežljivosti do levičarske stranke prezirati vseh klubov. Levičarski listi že danes tožijo, da utegne zakon o stavbenih obrtnih pasti pod klop, dasi še ne slutijo, da hoče s Poljaki in Čehi tudi konservativni klub v tretjem branju glasovati proti njemu.

Rešenih je bilo danes pet paragrafov, potem se je pričela razprava o §§ 9. do 13., ki zadevajo dokaz zmožnosti za razne obrte. Ob 1/5. bila je seja sklenjena in se razprava o tej zadevi in menda tudi dovrši v ponedeljek, tako da pride tretje branje na vrsto v torek.

Druge reči.

Danes je naznanjal prvi podpredsednik Chlumecy, da je šel predsednik dr. Smolka v toplice.

Dalje je bilo izročeni zopet nekaj samostalnih predlogov gledé državne podpore vsled uim in cela vrsta interpelacij, izmed katerih omenjam le dveh; češki poslanec Slama je namreč vprašal, kako ga je mogel pri nekem ljudskem shodu zavračati vladni komisar, ker je rekel: „Živio naš češki kralj!“ Dr. Ebenhoch pa hoče vedeti, kako je mogel pri

neki porotni obravnavi v Dunajskem Novem Mestu državni pravdnik trditi, da se otroci v šolah iz katekizma učijo samo verskih resnic, pravnosti pa ne.

Levica v škripcih.

Te dni vrše se pogajanja mej levico in vlado zastran glasovanja o vravnavi valute. Glavno ulogo seveda ima grof Kuenburg, ki posreduje mej levičarji in grofom Taaffejem. Kako se vrše ta pogajanja, o tem molče listi, prav ugodno za levičarje ne, vsaj njih listi neso posebno zadovoljni. Vladni časopisi pa tudi tako pišejo, da levičarji ne morejo imeti posebnega upanja, da se njih želje uresničijo. Na srce jim pokladajo, da je valutno vprašanje čisto gospodarsko vprašanje, ki se mora obravnavati čisto brez vsacega postranskega vpliva. Spominjajo jih, da je baš levica najbolj dosedaj naglašala, kako velike važnosti je ta stvar za državo, in da bi torej ne bilo patrijotično, ko bi zaradi političnih pomislekov to važno zadevo preperečili.

Levičarji sedaj lahko vidijo, da so se malo presnglili. Če pogajanja z vlado ne bodo ugodna, bode njih veljava dokaj pala. V opozicijo levičarji itak ne marajo iti. Posebno proti vravnavi valute ne marajo glasovati. Zamerili bi se liberalnim židovskim kapitalistom, ki jih najbolj podpirajo pri volitvah. Dovolj je že znano, koliko so židovski bogatini plačali samo za volitve na Dunaju. Židovski kapitalisti so baš od vravnave valute pričakovali največje koristi; ako levica to prepreči, potem nema za financiranje njen obstanek posebne važnosti.

Brez podpore kapitalistične stranke bi sedanja levičarska stranka kmalu dogospodarila. Po vseh nemških volilnih okrajih nemški nacionalci in protisemitje dobivajo vedno več vpliva. Liberalci se jim le s tem branijo, da imajo več denarja pri volitvah na razpolaganje. Naj usabnejo še denarni viri, pa bode konec liberalni glorijski.

Tudi si Plener ne bode na svojo glavo nakopal madeža, da nasprotuje blaginji države, da so mu

LISTEK

Popotni spomini.

Zapisal Fr. F.

(Dalje.)

Opatija je najdivnejši kraj hrvaškega Primorja, prava hrvaška Nica. Prekrasne vile, zimovišča, hoteli, bujno cvetje in tropično rastlinje krasi kraj, da se ni moči nagledati. Najkrasnejša je gotovo „villa Angiolina“. Dražesten park je okrog nje ter sega prav do morja.

Vstopivši mislimo, da smo dospeli v nov svet. Kar cel gozd lavorik, cipres, ceder in smokev nas sprejme v hladilno senco. Lape, posute steze se vijó med umetno zvrščenimi gredicami, posejanimi z najrazličnejšimi cveticami.

Sredi med njimi pa razteza svoje iglaste mesnate liste — oblasten kaks, ali njemu slična „Araucaria imbricata“.

Ob morju se razteza ograja. Iz morske globine pa štrle pečine in čeri, vse razbrzdane in izprane po valovih, kateri igrajo ob njih. Odtod je krasen razgled čez morje do otokov Krka in Óreza.

Tudi krasen vodomet brizga kristalne curke kvišku, v tolmunu pa plavajo zlate ribice. Okrog

so po sencah klopi, na katerih je toliko prijetno sedeti ter srkati sveži, morski zrak, okušati omamljivi vonj raznobojnih cvetic ter se čuditi mogočnim, 10—12 metrov visokim magnolijam (magnolia grandiflora), lepim aloam, ameriškanskim tulipanom in japonskim kutnam, katerim se svetijo usnjati listi, kakor v Himalaji ali Japanu.

Mogočna stavba je tudi „Kvarnero“, ki ima 56 sob za bolehne bogatine, ki obiskujejo po letu morske kopeli, po letu se pa umaknejo tja hudemu mrazu. Nedavno je sezidala nov sanatorij južna železnica.

Dolgo časa smo hodili po tem zemeljskem rajju ter se nikakor nismo mogli dovolj načuditi in nagledati krasote, katero proizvaja človeška roka, skrbno podpirana po prirodnih sredstvih in ugodnostih.

Drage volje pritrdimo pesniku, da

„Tu se dražest sa razkošjem opaja,
Zemlja nosi sliku raja.“

Po obedu smo se pa ločili. Omenjeni trije gospodje so se vrnili skozi Volovsko proti postaji, da so se popeljali zvečer zopet domov, midva sva jo pa krenila dalje proti Iki in Lovranu. Ker je bilo zeló vroče, šla sva v morsko kopel, da se malo ohladiva. Želel sem to toliko bolj jaz, ker jim je bilo tačas prvič stopiti v morje. Morje je bilo

lahno hladovito, kakor navadno vsako popoldne. Voda je bila prav mlačna. Sprva sem se nekoliko bal. Ko sem pa videl prijatelja, kako je z veseljem rezal valove, spustil sem se za njim in kmalu sva plavala precj daleč od kraja.

Kar naenkrat se pridrvi nekoliko večji val, — kaj vém, kje se je vzela, — ter pljusne kaj krepko čez mojo glavo, — in tedaj sem prvič pokusil morsko vodo. Dolgo časa nisem mogel izpregledati. Potem sem jo pa hitro popihal proti kraju v toplice, misleč, — „sapienti sat!“

Iz Opatije sva šla ob lepi poti skozi Iko, kjer je malo pristanišče, proti Lovranu. Nekoliko pred vasjo sva jo zavila navkreber po zeló kameniti in dokaj strmi poti — ob vznožju Učke — kvišku proti Poljanam.

Poldrugo uro sva krevsala po kamenju, predno sem zagledal zaželeno Poljane. Toda to ime ni nikakor „nomen omen“, marveč uprav nasprotno. Če omenim, da ni v celi vsi nobenega voza, da morajo vse ali sami ali pa z osli znositi od blizu in daleč, bodi dovolj, da si vsak lahko misli nekoliko o naravni legi teh Poljan. Skoro edin, a v dobrih letinah dokaj izdaten pridelek daje trta, od katere pridelujejo izborna kapljico črnine.

Posamezne hiše so porazstavljene precej daleč na okolu po pobrdju, da gledajo druga čez drugo.

strankarske koristi več, nego pa državni interesi. On vsekako hoče še jedenkrat postati minister, ali z opozicijo v valutnem vprašanju bi se gotovo posebno ne priporočil v višjih krogih. Levica ni stranka, ki hoče opozicijo za vsako ceno. Ona je resna parlamentarna stranka, ki računa s tem, da bo še kdaj poklicana na državno krmilo. Taka stranka pa ne more tako lahko v vsem oponirati, kakor stranke, katerim je parlamentarno življenje le nekaj „sport“ in pa lov za popularnostjo.

Plener se še dobro spominja, na kako polzko pot je bil pokojni Herbst spraval levičarje, ko je v bosenskem vprašanju delal opozicijo. Preteklo je desetletje, predno si je levica mogla pridobiti kaj zupanja v višjih krogih. On se bode javljne upal nastopiti tako nevarno pot. Valutno vprašanje je v nekem oziru še večjega pomena za našo državo, nego je bilo bosensko vprašanje in zaradi tega bi stranka, ki bi to vprašanje obravnavala z nizkega strankarskega stališča, ne odšla zasluženi obsodbi. Kaj drugega je seveda, če je kaka stranka iz stvarnih ozirov proti zlati veljavi.

Na drugi strani pa na levico pritiska narodna stranka in nemško javno mnenje, ki silijo levičarje, da glasujejo proti vladi, če jim poslednja ničesa ne dovoli. Posebno dr. Steinwender utegne postati nevaren levici, če od vlade ničesa ne doseže. Na Štajerskem in Koroškem najbrž zgubi levica ves vpliv, ako ne dobi kacic ugodnih zagotovil od vlade. Ta položaj je pa levica sama zakrivila. Da neso dunajski liberalni listi zagnali takega krika zaradi imenovanja Abramovega, ne imeli bi nemški nacionalci takega povoda za agitacije.

Po lastni krivdi so liberalci prišli v zadrego, iz katere sedaj ne vedo, kako bi se izkopal. To se vidi tudi iz njih listov, ki hodijo okrog vse stvari, kakor mačka okrog vrele kaše. Vidno je, da se pogajanja sedaj ne tičejo ni valute, tudi ne nemštva v Avstriji, temveč Plenerju je le za to, da izmota svojo stranko iz zadrege.

Glasoval bode najbrž za valuto, če tudi od vlade ne dobi nobenih obljub. Pozneje v drugih manj važnih stvareh bi pa levica utegnila vladi delati sitnosti.

Grof Taaffe se bode pri svojih odločitih ravnal po tem, kolikor mu je ležeče na poznejši levičarski podpori. Če bode upal brez njih vladati, bode njih želje odklonil, če ne, bode pa kaj obljubil Plenerju. Najbrž bode sledilo kako imenovanje, samo da bode vodja levice mogel pokazati kak vspeh. Do kakega bistvenega prevrata po naših mislih sedaj še ne pride.

Politični pregled.

V Ljubljani, 4. julija.

Notranje dežele.

Valutno vprašanje. V Budimpešti se že bojé, da se vredenje valute ponesreči. Nekateri ogerski listi že preté, da v tem slučaju bi Ogrri leta 1897 več ne ponovili carinske in trgovinske zveze z Avstrijo in bi sami potem za se valuto vredili. Seveda je to le strašilo, ker Madjari le predobro vedo, da so sami preslabi za to stvar. Ko bi res mogli sami

Skoro vsaka je prepletana bolj ali manj z gosto trto in obdana od bogatih vinogradov, da prav prijazno zro lepo bele hiše, kakor iz krasnega okvirja, na kvarnerski zaliv. Sredi med njimi pa se dviguje lepa, precej velika cerkev.

Vtisa, ki ga je naredil na-me gospod vikar, ne bodem nikdar pozabil. Kako preprijazno nama je stisnil roko in prav očetovski se veselil najinega prihoda! A vendar so tako krepke, značajne poteze na njegovem obrazu jasni svedoki, da je mož že bil boj življenja, toda ponosno oko in visoko čelo pričata, da je stal kakor skala, da so zastoj besneli ob njem kruti valovi.

Ko se je nekoliko ohladilo ter je večeren vetrič tiho šepetal po trsu ter gibal smokvina peresa, šli smo na prosto. — Uprav je zazvonilo „Zdrava Marija“, in nemo smo stopili v lepo cerkev, ki jo je sezidal ta izborni pastir, dočim je bila poprej tam le mala kapelica.

Potem smo se usedli pod goste kostanje ter zrl po vasi in dalje po morju do Reke, Čresa in Krka! Kako prekrasen je razgled! Na vzhodu je priplavala svetla luna ter izlivala srebrno luč po kristalni morski gladini, v kateri so odsevale nebrojne zvezde, ki so obsipale jasno nebo.

vrediti to zadevo, bi se sedaj ne hudovali, temveč bili še veseli, ker dobé priložnost, da še razširijo svojo državno samostojnost. Posebno hude levite beró našim levičarjem, ki hočejo iz političnih ozirov vredenje valute preprečiti. Vsi madjarski listi izražajo nado, da se levičarji še dobro premislijo. Pisava ogerskih listov bode gotovo vplivala na naše levičarje, ker dobro vedo, da jim baš simpatije Madjarov večkrat koristijo. Če bi zaradi valute nastal razpor mej Nemci in Madjari, bil bi Slovanom le v korist.

Valutno vprašanje in Čehi. „Hlas Naroda“ je radoveden, koliko bodo izkoristili Mladočehi sedanji položaj, v katerem se jim je izpolnila želja, da so jeziček na tehtnici. Sedanji trenotek je važen, jasno je, da smo v parlamentarni krizi, ki kaže, da se bliža konec sedanjemu parlamentu ali pa celo sedanji vladni sistemi. Da bi ta trenotek ne našel čeških strank nepripravljenih, da bodo mogle poseči v razvoj dogodkov in sicer v korist češkega naroda.

Moravsko. Graška „Tagespost“ zdihuje zaradi poslovanjevanja (?) Moravske. Mesto za mestom, občina za občino prehaja v češke roke. Vlada pa to pospešuje. Posebno grof Schönborn podpira Čeha z imenovanjem čeških uradnikov. Graški list vlado straši, da bodo tudi na Moravskem Mladočehi pridobili vpliv, če za časa ne začne bolj ozirati se na Nemce. Iz vseh nemških liberalnih listov sedaj pred vsem doni zahteva, da naj se grof Schönborn odstrani. Nam se dozdeva, da imajo tukaj židje roko vmes, ker jim konservativni minister ne ugaja. Nemštvo je le pretveza, s katero skušajo doseči vse druge namene.

Ogerska. V Budimpešti se pridno madjarizuje. Osnovano se je posebno društvo, ki skrbi za odpravo nemških napisov. To društvo pa prav po madjarski navadi postopa. Če je nad prodajalnico dvojezični napis, kar pridejo agenti tega društva in s papirjem prelepijo nemški napis. Gospodarja ne vprašajo, ali jim to dovoli, ali ne. Tako so nemški napis prelepili tudi mestnemu odborniku Schleichu. Ta je zaradi te zadeve interpeloval v mestnem zboru. Dokazoval je, da so dvojezične firme potrebue, ker tudi tujci prihajajo v Budimpešto. Mej njegovim govorom so se slišali klici: „Nemci naj ostanejo doma! Mi ne potrebujemo drugega jezika, nego madjarskega!“ itd. Podžupan mu je odgovoril, da je omenjeno društvo od vlade potrjeno in da mu ni znano, da bi bilo kedaj prestopilo svoj delokrog, in zatorej tudi nima povoda, kaj storiti proti društvu. — Sicer se pa Nemcem prav godi, če jih prezirajo v Budimpešti. Dosedaj so vedno podpirali le vlado. Da so se Nemci v vsem družili z nemadjarjskimi narodnostmi na Ogerskem bil bi se narodnostni zakon v tej deželi že izvel.

Vnanje države.

Francija. Volitve za generalne svete so razpisane na 31. dan julija. Zaradi tega se pa parlamentarno zasedanje konča dne 13. julija, dan pred narodnim praznikom, ker več poslancev in senatorjev se direktno udeleži volitev. Med generalnimi svetniki, katerim je letos potekla volilna doba, je 130 poslancev in 60 senatorjev.

Nemčija. Po listih se še vedno največ piše o Bismarcku. Večina pruskih listov je proti Bismarcku, večina časopisov v družih nemških državah je pa zanj. „Kölnische Zeitung“ piše, da naj Bismarck pride v državni zbor ali pa v gospodsko zbornico, če hoče kaj grajati. Sicer se mu utegne kaj neprijetnega pripetiti, in v tem slučaju narod ne bode na njegovi strani. „Schwäbischer Merkur“ pa bisvega kancelarja proslavlja za najpopularnejšega moža v Nemčiji. Narod je hvaležen ustanovitelju nemške države, če tudi knezi to hvaležnost pozabljajo. Sploh Bismarckova glasila posebno spoštljivo

iz vinogradov je odmevalo žgolenje slavčevu, katero je šepetajoč veter prinašal k nam.

Bilo je že blizu polnoči, ko smo se poslovili ter sva se mu srčno zahvalila za blago gostoljubje. Drugo jutro nama je bilo dokaj zgodaj odriniti v Lovran, da nisva zamudila parnika.

Prišedši v Lovran nisva dolgo čakala, da je priplul parnik iz Reke, namenjen v Pulj. Ker je pa morje le-tam precej plitvo, ostal je parnik precej od kraja in nas je peljal majhen, pa silno hud Primorec v svoji barki do parnika.

Toliko nas je bilo natlačenih v malem čolnu, da sem zmiraj gledal, kedaj da se bom prekučil v morje, in ženske so strahopetno vikale, kadar je zazibal čoln krepak val. Toda mornar z razgaljenimi prsi, v debeli prteni srajci, se ni zmenil za njih vpitje; malo „pobogmal“ je ter se uprl v veslo, in kmalu smo bili ob parobrodu, odkoder so mu vrgli vrv, da je privezal čoln, in spustili stopnice, da smo skobacali na ladjo. Nekateri so se izkrcali in mož je imel posel in, — kar je samoumevno, — zasluzek. Parobrod je pa odplul po Farazinski ožini med Crezom in Istrijo proti jugu. Dobila sva kaj ugoden prostor, uprav nad ladijinem rilcem, kjer sva se usedla na klopi ter zrla v zeleno valovje, katero j brazdala kljunova ostrina.

ne pišejo o cesarju. Katoliški listi obsojajo proslavljanje Bismarcka, ker je naperjeno proti cesarju. To proslavljanje prihaja baš od tiste strani, kakor je nasprotje novemu šolskemu zakonu. Liberalci neso prav zadovoljni s politiko sedanje vlade in pa cesarja samega, pa proslavljajo kneza Bismarcka. Tako si katoliški listi vso stvar pojasnjujejo in najbrž imajo prav. Mladi cesar bode že še imel priliko spoznati, kaki prijatelji so mu liberalci.

Anglija. Konservativci so posebno Ulster porabili pri volilnih agitacijah proti Gladstonu. Ulsterci bi se spuntali, ako se Irski dá avtonomija, trdil je Salisbury in drugi za njim. To orožje ni bilo slabo izbrano. Za ulsterske protestante močno simpatizuje angleško občinstvo. Gladstone je pa sedaj konservativcem izvil to orodje iz rok. V Edinburghu se je izjavil, da bodo liberalci Ulster odločili od Irske, ako se bode pokazala potreba. Škotski se bode tudi dala posebna avtonomija, kakor Irski, ako jo bode želela. Ta pojasnila so hud udarec za konservativce. — Volitve so se že začele dne 1. t. m. Ta dan je bil voljen v jednom londonskem okraju Churchill, znani vodja državne socialistične stranke.

Izvirni dopisi.

Z Goriškega, 30. junija. (Izrazi za nov denar; učiteljska konferenca v Sežani; „Nova Soča“ pa katoliški shod v Ljubljani. — Peronospera in trtna uš.) Dobro je res, da razni slovenski jezikoslovci preudarjajo, kako bi dobili mi Slovenci z ostalimi Jugoslavani eden in isti izraz za bodoči drobiž nove vrednote. Zatorej blagovolite sprejeti tudi moje, sicer ne merodajno mnenje o tem vprašanju. Naš ljud je sploh proti vsaki nepotrebni novotariji in tedaj tudi proti vpeljavi novega denarja, ker se po pravici boji, da bodo v tem oškodovani nižji stanovi, obrtniki in kmetovalci; saj itak gledajo že s strahom poplavljenje slovenskih vinorejskih krajev z novo vpeljano nizko carino od italijanskih vin, ki bode zadala smrtni udarec našemu slovenskemu vinarskemu kmetovalcu. Splošno mnenje in tudi opravičeno mnenje je to, ko bi bivali Nemci v naših slovenskih vinorejskih deželah, katerim je vinoreja glavni vrelc dohodkov, če tudi vsled raznih uim zelo skrčenih, da bi se ne bila nikdar sklenila za naše jugoslovenske vinorejce tako zelo neugodna pogodba z Italijo, ki je naša stara in večna sovražnica. Pa kar je, to je: dal Bog, da bi se moje opravičene slutnje ne izpolnile! — Ker je uravnava valute postala nezogibna, moramo hoté ali nehoté ž njo računati. Kako naj bi torej imenovali prihodnji „heller“ ali en odstotni del nove krone? Za najmanjši drobiž kovanega denarja ima staroslovensčina izraz „penez“, Srbo-Hrvatje pravijo „novac“ ali „novčić“, v nekaterih krajih pravi naše ljudstvo najmanjšemu drobižu tudi „božjak“. Tudi Čehi, Poljaki in Srbi zlasti v nekdanji Vojvodini, katera pa je od 1867 zbrisana z magjarskega globusa, imenujejo najmanjši drobni kovani denar „penez“. Srbi v kraljevini imenujejo eno odstotino „dinarja“, (= en frank vrednosti) „para“, kakor je razvidno iz njih drobiža. Bolgari imenujejo tudi najmanjši drobiž eden stoti del „franka“ ali „dinarja“, (ki je sploh latinsko ime od „denarius num“) „raz (eden) odstot“. Po mojem mnenju bi ne bilo primerno imenovati nemški

Na obe strani so brizgali vodeni curki ter se svetili v mavričnih bojah jutranjega solca. Ladija je plula celó mirno, da ni bilo zusti najmanjšega gibanja, če nisem gledal v morje.

Ob levi strani so izginjali za nami strmi, visoki, skalni bregovi, — podaljški Učke, ter le redko kje tvorili malo luko. Po bregu pa so se belila mala sela, med katerimi so najlepše Moščenice, ki se dvigajo na precej visokem robu uprav tik morja ter gledajo kakor ponosen grad proti bližnjemu sosedu — otoku Crezu.

Polagoma se je obrnil parobrod proti jugovzhodu ter plul naravnost ob obrežju otoka Creza. Celó obrežje pada precej strmo k morju. Hiša — razven enega gradiča — nisem videl nobene. Pač pa se vrsté pridno uvrsteui in vrejani oljčni nasadi, po celem otoku, kakor drugod vinogradi.

Ko tako gledava po morju, zapazim precej daleč dva črna predmeta, ki sta plavala vstric preko morja. Ko uprav hočem vprašati, kaj da je to, oglasi se za menoj neki Italijan: „Ecco un delitto!“ In kmalu smo vsi radovedno gledali, kako sta se premetavali živali, potapljali se ter zopet prihajali na vrh. Bil sta pač dolgi nad pet metrov.

(Dalje sledi.)

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejeman velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr
V administraciji prejeman, velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravnništvo in ekspedicija, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredno v nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 150.

V Ljubljani, v torek 5. julija 1892.

Letnik XX.

Državni zbor.

Z Dunaja, 4. julija.

Herbstov spomenik.

Levičarjem ni dovolj, da so bili napravili rajnkemu Herbstu izvanreden pogreb in ga nesli čez rampo državnozbornice palače; radi bi ga bili nesli celó v veliko dvorano, ki loči gospodsko in poslaniško zbornico, da bi bil Plener tam imel martvaški govor, ko bi se temu ne bilo uprlo predsedništvo gospodske zbornice, ki ima o rabi omenjene dvorane toliko govoriti, kakor predsedništvo poslaniške zbornice. Ker se jim torej to ni posrečilo, hočejo ga na drug način spraviti v omenjeno dvorano. Poslanec Plener je namreč danes stavil nujni predlog, naj se na državne troške napravi doprsna podoba Herbstova in postavi v omenjeni dvorani. Podpredsednik baron Chlumecy je dal nujnost tega predloga na glasovanje in je brez pomisleka razglasil, da je nujnost sprejeta, dasiravno je ostala komaj jedna tretjina poslancev, ne pa dve tretjini, kakor za take predloge zahteva pravilni red. Predlog je bil potem v pretres in poročanje izročén budgetnemu odseku, kjer se bode pa težko našla potrebna večina. Umrli so že drugi ne manj slavni poslanci in bivši ministri, katerim se pa ni skazala taka čast, zato se bodo razven levičarjev zastopniki drugih klubov komaj odločili za Plenerjev predlog.

Stavbeni obrti.

Po rešitvi te zadeve nadaljevala se je razprava o stavbenih obrtih, pri kateri je poslanec Zucker pri § 15 nasvetoval več za manje stavbene obrtnike važnih prememb; nekaterim je vladni zastopnik pritrđil, oporekal je pa najvažnejši, po kateri bi se morali vsi, torej tudi po sedanjem zakonu opravičeni stavbeni mojstri za razna stavbena dela posluževati dotičnih mojstrov. Razven omenjenih dveh govorili

so pri § 15 še Bohaty, dr. Fuss, Hoffmann-Wellenhof, Zallinger in poročevalec Exner.

Pri glasovanju obveljali so vsi predlogi poslancev Zuckra z 99 glasovi proti 59, oziroma 56 glasovom. Za nje so glasovali konservativni, češki, poljski in krščansko-socijalni poslanci. Levičarji so imeli vsled tega kisle obraze, ker so iz tega spoznali, da se jim pri tretjem branju ni nadejati dobrega uspeha. Konservativni klub je v istini danes soglasno sklenil, pri tretjem branju glasovati zoper postavo.

Govorili so o raznih paragrafih še različni govorniki, potem so bili sprejeti vsi paragrafi z dostavkom grofa Pininskega, da ta postava ne velja za stavbe, ki jih izdelujejo po deželi kot domačo industrijo, brez pomožnega obilnega osebja. Samo § 23., ki za Dalmacijo dela izjemo gledé prehodnih določb, je bil odklonjen z 71 glasovi proti 52, kar priča, da je bila proti koncu seje komaj tretjina poslancev v dvorani. Tudi odsekove resolucije so bile sprejete in odpravljene dotične peticije. Ob štirih popoldne bil je konec seje. Prihodnja seja bo jutri ob desetih popoldne; na dnevnem redu je zadeva Spinčičeva in tretje branje stavbenega zakona, o katerem se čuje, da hočejo tudi levičarji glasovati zoper storjene sklepe.

K položaju.

Minolo nedeljo je grof Taaffe sprejel voditelje združene leveice, dr. Plenerja, barona Chlumeckega in dr. Heilsberga; z njimi je prišel k posvetovanju tudi minister grof Kuenburg. Kakor poroča „Neue Freie Presse“, pritožili so se levičarski vodje v prvi vrsti, da je zaspalo delovanje komisije za razdelitev okrajev po narodnosti na Češkem, da je dvorni svetnik Abram imenovan referentom v pravosodnem ministerstvu, da morajo nemške občine na južnem Štajerskem slo-

venske vloge reševati slovenski; končno levičarjem tudi ne ugajajo razmere v Bukovini in sodniška imenovanja na Moravskem. Zastopniki liberalne stranke nemške so zahtevali varstvo nemškega ozemlja in zagotovilo, da se v prihodnje s takimi imenovanji ne bode žalila nemška narodnost; zagotavljali pa so ob enem, da njihove pritožbe neso v nobeni zvezi (?) z valutnim vprašanjem. Grof Taaffe je na podlagi aktov dokazoval, da odredbe zaradi jezikovne ravnopravnosti v južnoštajerskih mestih neso nič novega; dalje je opravičeval posamezna imenovanja. Imenovani list trdi, da se grof Taaffe zaradi imenovanja Abramovega sicer ni strinjal s pravosodnim ministrom, da pa to imenovanje ni koncesija Slovincem. Pogajanja pa še neso končana, ker grof Taaffe levičarjem ni dal nobene gotove obljube. Oficijozna „Montagsrevue“ pa dostavlja, da grof Taaffe jutri zopet odpotuje na svoje posestvo na Češkem, ker vsled slabega zdravja potrebuje počitka.

Iz tega sklepamo, da se grof Taaffe nikakor noče popolnoma udati nemški levici. V prvi vrsti mu je na tem, da spravi pod streho vravnavo valute, potem se bode odločil. Levičarji so v veliki zadregi. Zadovoljni bi bili za sedaj, ko bi vlada vsaj sklicala komisijo za razdelitev okrajev na Češkem. Pomenljivo je, kar piše protisemitski „Wiener Volksblatt“. Ta list pravi, da bode levica glasovala za zlato veljavo, naj jej grof Taaffe kaj obljubi, ali nič.

Odločnejši so nemški nacijonali. Njih vodja dr. Steinwender zahteva od levičarjev, da morajo stopiti v odločno opozicijo proti vladi ter glasovati v prvi vrsti proti valutnim predlogom. To je torej ona navdušenost za „ljudski blagor“, kakor so imenovali njihovi listi zlato veljavo. In zakaj vsa ta opozicija? Ker morajo v Celju, Beljaku in Celovcu slovenske vloge reševati v slovenskem jeziku, ker je imenovan jeden višji uradnik, ki ni pristaš

LISTEK

Popotni spomini.

Zapisal Fr. F.
(Dalje.)

Krog polnednajstih smo pripluli v mesto Órez, (Cherso), kjer je ostal parobrod pičlo uro. Zato sva izstopila, da bi ogledala mesto ter se nekoliko izprehodila. Na obrežje je prišlo toliko ljudij — posebno otrok in ženstva — zijale prodajat, da sva se komaj skozi prerila.

Nadaljnja vožnja proti Pulju bi bila skoro dolgočasna radi enoličnosti in prav neprijetna, ker ni bilo nobenega vetra, a solnce je hudo pripekalo, ako bi nas ne bil kratkočasil čokat, že nekoliko osivel Italijan, košatih obrvij pa silno huđega pogleda. Kjer je videl, da so popotniki kaj pili, hitro je bil pri njih ter besedoval in prorokoval, dokler se jim ni hočeš nočeš pridružil, prav prijazno izpraznil nalit kozarec ter se uljudno zahvalil za gostoljubnost. Nekateri so ga malo pisano gledali, drugi so se mu pa smejali ter mu dali pijače, da je še dalje govoril, razlagal, jezil se in kar je najbolj verjetno, prav pošteno lagal. Vstopil se je v sredo med nje ter prav z zgovorniškim glasom slikal svoje življenje na morju, kako da so ga vkanili v Napolju za bo-

gato premoženje, in tedaj je žugnil s pestjo, zaškrbal z zobmi, oči pa so se mu svetile, kakor živo oglje.

Prav nekako groza nas je bila, ko smo ga poslušali. Govoril je precej čisto italijanščino, da ga je bilo lahko umeti. Hvalil se je tudi, da izpozna stan vsakemu na obrazu, ker ima že nekoliko izkušnje. Da bi pokazal svojo vežbanost, stopi predme ter zabobni nad menoj: „Signor, il suo carratere!“ Kako bi mu bil odgovoril, ker me je tako prese-nečil, da sem se mu skoraj v morje umaknil. A on ni čakal mojega odgovora, marveč hitro sam pristavil s slovesnim glasom; „Ella è notajo“, potem me je pa zopet hudo gledajoč poprašal: „Non è vero?“ — Jaz nisem nič pomišljal, marveč hitro pritrđil, misleč, naj pa bom en dan psevdobeležnik, če kdo hoče verjeti.

IV. Pulj, Poreč, Koper.

Tako smo pripluli do okrajnega polotoka Istre ter zavili ob Punta di promontore proti severu. Morje je tu na mnogih krajih plitvo in iz njega štrlé skaline. Zato je tu treba voziti jako oprezno, posebno še ob viharju. Zaradi tega je postavljen svetilnik, kateri do 26 kilometrov daleč opozori brodnike na nevarne kleteti.

Precej, ko se zavijemo v puljski zaliv, ki sega dve milj daleč, pokaže nam obrežje vojniški značaj.

Z vsake višine gledajo trdnjave, katere so pa pokrite z rujavo zemljo in pogosto tudi celo obrastene s travo, da na prvi videz človek ne vé, kaj da pomenijo „te krtine“; po noči jih pa že celo ne more nikdo opaziti.

Največja trdnjava je Francova (Fort Franz), ki leži na otoku uprav sredi zaliva ter brani vhod v luko. Njeni topi sipljejo po vsem zalivu — do brionskih otokov orjaške kroglice, da je s cela nemogoče dospeti sovražni ladiji v luko.

Nekdaj so prepevali na tem otoku pobožni menihi hvalnice, sedaj pa zveni orožje in odmeva klic poveljnikov.

Prišedši mimo te trdnjave je prost razgled na celo mesto, na brodovje in trdnjave.

Zgodovina Pulja je precej zapletena. Za prave ustanovitelje se niti ne vé. Že za časa rimske republike je bilo to važno mesto, katero je bilo za Avgusta na novo obrnjeno in je dobilo ime „Pietas Julia“. Mesto je preživelo celo propad rimske države in je cvelo za časa Bizantincev in pozneje so imeli mejni grofje ondi svojo stolico. V 11. stoletju je pa pričelo mesto propadati. Uzroki so bili različni: Stolno mesto je postal Koper; z Benečani so se pričeli neprestani boji, ki so trli Pulj tudi še potem, ko so si ga že osvojili. Kajti dvakrat (1354, 1379) so ga opustošili Genevéčani z ognjem in mečem.

nemško liberalne stranke in ker vlada z razdelitvijo okrajev na Češkem neče razburjati ljudstva. Če se to zgodi, potem bode srečno — nemško prebivalstvo. Radovedni smo, kako bode grof Taaffe potolažil „vzmirjene“ Nemce.

Občni zbor šentjakobskotrnavske podružnice sv. Cirila in Metoda.

V nedeljo zvečer je imela šentjakobsko-trnavska podružnica sv. Cirila in Metoda v Ljubljani svoj občni zbor na vrtu pri Virantu. Vrt je bil tem povodom okrašen z zastavami in razsvetljen z lampijoni. Prvomestnik g. dr. Papež je z navdušenimi besedami otvoril zborovanje ter nagovoril mnogobrojno občinstvo. Zapisnikar g. Pichler je poročal o podružničnem delovanju. Od leta 1888 do tekočega leta je podružnica nabrala 460 gl. Podružnica šteje 3 pokrovitelje, 13 ustanovnikov, 70 letnikov in 26 podpornikov. Čast. gosp. župnik Vrhovnik je kot blagajnik poročal, da je podružnica imela letos dohodkov 58 gl. 93 kr., troškov 9 gl. 12 kr. Nato je čast. g. kurat A. Zlogar govoril slavnostni govor približno tako:

Slavni shod!

Pa slavnem načelništvu povabljen, da bi ob današnjem zborovanju izpregovoril nekoliko besed, udal sem se tej želji tem rajši, ker sem tudi kumoval pri ustanovitvi te podružnice, ki s svojo delavnostjo zajema častno mesto mej več kot sto podružnicami naše obsežne glavne družbe, in ker je v sedanjih razmerah ta šolska družba za Slovence tako važna ter imenitna, da si lahko vsak rodoljub šteje v čast, ako more kaj pripomoči v njen prospeh.

Zakaj pa je tako važna? — utegnil bi kdo vprašati, — saj na Kranjskem, oziroma tu v Ljubljani, ne podpira našega šolstva.

Iz naslednjih oziriv Vam se bo to razvozljalo.

Lansko leto sem se vozil po lepi moravski deželi, obiskal Velehrad, kjer je pred tisoč leti bilo torišče blagonosnemu delovanju onih sv. mož, s katerih imeni se diči naša družba. Sv. brata Ciril in Metod sta od ondot razširjala sv. vero in krščansko omiko mej slovanske rodove, ki so od tedaj stopili v kolo omikanih narodov. Da je ostalo vse v tistem tiru, kakor sta ona dva zasnovala, — bili bi narodi slovanski skoro gotovo še zdaj jedini v veri ter napredni v omiki, — in vsled tega mogočni, — tako pa so vsled pozneje razcepjenosti in nejediniosti postali „sluge narodom“, in so sedaj v svojih betvah večinoma odvisni od svojih močnejših sosedov.

V tej moravski deželi je vladikovina brnska, — tudi ona je z olomuško prava naslednica moravsko-panonske škofije sv. apostola Metoda. Uprav sedaj zaseda vladško stolico v Brnu mož, ki se kaže vrednega naslednika sv. Metoda.

Spominjate se še, častiti zborovalci, kaj so nedavno časniki pisali o dr. Bauru, škofu brnskem.

Ob svojem birmovanju obiskal je tudi razne šole ter izpraševal iz krščanskega nauka. Prišel je

pa tudi v šolo nemškega „šulferajna“ v Ivančicah (in pozneje v Krumlovu) ter izpraševal otroke po nemški, misleč, da so otroci nemškega rodú, ker je šola čisto nemška. Ko pa zapazi, da otroci nič nemškega ne znajo, da so večidel le češki otroci, začne jih izpraševati po češko. Pa otroci niso znali nič odgovarjati, ni po nemško, ni po češko, tako, da se škof kar začudi. Vpričo zbranih šulferajnskih gospodov potem vladika blizu tako govori: „Odkar sem škof, obiskal sem že več kot sto šol, pa nikjer niso otroci tako malo znali, kakor tukaj. Mislim sem, da nemški „šulferajn“ v svoje šole sprejema le nemške otroke. Tukaj pa vidim, da temu ni tako; v tej šoli vidim večidel le češke otroke. Zato se ni čuditi slabemu vspehu. Nemški otroci ne morejo hitro napredovati, ker jih zadržujejo češki otroci; poslednji pa se še težje kaj naučijo, ker se poučujejo v jeziku, katerega ne razumejo. Vém, da me bodo časniki napadali zaradi teh besed, pa jaz moram storiti svojo dolžnost in grajati, kar je greje vredno, sicer bi bil podoben mutastemu psu, ki ne laja. Sicer ne razumem, čemu je v Ivančicah potrebna nemška šola, ko je vendar večina prebivalstva češka.“

Te besede vladike Bauer-a so pri vseh pravico-in resnicoljubnih ljudeh prouzročile veliko veselje, le šulferajnske zagrizence so spekle.

Prestopimo zdaj na Slovensko. Kar je škof Bauer govoril, velja „mutatis mutandis“ tudi za naše slovenske razmere. Kdo je v življenje poklical družbo sv. Cirila in Metoda? Glejte, „šulferajn“! Ni li on začel stegovati svojih rok po slovenski deci? Ni li on ustanavljal in še snuje nemška zabavišča in šole, v katere lovi otroke slovenskih staršev poleg redkih otrok kakoga prisiljenega Nemca ali pa zakrknene nemškutarja?

Temu ni drugače odpomoči, nego da posebna šolska družba brani slovensko dečo, dokler zánjo šolska oblastva ne poskrbé z javnimi slovenskimi šolami. In tako je nastala družba sv. Cirila in Metoda.

Morda pretiravam — da šulferajn ne vabi slovenskih otrok, nego skrbi le za svoje nemške. — Prišla so mi v roke „Izvestja n. š.“ (Mittheilungen des deutschen Schulvereins). Ondi se čita, kako deluje po slovenskem Štajerju. Vodi ali podpira šolske stavbe, napravlja knjižnice, razdeljuje knjige, pošilja nagrade učiteljem itd. ali menite, da samo z ozirom na pristne nemške otroke? Imena podpiranih šol, ki so na slovenski zemlji, že zanikujejo njihovo trditve. Št. Ilj, Sladka Gora, Marenberg, Muta, Vuzenica, Vuhred, Radvanje, Slovenska Bistrica, Pirkče, Ormož, Ptuj, Škofja Vas, (a tu mu je nakana baje spodletela), Store, Vojnik, Vitanje, Rogatec, Slatina, Laško, Sevnica, Brežice.

Na Koroškem šulferajnu ni treba posebnih šol ustanavljati, ker so vse šole — izimši dveh na Jezeru in v Št. Jakobu — mej Slovenci tako uravnane, da služijo ponemčevanju, ker se čez par mesecev s slovenskimi otroki poduk že začne v nemščini. Zato deli le podpore za knjižnice, šolske bukve, stavbe, šolske vrtove, pa nagrade učiteljem

vsem podnebnim padavinam in silam. Poleg tega pa vendar obide človeka nekaka tožna misel, ko stoji ob stebrih, ob celi gromadi kapitelov in okrasov in nehoté mu šepetnejo ustnice: „sic transit.“

Na glavnem trgu — nekdanjem forum-u — so ostanki dveh tempeljev — Avgustovega in Dianinega. Prvi ima posebno lepo pročelje ter se sme prištevati najkrasnejšim rimskim spomenikom. Sedaj ga rabijo za shrambo raznih starin. Drugemu je bila prizidana mestna hiša, da se sedaj le malo loči od moderne zidave.

Med novjšimi stavbami je najimenitnejši arsenal in muzej, katerega, žal, nisva imela prilike si ogledati, ker se dobé vstopnice le zjutraj, a mi dva sva dospela s parobrodom že prekasno. Videla sva pa vojno ladijeve. Človeka pretrese nekaka groza, ko zré velikanse stvore, priklenjene z močnimi verigami, obite z jeklenimi ploščami, da bi moral misliti: Teh pa ne zmore ne moč viharja, ne grom sovražnih topov.

Od morja sva šla mimo prekrasne „kazine“ s prelepim vsakovrstnim cvetjem in zelenjem okrašenim vrtom skozi Maksimilijonov park na hribec „Zaro“, kjer je pred zvezdarno spomenik Tegetthofov, ki ga je postavil cesar Franc Jožef I. slavnemu zmagovalcu pri Visu. (Dalje sledi.)

itd. Imenuje se: Plajberg, Celovška okolica, Prevale, Šmartin pri Tolici, St. Lipš, Šteben na Zilji, Podljubelj in slednjič glasovita planinska šola na Ukvah — skoro brez učencev.

Na Kranjskem pa, ako izpustimo kočevski okraj, vzdržuje šolo in zabavišče v Ljubljani, v Trziči, Zagorju, tovarniško šolo v Medvodah.

Ali Slovencem se ni boriti samo z nemškim šulferajnom, nego tudi z „Legga nazionale“, katero so Lahi — bolj iredentarji — naperili proti slovenskim otrokom. Na Primorskem — v Trstu in Gorici slovenski stariši že leta in leta prosijo slovenskih šol pri mestnih — deželnih — državnih šolskih oblastvih, dozday vse zastoj. Lahoni pa mej tem v svoje zavode vabijo slovensko dečo.

Ali je vsemu temu ponemčevanju oziroma polasčevanju družba sv. Cirila in Metoda, ki ima namen podpirati slovensko šolstvo na katoliško-narodni podlagi, že kaj postavila nasproti?

Častiti zborovalci! Ako vzamete v roke pet snopičev njenega „Vestnika“, ki so dozday prišli na svetlo, razvidite, da je ona osnovala in podpira šest — oziroma osem šolskih zavodov, dva sta še uprav zdaj v osnovi. Število otrok v teh zavodih utegne biti króg tisoč, saj naša tržaška ljudska šola sama šteje do 300 učencev, imeli bi jih pa še enkrat toliko, da je prostora. — Da ti zavodi stanejo veliko novcev, to je pač vsakemu jasno.

Jasno Vam je pa zdaj tudi, tako upam, zakaj sem začetkoma rekel, da je družba sv. Cirila in Metoda tako važna. Ona ima nalogo rešiti slovenske mladeži osobito ob periferiji našega ozemlja, kolikor je še mogoče rešiti.

Kaj torej sledi iz dozdanjega razmatranja? Ni li družba, ki vzgojuje že zdaj toliko otrok v verskem, slovenskem in avstrijskem duhu, vredna vse podpore? Vsak zavedni Slovenec jo lahko podpira, če ne z večjim darom, vsaj z desetico. Ni li ona potrebna podpore, ko ima odbijati naval dveh tako mogočnih ter imovitih nasprotnikov? Vsak, komur teče po žilah slovenska kri, blagovoli naj pospeševati napore te šolske družbe. — Posamnik pristopi h katerikoli podružnici z zneskom, ki ti ga pripuščajo tvoje stanovske razmere! . . .

Vsi tako lahko nadaljujemo sv. blagovestnikov delovanje, ki je bilo posvečeno Bogu in krščanski omiki naših prednikov. One kreposti naj prešinjajo tudi nas, ljubezen do Boga, ljubezen do svojega naroda, ljubezen do krasne domovine. To zavest vsaja družba sv. Cirila in Metoda v srca, to zavest naj sleherni neguje in razširja mej mladino in svojimi znanci — in tako bo vzrastel čil rod, ki se bo s ponosom nazivljal Slovenca — in približal se bo čas, da ne bo Sloven več tlačan, nego v istini gospodar v svoji lepi domovini slovenski.

V odbor so bili izvoljeni dosedanji gg. odborniki, kot zastopnika pri glavnem zboru družbe dné 28. t. m. v Postojni gg. dr. Papež in Ivan Vrhovnik. Konečno nasvetuje g. dr. Vošnjak, naj se ustanovi ženska podružnica za Št. Jakob in Trnovo. Oglasilo se je takoj okoli 30 navzočih gospoj in gospodičin. Po zborovanju je pevsko društvo „Ljubljana“ prav dobro pelo več moških zborov in četverspevov.

Polinim pregled.

V Ljubljani, 5. julija.

Notranje dežele.

Prememba tiskovnega zakona. Dr. Jaques je v pododseku za tiskovni zakon predlagal, da se vlada nsprosi, naj v državnem zboru predloži načrt zakona, s katerim se sedanji tiskovni zakon premeni po sledečih načelih: 1. Kavcija za časopise se opusti. Če se časopis obsodi v denarno kazen, plača kazen podjetje ali pa izdajatelj lista. 2. Časniški kolek se od 1. januarja 1893 vsako leto za petino pomanjša, tako, da bode odpravljen v petih letih. 3. Kolportaža za časopise se ima vsakemu avstrijskemu državljanu dovoliti, ki ni bil kaznovan zaradi hudodelstva ali pa pregreška, storjenega iz dobičkaželjnosti, ali pa pregreška proti javnemu miru in redu ali javni npravnosti, in nima kake na lezljive in gnusne bolezni. 4. Če se vredništvo brani vsprejeti popravek, mora pri presojevanju sodišče takoj dovoliti dokaz resnice. 5. Konfiskacija je dovoljena le pri hudodelstvu motenja javnega reda (§ 65.) in v slučajih lit. a) in lit. c) samo tedaj, če se hujska k zaničevanju ali sovraštvu proti osebi cesarjevi, potem če se objavijo take vojaške operacije, da je državni interes v nevarnosti, ali če se je njih objavljenje že poprej prepovedalo, če se

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejeman velja: Za celo leto predplačan 15 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl., za en mesec 1 gl. 40 kr.
V administraciji prejeman, velja: Za celo leto 12 gl., za pol leta 6 gl., za četrt leta 3 gl., za en mesec 1 gl. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gl. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravnništvo in ekspedicija, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznauila (inzerati) se sprejemajo in velja tristočna pet-črtna: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenem nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 151.

V Ljubljani, v sredo 6. julija 1892.

Letnik XX.

Državni zbor.

Z Dunaja, 5. julija.

Spinčičeva zadeva.

V današnji seji je bilo najprej rešenih nekoliko nujnih predlogov glede državne podpore vsled uim, potem se je pričela razprava o Pacakovem predlogu glede odstave poslanca Spinčiča od c. kr. profesure. Čudno naključje je nanese, da se ta reč danes obravnava v državnem zboru in pri državnem sodišču, in da se dr. Pacak, ki je sprožil samostalni predlog, zaradi neke smrti v svoji rodovini ni mogel vdeleževati današnje seje. Namesto njega vtemeljeval ga je dr. Herold, ki je v dolgem, burno odobranem govoru dokazoval, da se je krivica zgodila poslancu Spinčiču in da se mora cela zbornica potegniti za čast in pravico njegovo.

Za njim je govoril dr. Kramar, ki je zlasti hudo prejemal ministra Gautscha in ga primerjal generalu Boulangerju.

Minister Gautsch je opravičeval svoje ravnanje, češ, da ni on ničesar zadolžil, ampak le izvršil sklep disciplinarnega senata. Pernerstorfer je ostro grajal vlado, rekši, da se je tudi v tem slučaju udala ogerski vladi, Zucker pa je s pravnega stališča dokazoval, da je treba poslance, ki so v državnih službah, varovati tudi proti disciplinarnemu preganjanju. Bareuther je v imenu svojih tovarišev nemških nacionalcev, javil, da je to poseben slučaj kabinetne justice, kateri mora cela hiša oporekati. Lueger je zlasti zavračal učnega ministra Gautscha, ki je še enkrat poprijel besedo in odločno zanikal, da bi se bila vlada v tej zadevi udala ogerskemu vplivu, ali da bi bil imel kateri klub z njo kaj opraviti.

Govoril je še minister Schönborn in zagovarjal disciplinarno oblast proti državnim uradnikom, potem so sledili razni dejanski popravki, izmed

katerih je omenjati tržaškega poslanca Stalitzza, ki je trdil, da so Tržačani dobri avstrijski rodoljubi. Enako je trdil Bartoli glede istrskih Italijanov, češ, da so boljši patrijoti kakor Hrvatje. Obema je prav dobro odgovarjal Lueger, da njuni trditvi nič ne veljata. O rodoljubju Tržačanov so se pričeli državni poslanci, ko so se vdeležili pred nekimi leti krsta nove ladije v Trstu, glede Istre pa celi svet vé, da jo zavedni Italijani prištevajo k Italiji irredenti. Pri glasovanju bil je predlog Pacakov enoglasno v preiskavanje in poročanje izročen imunitetnemu odseku.

Na vrsto je prišlo še tretje branje stavbenih obrtov, ki so bili sprejeti s 149 glasovi proti 131. Proti njim so glasovali poljski, češki in konservativni klub, za nje pa nemški liberalci, antisemitje in nemški nacionalci, ki od gospodske zbornice pričakujejo, da spremeni zakon po njihovih načelih.

Rešena je bila še postava o prometu z efekti, katero je bila gospodska zbornica nekoliko spremenila, potem je podpredsednik Chlumecy ob 3/4. uro sklenil sejo in prihodnjo sejo napovedal za jutri ob 10. uri popoldne.

Lux in tenebris.

Kakor znano, šel je naš plemeniti in pobožni vladar na dan sv. Rešujega Telesa na čelu nadvojvod in drugih članov cesarske rodovine, z ministri in visokimi državnimi dostojanstveniki razne vrste koj za dunajskim nadškofom, ki je nosil sv. Rešnje Telo, in s tem dal svojim podložnikom prelep vzgled.

V žalostnih naših sedanjih razmerah je le-to javno izpovedovanje katoliške zavesti od našega vrlega vladarja svetla luč, koja nam daje poročstvo, da si naša država vendar v kljub raznim liberalnim napadom hoče in mora ohraniti svojo podedovano vero. Ne moremo dovolj poudarjati tega momenta,

ker se včasih o krščanstvu naše države v političnem oziru dvomi in ker nekrščanski življi skušajo dobiti nadmoč.

Ako vso politiko dobro opazujemo, ne moremo tega tajiti, da krščansko ljudstvo avstrijsko nima, žalibog, v oziru političnem, narodno-gospodarskem in socijalnem nobenega uzroka, da poje zmagovalne himne.

Od zunaj se zdi, da je vse v redu; nimamo sicer v Avstriji nobenega javnega kulturnega boja, akopram je na Ogorskem že takorekoč napovedan. Tudi duhovniki se ne zapirajo v ječe in lahko izvršujejo svoje cerkvene dolžnosti, ne da bi se jim bilo treba bati državnega pravdnika.

So celo ljudje, kateri so s sedanjimi na videz konservativnimi razmerami v Avstriji popolnoma zadovoljni, zato, ker se čutijo na solncu vladne prijaznosti proste in ne gledajo v prihodnost. Toda le navidezni mir nas ne sme varati; položaj ni vesel in od uresničenja pravičnih želja in zahtev krščanskega ljudstva smo bolj oddaljeni nego prej. Stranka, katera bi prav za prav imela biti strankavoditeljica, stranka, koja je v pravem pomenu besede patrijotična in podlaga države, stranka namreč katoliško-konservativna — ta nima niti tega najmanjšega uzroka, da se veseli sedanje situacije. Ona nima več te veljave in njeni zastopniki v državnem zboru so dolžni vsled nesrečnih klubovnih razmer vlado poslušati in morajo gledati z zavezanimi rokama, kako se jim zemlja udara pod nogami. Krščanski socijalisti, kateri hrepenijo po neodvisnem delovanju, niso „zgoraj“ priljubljeni in njihovo delovanje se na razne načine ovira. In nesrečni narodni spori tudi močno ovirajo zjedinjenje krščansko mislečih življev, kojih je v vsaki deželi dovolj; in vendar tako zjedinjenje je povsem neobhodno potrebno. Narodne koristi se večidel več cenijo, nego koristi cerkve in objednem tudi nego koristi države; in to je tudi uzrok, da se še dozdej ni ustanovila

LISTEK.

Popotni spomini.

Zapisal Fr. F.

(Dalje.)

S tega griča je kaj lep razgled na staro in novo mesto — pa dalje tja po morju in bližnjih otokih. Nekako posebnega vpliva je pogled na gorostasne razvaline starega amfiteatra, pa na ladijevje v vojnem pristanišču! Cela zgodovina, pomorsko bojevanje starih Rimljanov, čudežni napredek v tehniki v zadnjem stoletju, vse raznobarvene podobe se hitro vrsto v duši druga za drugo. Zdi se nam, kakor da bi odmeval od desne sém trum množice, ki hiti v gledišče, in sedaj pa sedaj se razleže zategneno tuljenje divje, lačne zverine, ki čaka ubogega plena, da pokropi beli pesek z rudečo krvjo mogoče nedolžne žrtve; od desne pa se čuje zvonki glas četvodnje, ki veleva čilim, krepkim pomorščakom, ki slušajo njegova povelja ter se gibljejo kakor enojna celota.

Ko sva dospela zopet nazaj v mesto, pričelo se je mračiti. Dnevna vročina je ponehala in na obrežju pred vojašnico in ondotnimi hoteli je kar mrgolelo ljudstva.

Posebno mnogo jih je bilo pred vojašnico. Kar nsenkrat se začuje godba — z glavnega trga pride

bakljada in vso ljudstvo jo udere za njo. Morala sva tudi mi dva — volens nolens — v to živo reko, katera se je valila po celem mestu, ustavila se pred mestno hišo, zaigrala cesarsko pesem, potem se pa zopet vrnila pred vojašnico.

Tu je bil prekrasen prizor. Vse ladije so bile razsvetljene, da je kar migljalo samih lučic. Po luki so se vozili čolni, okrašeni z balončki in lampijoni.

Sredi med njimi je pa plul mal parnik, na katerem je svirala godba, koje glasi so se tako skrivnostno topili in odmevali ob lahko pluskajočih valovih. Nebo je bilo posejano z neštevilnimi zvezdami, kakor da bi tekmovalo s človeškimi napravami. Sredi med sestrami pa je plula srebrna luna ter zadovoljno zrla na vesele zemljane, ki so kakor razposajeni otroci tekali okrog ter se radovali zemeljske sreče — lahke pene, katere odnese slednji pihljaj.

Dolgo časa sva stala nemo, občudovala ume talne ogaje in prisluškovala harmoničnim glasom godbe. Ko so se porazkropili čolničiči, potihnila glasba, prašala sva se, zakaj to, komu ta čast.

Še le po nekolikem ugibanju sva se domislila, da je slovalo mesto Pulj poroko cesaričinje Marije Valerije z nadvojvodo Franciškom Salatorjem.

Drugo jutro ob šestih smo zopet odpluli dalje ob obrežju proti Trstu. Obrežje je tudi na tej

strani dokaj klečevito in prav jasno kaže, da je sosed skalovitega krasa.

Vožnja je bila zjutraj zelo prijetna. Lahen vetrič je zibal male valčke in plapolal z zastavo, ki se je vila vrhu jamborja. Nad vodo so se vozile neke vrste rac, ki so se zdaj pa zdaj potapljale za svojim plenom v morje, katero so zlatili jutranji žarki mladega solca, potem pa se zopet štopotaje dvigale in bežale pred ladijo.

Da sem bolje videl po morskem planjavi, ki se je izgubljala polagoma v megleni zavesi precej gostega sivorja, in na suho zemljo, kjer so se dvigali griči, sela, vasi in mesta, pa se zopet pozgubljali za nami, šel sem na vzvišen prostor h krmarju, ki je sloneč ob ograji držal za kolo ter je vrteč vodil ladijo in dajal povelja po doglašalu kurilcu in strojevodji, ke dar je bilo treba počasneje ali hitreje voziti ali ladijo ustaviti.

Krmilo je namreč po mnogih sestavljenih navorih, škripcih in verigah v zvezi s tem kolesom. Tu sem sedel na klop poleg velikega kompasa ter vedno zrl okrog.

Prvo večje mesto, kjer smo se ustavili, je bilo Rovinj. Za preseljevanja narodov je bil ta kraj na malem otoku — Monte Rosso, še le pozneje se je polagoma spojil otok s celino. Hribec, ki se dvigoje iz morja, se sedaj ne zove več Monte Rosso, ampak

velika krščanska stranka v Avstriji, ki bi imela večino v državnem zboru in koja bi blagodejno vplivala na državne razmere.

Nemčija, katera je z večine protestantska, ima v svoji sredi veliko katoliško stranko, katera si je dobila ugled in vpliv; katoliška Avstrija še dozdaj take stranke nima. Tudi se ni čuditi; saj tega, ki jo je hotel ustanoviti, so zasmehovali in takoj v začetku je bilo njegovo delo uničeno. Tudi tega ne smemo prezreti, da so se na „umeten način“ odtujili konservativci in krščanski socialisti, dočim te dve stranki imata v svojih naporih vendar isti namen! Se mogoče ni bilo, da bi se vsi avstrijski katoličani zjedini v vprašanju verske šole, tako, da je cela stvar zaspala v kljub energičnim besedam škofov.

A četudi ni notranja sedanja politična situacija v Avstriji vesela, četudi se kapitalistični liberalizem vedno bolj širi, vendar ne smemo se udati politiki malodušnosti in pesimizma. Krščansko ljudstvo v Avstriji ne sme obupati, ako bi i sedanja vlada zmirrom bolj in bolj se pomikala na levo ali pa, ako bi tudi poslanci ne storili svojih dolžnosti.

Gotovo pride doba, v kateri se bodo katoliško ljudstvo iskalo in v kateri se bodo njegove želje po pravici izpolnile. Liberalizem ne prinaša državi nobene sreče, sam si koplje svoj grob; iz socialnih globočin poraja se nezadovoljnost delujočih slojev in oglašja se vedno glasneje; v ljudstvu samem godi se vidno preustvarjanje hirajočih političnih strank. Krščanske ideje zagovarjajo razna znamenja dobe. So dokaj važna in silijo merodajne kroge, da krenejo na drugo pot. Bode in mora biti drugače. Kadar bode liberalizem ob svojo moč in kadar njegova dela razpadejo, potem bodo večno resnična krščanska načela obveljala in pokažejo nam, da so dozdaj hodili po poti pogubni, in potem bode krščanska močna stranka dobila svojo veljavo, ker ona je najtrdnjša podpora monarhije. Ta doba pride enkrat gotovo, in to nam daje upanje boljše bodočnosti.

Svečan.

Politični pregled.

V Ljubljani, 6. julija.

Notranje dežele.

Prememba tiskovnega zakona. Pododsek za premembo tiskovnega zakona se je izrekel za Jacquesove predloge. Vladni zastopnik ni bil odločno proti odpravi kolka, ali on ne vé, kako bi država nadomestila odpale dohodke. On je za to, da se kolek določi po velikosti lista. Po tem bi bili manjši listi prosti kolka. Proti taki premembi so se pa izrekli levičarji in Mladočehi, ker bi se davke od manjših listov zvalil na večje. Levičarji se seveda boje, da bi se dunajski židovski listi preveč ne obdačili. Mladočehom so pa „Narodni Listy“ pred očmi.

Vrejenje valute. Ogerski finančni minister Weckerle je bil te dni na Dunaju in se je z ministrom Steinbachom posvetoval o nekaterih premembah valutnih predlog, kakor je sklenil odsek avstrijskega državnega zbora. Oba ministra sta se o vsem lahko sporazumela. Poročevalec valutnega odseka je že izdelal svoje poročilo in ga predložil odseku. V ponedeljek se pa začne valutna debata

in bode trajala do 23. t. m., ako se kaj posebnega ne prigodi. V tem času bode tudi volitev delegatov. Ko bodo valutne predloge rešene, pojde avstrijski parlament na počitnice.

Moravsko. V Velikem Bitešu je poslanec Fänderlik poročal svojim volilcem o svojem delovanju v državnem zboru. Največ je govoril o sedanjem položaju. On priznava, da bi bilo skupno delovanje vseh čeških strank koristno, ali Mladočehi nečejo o tem skupnem delovanju ničesa slišati, ako moravski poslanci ne gredo v opozicijo. To bi pa bilo za moravske Čehe jako slabo. S tem bi zgubili vsó zvezo z ostanki prejšnje desnice. Dolžnost moravskih poslancev je, krepiti ostanke nekdanje desnice in s tem slabiti sedanjo pozicijo zjedinjene leve. Češki poslanci z Moravskega bodo vedno delali na to, da se moravski Čehi znebó nemškega gospodstva. To je pa mogoče, če imajo nemške konservativce, Poljake, češke veleposestnike in Jugoslovane na svoji strani. Vsi zborovalci so bili zadovoljni s poslančevimi pojasnili in predsednik je izrekel govorniku zahvalo.

Schönererjanci so v nedeljo imeli shod v Penzingu pri Dunaju. Na tem shodu so posebno zabavljali proti židom in levičarjem sploh. Praško kazino so nazivljali židovski zbor. Obsojali so hrupne veselice v proslavo cesarja Josipa II., ker také veselice prirejajo le židje in pa odvetniki. Kmetje so pri njih za stafažo in židom v posmeh. Posebno so pa proslavljali kneza Bismarcka, ki je Nemce učil sebičnosti v narodnem oziru. Dvakrat so peli „Die Wacht am Rhein“. Sploh je shod preveval pravi pruskonomški duh.

Ogersko. Govor kneza primasa Vaczary-ja je odobrvala velika večina ogerske gorenje zbornice. Učni minister se je izjavil proti primasovemu tolmačenju zakona iz 1868. leta. Škof Schlauch je pa izjavil v imenu vseh ogerskih škofov, da se škofi ne morejo zadovoljiti, ako se vsaj toliko ne dovoli, kakor je zahteval primas.

Vnanje države.

Bolgarija. Pravda proti morilec ministru Belčeva je že precej pojasnila, da so Rusi pri tem imeli roko vmes. Posebno zapiski nekega Mifarova obsegajo mnogo zanimivega. Grof Ignatjev in pa Aristov sta vedno dopisovala z bolgarskimi zarotniki. Zatoženci trdijo, da so Rusi, s katerimi so občevali, le privatne osebe, ali vsakdo dvomi, da bi bivši minister Ignatjev bil popolnoma privatna oseba in bi ne imel nobenih zvez z vlado. Seveda naravnost minister Giers ne bode občeval z zarotniki. V zapisnikih so navedene celo nekatere svote, katere so dobili zarotniki. Toliko je že pojasnjeno, da so mislili odstraniti ne le Stambolova, temveč tudi kneza in da je Rusija dajala denar, da so izdajali puntarski list „Deveti Avgust“ le z rusko denarno pomočjo.

Norvegija. Kralj je že pismeno odgovoril predsedniku državnega zbora, da zakona o osnovi norveških konzulatov ne bode potrdil. Nadalje pravi kralj, da ni še nikomur naročil sestaviti nove vlade. Razpor mej kraljem in parlamentom je sedaj gotov. Nova vlada bode morala zbor razpustiti, ker v sedanjem ne dobi nobena vlada večine, ki ni za osnovo norveških konzulatov.

Anglija. Začetek volitev je za Gladstona jako ugoden. Njegovi pristaši so dobili od 61 negotovih mandatov že 11, konservativci pa le tri. Konservativni listi so jako poparjeni zaradi prvih vspehov liberalcev, ker bode izid prvih volitev gotovo vplival na poznejše volitve. „Daily News“, glasilo Gladstonovo, pa misli, da liberalci gotovo dobé večino, sedaj je le to še vprašanje, kako velika bode ta večina.

Izvirni dopisi.

Z Blok, 5. julija. Dne 26. pr. m. je bilo v naši župnijski cerkvi oznanjeno, da bode 29. junija t. l., na praznik sv. Petra in Pavla, popoldne posvetovanje in razgovor o nameravane prvem slovenskem katoliškem shodu v Ljubljani. V ta namen se je zbralo določeni dan po dokončani popoldanski službi božji lepo število mož na prostoru pred cerkvi. Prečastiti gospod Janez Kaplenek, knezoškofjski svetovalec in župnik, je razložil poslušalcem namen katoliških shodov sploh, zlasti pa je še poudarjal potrebo prvega katoliškega shoda v Ljubljani. V svojem jedernatem govoru je gospod govornik kratko, a lahko umljivo, z živo prepričevalno besedo razpravljal vsa pereča vprašanja in razmere sedanjega časa.

Izvrsten govor je bil zaključen z glasno odmevajočimi živio-klici na papeža, cesarja, škofa in na vrli osnovalni odbor za prvi slovenski katoliški shod v Ljubljani. Izvoljenih je bilo 15 zavednih in značajnih mož, ki bodo vse potrebno ukrenili, da bodo naša župnija častno zastopana pri prvem slovenskem kat. shodu v Ljubljani.

Dne 4. julija dopoldne je pogorela hiša gospodu Janezu Intihar-ju, c. in kr. nadporočniku v pokoju in posestniku v Skrabčem. Cela vas je bila v veliki nevarnosti, ker so postopja tako skupaj postavljena. Ker je pa sapa v nasprotno stran pihala, posrečilo se je vrlim gasilcem, ogenj kmalu udušiti. Pri gašenju se je posebno odlikoval gospod Franjo Modic ml. iz Lahovega. Pogorelec je bil zavarovan. Kako je ogenj nastal, še ni gotovo.

Iz Želmejlj, 1. julija. Poročalo se Vam je že o naših občinskih zadevah. Sprejmite še nekaj pojasnil. Na dotični ugovor zaradi občinske volitve nismo dobili še nobenega odgovora. Vendar pa je potrebno v tem oziru kaj ukreniti, ker občinski zastop v sedanji sestavi ne more vspešno izvrševati svojih dolžnosti.

Že dve leti je minulo, ko je šel jeden občinski svetovalec v Ameriko, in njegovo mesto je še vedno prazno. Tudi število odbornikov ni polno. Zato bi bilo prav in potrebno, da bi se popolnil, oziroma obnovil naš občinski zastop.

Velika napaka je v našem kraju, da sme vsak krčmar napravljati godbo in plesišča brez dovoljenja županovega. Prepogosto se pleše in popiva, ker sedanja mladina se malo briga za lepe nauke svojih učencov, temveč zapravlja trdo prisluženi denar. Ob pohedeljkih se taki rogovileži navadno kislo držé, zaspani so in zmršeni, namesto da bi pridno delali.

Gospodje duhovniki pri vsaki priliki svaré mladino in stariše, a vse malo pomaga. Vsléd tega pa vedno rastejo dolgovi, kmetije pešajo vsled zapravljenosti in vedno večjih davkov.

Dolžnost je torej županova, da se v tem bžiru stori potrebno in zabrani nerodnosti, kolikor je v njegovi moči.

Da se večkrat gleda skozi prste, krivo je to, ker so v občinskih zastopih mnogokje tudi taki

po lepi cerkvi, posvečeni sv. Evfemiji, Monte di St. Enfemia.

S terase pred božjim hramom je kaj lep razgled po mestu, luki na obeh straneh polotoka in po listnatih sosednih gričih. Vrh zvonika stolne cerkve pa stoji mogočen kip svete Evfemije z vencem od vinske trte in palmovo vejico v roki.

Nekoliko severno od Rovinja smo pluli ob ustju precej dolgega zaliva — Canale di Leme. V koncu je jama s kapniki, katero nazivljejo po sv. Romualdu, ki je baje v njej živel kot puščavnik.

Za nekaj časa se je pokazalo zidovje poreško in kmalu smo zavili mimo velike vojne ladije, ki je stala pred vhomom v luko proti mestu. Uprav tedaj so zasedli mornarji dolg čoln, prijeli za vesla in na kapitanovo povelje vsi na jeden udar zavesljali, da je šinila lahka ladjica po bliskovo proti kraju. Tu so izstopili ter odšli v vrsti v cerkev, kjer je maševal milostljivi škof za zgoraj omenjena mlada poročenca.

Na kratkem molu je bilo nagromadenih precej polovnjakov vina. Gledal sem torej, kako bodo nakladali, ter sem se res moral čuditi praktični uredbi.

Poreč je kaj staro mesto ter ima še ostanke iz rimske dobe. V srednjem veku je bilo pod oblastjo Benečanov. V prvi polovici sedemnajstega stoletja je

pa razsajala tudi kakor v Pulju strašna kuga, ki je pobrala malo da ne vse prebivalce. Le s silo so morali pritrirati poznejše naseljence Kandiste in Morlake.

Najzanimivejša stavba celega mesta je gotovo praštara cerkev, katero je pričel zidati cesar Justinijan 543. l.

Ko je bilo vse naloženo, klical je parnik s hrupnim glasom potnike in kmalu smo zopet odrinili dalje. Ko smo prišli iz luke, prikazali so se od severa štirje veliki parniki, ki so precej daleč od kraja pluli proti jugu. Videti je bilo, da niso kaj daleč. Toda pluli smo si nasproti dobro uro, predno smo se srečali. Tedaj pa so mahali in pozdravljali na obeh ladjah, kakor bi bili najboljši znanci. Toda to je baje le takov običaj.

Ko smo pustili za seboj Novigrad, objadrili „Punte di Salvore“ ter se nekoliko minut ustavili v kaj lepem Piranu, zagledali smo pred seboj tržaško obrežje. A kmalu nam je zopet izginilo, ker smo šli v luko kopersko. To mestice je najbolj prijazno izmed vseh drugih primorskih mest v Istri. Nad mestom se dviga mala trdnjava — sedaj jetnišnica — za mestom se pa vspenja pridno obdelano obrežje z bujnim zelenjem in vinsko trto.

Kakor je bila usoda in gospodarji tega mesta različni, tako se je preminjevalo tudi ime. Rimci so

je zvali Egido; v 6. veku so jo pa prekrstili v Justinijanopol, na čast bizantinskemu cesarju Justinu II. V 13. stoletju je pa dobilo — kot sedež mejnega grofa — ime Capo d'Istria, ki se je ohranilo do danes.

Mesto je ohranilo precej benečanski značaj. Kakor pri Rimcih forum, tako je bil pri Benečanih glavni trg pravo mesto gibanja, vrvenja in življenja. Tu je bila tudi sodnijska dvorana, loggia, katera je še ohranjena pa pretvorjena v kavarno. Sezidana je v romansko-gotskem slogu, kakor je mnogo stavb po Zgornji Italiji, kjer se je vršil nekak prehod iz romantike na gotiko.

Vže je bilo poludne in pričeli smo gledati po kosilu. „Piccolo“ je začel raznašati pbsameznikom juhe, katero je postavil in vžival vsak, kjer mu je bolj ugajalo. V spodnje prostore ni hotel nihče zaradi prevelike vročine. Tudi midva sva si naročila skromen obed ter postavila krožnike na pedanj širok ladijin rob. Lahko si je torej predstavljati, kako mirno plove ladija, da se juha ni razlila.

Bolj ko smo se bližali Trstu, bolj je bilo vroče. Veter, ki je pred pihal, je čisto utihnil. Tudi jednakomerne vožnje sem se bil že naveličal, da sem zelo zaželel, da spet stopim na trda tla.

(Dalje sledi.)

rodna stranka nekoliko čistejše roke. Mej nemškim prebivalstvom je pa protisemitizem že precej razširjen.

V svojem boju za obstanek liberalna stranka v sredstvih tudi ni izbirčna. Da bi pokazala svojo odločnost, zagnala je po svojih glasilih strašen krik, ko je bil jeden Slovenec poklican v pravosodno ministerstvo in se je nekaterim uradom na Koroškem in Štajerskem zaukazalo, da morajo vsprejemati in slovenski reševati slovenske vloge. Takoj se je raznesla govorica, da hoče Plener iti k Taaffeju in od njega zahtevati, da Nemcem dá kake koncesije in zagotovila, da se nemštvu ne boče kratila sedanja posest.

S tem Nemci neso tega razumevali, da se ohrani povsod nemška narodnost, kjer je sedaj, temveč da se ohrani nemško uradovanje in nemške šole mej Slovenci na Koroškem in Štajerskem ter mej Čehi na Moravskem in v Šleziji.

S prva neso morda resno mislili na to, da stopijo s takimi zahtevami pred ministerskega predsednika. Ali nemško-narodna stranka jih je prijala za besedo. Po svojih glasilih je jela zahtevati, da Nemci glasujejo proti valuti in grof Kuenburg izstopi iz ministerstva, ako Taaffe ne potolaži vznemirjenega nemštva. Jedno kakor drugo je ravno tako nepovoljno zjedinjeli levici. Ko so se še štajerski nemški zaupniki in mnoge nemške občine izrekle v smislu nemško-narodne stranke, bili so nemški levičarji prisiljeni kaj storiti.

Plener je poiskal ministerskega predsednika, ki se je bil z Ogerskega povrnil na Dunaj, ali zvedel je, da je bolan. Taaffe se je potem odpeljal na svoje posestvo v Nalžov. Levičarji so pa morali mirno počakati, da se povrne. Ko je te dni grof Taaffe prišel na Dunaj, začela so se pogajanja. Kaj so levičarji vse od Taaffeja zahtevali, to je že znano našim čitateljem. Kako jim je Taaffe odgovarjal, tega ne vemo. Le toliko moremo sklepati, da jih je spominjal na njih besede, da hočejo gospodarska vprašanja stvarno pretresavati in jim dajati prednost pred političnimi vprašanji. Poprej so sami želeli, da se politična vprašanja potisnejo v ozadje, sedaj pa naenkrat sami politična vprašanja rinejo naprej. S tem jih je spravil v silno zadrego, to se je videlo iz njih listov, ki so te dni pisali tako kolobaeijo, da je ni moči pojmiti. V jednom in istem članku se je trdilo, da valutno vprašanje je in ni v zvezi z levičarskimi pogajanja.

Dobro vedoč, da morajo iz ozira na kapitaliste levičarji glasovati za valuto, grof Taaffe levičarjem ni ničesa obljubil. Pretrgala so se z levičarji posvetovanja in Taaffe se je odpeljal v Nalžov. Levičarji pa sedaj že to proglašajo za velik vspeh, ker je Taaffe sploh obljubil, da se bode še z njimi pogajal. Njih glavno glasilo pa sedaj kar zagotavlja, da lahko z mirno vestjo glasujejo za valuto, da je to celo njih politična dolžnost.

Grof Hohenwart, ki je smrten sovražnik levice, tako piše „Neue Fr. Presse“, je s svojimi intrigami hotel pripraviti levičarje, da bi glasovali proti va-

luti, kakor so proti okupaciji Bosne in Hercegovine. Levica bi potem v višjih krogih zlasti pri kroni izgubila vso veljavo in prišel bi pravi čas za Hohenwarta.

Da na vsem tem nič resnice ni, ni treba omenjati. Hohenwart predobro pozna levičarje, da bi mogel od njih pričakovati, da bi glasovali vkupno proti zlati veljavi. Njegovo ime se je sedaj spravilo na površje le zaradi tega, ker hočejo volilcem dokazati, da že iz političnih ozirov morajo glasovati za valuto. Sedaj je valuta že zagotovljena, če tudi bode nekaj levičarjev z ozirom na volilce glasovalo proti njej ali pa se odtegnilo glasovanju. V tem pridejo parlamentarne počitnice in do jeseni so odložena pogajanja z levičarji.

Veliko vprašanje je pa, če bodo mej počitnicami mirovali politični boji. Nemško-narodna stranka bode nadaljevala agitacije proti levičarjem in razkladala po volilnih shodih ničevost razlogov, iz katerih je zjedinjena levica glasovala za vravnavo valute. Zatorej smemo biti preverjeni, da položaj levičarjev ne bode do jeseni ugodnejši, kakor je sedaj. Pričakovati je, da se mnogo elementov odloči od nje. Vlada že dolgo dela, da tako razbije zjedinjeno levico, in baš sedaj se kaže, da ne brez vspeha.

Političen pregled.

V Ljubljani, 7. julija.

Notranje dežele.

Spinčičeva zadeva. „Neue Freie Presse“ misli, da imunitetnemu odseku se ne bode pečati le specijelno s Spinčičevo zadevo, temveč tudi s tem, če bi ne bilo potrebno še razširiti imuniteto poslancev, ali pa se izreči, da nekateri uradniki ne morejo biti poslanci. Ti vprašanji je bil dr. Menger sprožil že pred 18 leti, ali dosedaj se v tem oziru še ni ničesa storilo. Na Ogerskem se je pa že izrekla zakonodaja, da uradniki ne morejo biti poslanci. Kakor se dá posneti iz liberalnih listov, bila bi levica za to, da se uradnikom odvzame pasivna volilna pravica in to najbrž le zaradi tega, ker so zlasti nekateri profesorji-poslanci protisemitje. Da bi le ozir na parlamentarizem vodil levičarje, mi ne verjamemo. Tudi so prejšnja leta imeli dovolj prilike premeniti volilni red v tem zmyslu, ali neso ga hoteli, ker so tedaj uradniki bili še najboljša opora njih stranke.

Levica in nemško-narodna stranka. Mej nemškim prebivalstvom se je bila raznesla novica, da levičarji ne marajo z nemško-narodno stranko vzajemno postopati. Ta novica je pa levičarje močno vznemirila, če tudi je resnična. Zaradi tega so sedaj izdali neko izjavo, v kateri trdijo, da je levica že poprej nego nemško-narodna stranka bila sklenila, pritožiti se zaradi poslednjih Nemcem nepovoljnih dogodkov pri vladi, nego sta to stvar sprožila dr. Krauss in dr. Foregger. Levica je dala tudi nemško-narodni stranki razumeti, da je pripravljena pogajati se z njo o skupnem postopanju. Ker pa grof Taaffeja ni bilo na Dunaju, se je stvar zavlekla in posvetovanje v valutnem odseku je pa napredovalo. Še le pred sejo valutnega odseka, v kateri se je imelo razpravljati o posojilu, so naznačili člani nemško-narodne stranke, da je klub sklenil, da glasujejo proti valuti. Levica tega ni mogla tolmačiti drugače, da je nemško-narodna stranka

sklenila, sama zá-se postopati. Seveda potem na kako skupno postopanje ni bilo misliti. — Kdo vé, če bodo s tem zavitim pojasnilom nemški volilci zadovoljni.

Češko. Neki nemški zdravnik se huduje v „D. Volkszeitung“, da češki zdravniki povsod delajo konkurenco nemškim, zlasti po kopališčih, in priporoča Nemcem, da naj kličejo le nemške zdravnike. Njegov poziv bode pač ostal glas vpjočega v puščavi. Pomenljivo je pa, kar ta mož piše o praškem nemštvu. Trdi namreč, da je praško nemštvo mrtvo. Kar se v nemškem vseučiliškem mestu izdaja za Nemce, neso pravi Nemci. Za nemško stvar bi bilo bolje, ko bi sedanji praški Nemci, ki imajo veliko besedo pri kazinskih slavnostih in komersih, nikdar ne bili prišli iz židovskega dela mesta, kamor spadajo.

Vnanje države.

Bolgarija. Pri obravnavi proti morilecem ministra Belčeva je Velikov priznal, da je on kot vrednik časopisa „Deveti Avgust“ dobival plačo od ruskega poslanika v Bukareštu, Hitrova. Ta pač ni samo privatna oseba. On priznava, da so namerali vreči sedanjo vlado in kneza, ali ne s silo, temveč po zakonitem potu z volilnimi agitacijami. Iz nekega pisma, ki so ga našli pri njem, je pa jasno, da so hoteli z oboroženimi ljudmi vdreti v Bolgarijo.

Nemčija. Ker so Francozi napovedali razstavo 1900. leta, hočejo Nemci prirediti razstavo dve leti poprej. Nemške razstave se seveda Francozi ne bodo udeležili, francoske pa Nemci ne. Berolinska razstava pa še ni povsem gotova, ker še nekateri dvomijo, če bi se dobro obnesla.

Anglija. Volilni boj je jako hud. Ponedeljek je bil posebno ugoden za liberalce, torek pa za konservativce, tako, da se sedaj še nič ne vé, katera stranka bode zmagala. Celó liberalni listi so že malo potrli. V Londonu so liberalci zares precej pridobili, ali v provincijah se oa močno drže konservativci. Posebno veliko izgub imajo zagrnjavati unionistični liberalci. Padla sta mej drugimi njih vodja Rihard Chamberlain in pa brat njegov.

Brazilijska. V Santosu je mej italijanskimi mornarji in carinskimi uradniki nastal hud prepir, da je morala posredovati policija. To je pa posebno razburilo Italijane v San Paulu in so na nekem shodu proti tem protestovali, potem pa po mestu razgrajali. S policijskega poslopja strgali so zastavo. To razgrajanje je pa razburilo druge prebivalce, da so razljučeni razbili neko italijansko gostilnico in vredništvo nekega italijanskega lista. Policija je morala z orožjem delati red in je bilo več ljudi mrtvih in ranjenih.

Izvirni dopisi.

Od sv. Petra pri Radgoni, 5. julija. (Birmovanje in posvečevanje cerkve.) Neizbrisna ostaneta v globinah mojega srca ravno minula, — žal, pre hitro minula! — 3. in 4. julij. Po dolgi odsotnosti od premiljene mi domovine bil sem zopet v sredini vrliga slovenskega ljudstva. Prilika mi je bila, opazovati vedno in neomahljivo katoliški narod naš v trenutkih, v katerih mu sije največje veselje raz obraza, — ko ga obišče njegov višji dušni pastir, premilostljivi knezoškof.

Radost, slovesnost, — rekel bi, mali odsev čarobnega raja, — je povsod opazovati. Polje cve-

opozarjamo na našo duhovščino! V novejšem času mnogi župniki zasebno spisujejo zgodovino svojih far in farno kroniko. Brez uporabe izvestij muzejskega društva njih spisi gotovo ne bodo popolni. Slovenska duhovščina je že letos med udi častno zastopana, a dovolj nikakor ne. Pristopa naj torej kar najmnogoštevilneje! Sploh apelujemo na vso slovensko inteligencijo vseh stanov, da z duševno ali gmotno podporo tega društva pokaže, da ji je res mar čast domovine! —n—

Popotni spomini.

Zapisal Fr. F.

V. Trst, Gorica.

Ko smo pritisnili h kraju, vsula se je cela tolpa postrežčkov na ladijo ter so kar s silo hoteli pomagati nesti prtljago, da se jih je človek komaj ubranil. Nekako tako so bili napadli Pavliho na Dunaju, ki se jih je pa s svojim rudečim šotorom kmalu odkrižal.

Trsta mi ne kaže popisavati, ker nam je pred kratkim „Družba sv. Mohorja“ podala prav obširen in natančen popis mesta in njegove zgodovine. Omenjam le posebnega slučaja, ki se nama je pripetil, ko sva hotela obiskati drugo jutro arzenal.

Sla sva takoj po zajtrku v Lloydovo palačo po vstopnice. Ker sva bila nekoliko prezgodaj prišla,

čakala sva na hodniku uradnikov, ki so prihajali počasno drug za drugim.

Ko že hočeva vstopiti v pisarno, pride za nama v predsobo laški dijak, ki naju precej pozdravi in ogovori: „Siate anche voi studenti?“ Ko mu pritrdiva, poda nama veselo roko, pove svoje ime, katero sem pa v istem hipu že pozabil, ter pristavi: „Bene adesso partiamo insieme!“ Dobro, dejala sva, pa pojdemo skupaj; se ve da drugam, kakor v arzenal, še mislila nisva.

Vstopimo. Lah naprej. Hitro je bil pri uradniku ter mu začel kakor klepetec nekaj pripovedovati, česar nisva prav nič razumela. Midva sva pa pokorno stala za vratmi ter čakala, kako se bo ta stvar izšla.

Uradnik posluša potem pa popraša: „Abbate documenti?“, na kar vsi pokažemo spričevala. Pregledavši jih, pristavi nemški, da bi bilo vendar dobro, ko bi radi varnosti imeli potne liste seboj. A vendar ni dalje ugovarjal ter bil pripravljen dati nam vstopnice v arzenal, kakor sva menila midva. Pristavi pa še kar mimo gredé: „Wissen sie, in Alexandrien ist ganz anders, als aber bei uns!“

Ko začujeva ime Aleksandrije, spogledava se začudena, ne vedoč, kaj to pomeni. Uradnik videč najine zmedene poglede pritrdi prejšnjo izjavo: „Ja, ja, glauben sie mir; ich habe Erfahrung genug!“

Moral sem ga torej uprašati, kako meni z Ale-

ksandrijo. Nato pove, da je najin kolega naročil tri vožnje listke do Aleksandrije na ladiji, ki opoldne odpluje proti Afriki.

Kaj debelo naju je gledal, ko mu poveva, da je najina „Aleksandrija“ za enkrat le Lloydov arzenal. Nato nama pokaže — seveda malo nejevoljno — drugo pisarno, kjer so se nama izpolnile želje. Lah naju je po strani gledal, ko sva šla iz sobe; kaj si je moral misliti: ali je imel naju za bebeca, ali midva njega. Lojze pa mi je dejal, ko sva bila zopet prosta: „Lej, lej, kako znava laško! Lahko naju prodajo za pet funtov kamenja, pa ne bova nič vedela.“

Drugi dan zapustiva Trst ter se napotila peš skozi bogate vinograde proti Občini. Z ondotnega hriba je prekrasen razgled, kakor jih je gotovo le malo na svetu. V ozadju se dvigujejo ponosne sive glave julijskih planin, ki prehajajo polagoma v nizko gričevje v — neraven Kras, kateri je pa uprav tu dokaj rodovit in ugaja posebno vinski trti. Po pravici se zove ta okolica „kraški raj“. Proti jugu se razprostira nezmerno morje, ki se na obzoru spaja z nebesnim obokom. Po mirni gladini pa plavajo ladije semtertja, kakor labodje po mirnem ribniku. Celó mesto leži pred nami z mogočnimi cerkvami in krasnimi stavbami. Zadaj je pa obdajajo zeleni vinogradi in umetni vrtovi, kakor bogato nakičen okvir.

toče in pisani vrti dajo svoje rožice, da poveljujejo zbrane v dolge krasne vence, tak slavni dan; zvonovi zapojó najmilejše pesmi, ter kličejo čez hrib in dol v zbranih glasovih sveta radost, a njemu, katerega vse s hrepenenjem pričakuje, najiskrenejše pozdrave; otroci prihité iz zelenih trat, v belih, njim tako pomenljivih oblačilih; starček se trudno ob palici opira, da bi le ujel kak prostorček, odkoder bo videl svojega višjega pastirja in prejel njegov sveti blagoslov. Dekleta pletejo vence, mladeniči stavijo maje in jih krasijo s ponosnimi slavoloki; da, vse, vse teknuje v blaženih dnevih škofovega obiskovanja.

Da je bilo tudi tukaj tako, — kdo bi dvomil? Kdo, ki pozná korenjake slovenskih gor, nje, ob zeleni Muri, na straži proti sosednemu, nič kaj posebno prijaznemu narodu?

Že 2. julija sprejela je velika množica vernega ljudstva, njemu na čelu prečastita duhovščina in občinski odbor gornje-radgonske soseske, premilost. knezoškofa pri njegovem prihodu na tukajšnjem kolodvoru. V dolgi procesiji, moleč sv. rožni venec, spremljali smo potem premilostljivega v cerkev, kjer je bilo izpraševanje marijive šolske mladine.

Zvečer, v prelepem poletnem mraku, zasvetili so se hribi; posebno prijazen griček gori nad cerkvijo plamtel, blestel je v neštivilnih raznobarnih lučicah, predstavljajočih znamenje sv. križa. Gasilno društvo iz okolice pa je priredilo bakljado, katera se je, spremljana od mestne godbe, vrlo dobro obnesla.

Premil. knezoškof v svoji obče znani ganljivi prijaznosti šli so osebno med ogromno množico ljudstva ter se zahvalili načelniku.

Druzi dan — 3. julija — delili so premilostljivi 559 otrokom zakrament sv. birmе. Z apostolsko navdušenostjo govorili so tako obilno zbranemu ljudstvu o Kristusovih besedah: „Čujte in molite!“

V kolikih očesih lesketale so solze, koliko src je bilo ginjenih, da morebiti še nikdar tako.

Nehoté mi je prišla na misel ona znana povest o sv. Cirilu in Metodu, ki sta po ravnoteh krajih pridigovala in je narod jokal in plakal, ko je čul svoja vneta apostola v svojem jeziku govoriti. Zdelo se mi je, da čujem Cirila, o katerem Leon XIII. tako lepo pravijo, da je bil „magis virtute, quam aetate maturus“! Da bi pač ljubi Bog tak blagoslov, s kakoršnim je blagoslovil besede onih sv. apostolov, podelil tudi izbornemu govoru njihovega naslednika v teh krajih, Mihaela!

4. julij bil je odmenjen posvečevanju prenovljene tukajšnje cerkve sv. Petra. Premil. knezoškof imenovali so jo laskavo: „rožico cerkev lavantinske škofije“. Res, tako lična, prekrasna je ta najmlajša rožica!

Vrli in neumorno delavni čast. gosp. župnik Anton Belšak napel je vse svoje sile, da bi v svoji prelepi župniji postavil Gospodu dostojno božjo hišo. Kdor pozná sila težavne posle, ki jih v preobilni nakladi tako podjetje, zraven še posebno slabe

Potem greva dalje proti Nabrežini. Ker je bila silna vročina, počakala sva nekoliko v Št. Petru ob kozarcu rkega terana. Star oštir nama je tožil, kako je slaba letina, ker je velikanska suša. V celi vasi ni bilo drugod pitne vode, kakor v njegovem vodnjaku; a še v tem le za-to, ker jo je vsak dan pripeljal z Nabrežine, kamor teče od tržaškega vodovoda.

„Pa kaj se če“, pristavi šaljivo. „Saj so si Kraševci sami vzrok, da ni vode.“

„Kako to?“ prašava začudeno.

„I, Kristusu so se zamerili nekoč, ko je potoval po zemlji s sv. Petrom. Takrat sta prišla tudi v naše kraje ter nekje prenočila. Sv. Peter obesi potno torbo na lesen klin ter gré spat. Kraševci so bili pa radovedni, kaj ima noter in so pogledali. Prijeten duh subega plečeta jim udari v nos. Niso se mogli premagati in povžili so okusno večerjo in okradli sveta gôsta. Da je pa ostala teža neizpremenjena, napolnili so torbo z lesom. Drugo jutro se napotita Kristus in sv. Peter dalje. Ko je trla lakota Petra, zaprosi Gospoda, da si odpočijeta pri studencu in okrepcata s plečatom. Toda čudo! Peter privleče iz torbe mesto okusnega mesa trd les. Začel se je hudovati nad zlobnim ljudstvom. Kristus ga pa potolaži: „Le potrpi. Ker so jedli ukradeno meso, naj bodo pa za kazen žejni“. Tedaj so se pričeli sušiti studenci in še sedaj trpé žejo Kraševci za hudobno krajo.“

(Konec sledi.)

gmotne razmere, katere sedanjí čas nikjer, nikjer ne cvetó, ta vé ceniti velike zasluge gosp. Belšaka. Toda „tvrd, neizprosen, mož jeklen . . .“ se zaprek ne boji, — tudi imeinovani velezaslužni gospod se jih ni zbal, — in sad njegovega truda veselí in časti že sedanjí rod in bo pričal še poznim rodovom o njegovi vnetosti, zraven pa tudi o darežljivosti njegovih dobrih župljanov.

Velik kras v prenovljeni in mnogo razširjeni cerkvi zdi se mi slika na velikem oltarju: „Kristus podaje sv. Petru ključé nebeškega kraljestva“. Kolorit in slikarska tehnika sta tako dovršena, da sem se takoj spomnil nedosežnih umetniških umotvorov, katere sem pred nedavnim časom v daljni tujini občudoval.

Kaj lepo dičijo cerkev tudi zadnje slike po naši škofiji širno znanega, nedavno umrlega Fantonija.

Pozabiti ne smem še prav lepega kipa ludske Matere Božje, natančnejši popis krasne cerkve prepuščam pa spretnemu peresu za umetnost in lepoto božjih hramov vnetega pisatelja, ki bo v tej cerkvi našel obilo dragocene snovi.

Premil. knezoškof, obdani od 18 duhovnikov, izvršili so ganljive in pomenljive obrede za posvečevanje cerkev, v največjo izpodbudo vernega ljudstva, ki se je čutilo tako neizmerno srečnega, da ima med seboj svojega višjega pastirja, katerega spremlja povsod in vselej neomejeno spoštovanje in neminljiva vdana ljubezen.

Zal, da je le tako kratka bila ta sladka sreča! Kajti popoldne ob 5. uri zapéli so že zvonovi slóvo, — premil. knezoškof poslovili so se od praznično ozaljšanega, v vencih in zastavah blestečega sv. Petra, spremljani od hvaležnih in nad vse vdanih župljanov, kojih srca je v istem trenutku napolnjevala le ena goreča želja: Bog ohrani in varuj lavantskega knezoškofa še mnoga leta!

Iz Celovca, dné 5. julija. (Na dan sv. Cirila in Metoda!)

„Pozdravljen mi, slovenski kres,
Od nekdanj zreš naš rod;
Zreš bedo, tugo, boj, razdor,
A srečo malokod.“*)

Lep, gorak poleten dan je bil minuli ponedeljek, dan 4. julija t. l. Vročemu dnevu sledil je jako prijeten večer, predvečer slavnega godú slovenskih blagovestnikov, sv. Cirila in Metoda! Pač so tega dne željno pričakovali pobožni Slovenci, saj jim se je nudila prilika pokazati znova svojo srčno ljubezen in udano hvaležnost do največjih dobrotnikov slovanstva, svetih solunskih bratov, ki sta našim davnim pradedom prižgala luč svete vere katoliške in ž njo vred i luč prave krščanske omike.

Pokazati ta svoj čut prave krščanske hvaležnosti, našli so Slovenci zadnja leta dokaj lepo, res primerno sredstvo v tem, da zažigajo na predvečer praznika naših sv. apostolov Cirila in Metoda kresove po domačih gorah in gričih! Res prelep izraz naše hvaležnosti so veličastni, plamteči kresovi, saj njih svetli blišč najjasneje spominja luči sv. vere, omike ter književnosti, katero sta našim pradedom prinesla sv. Ciril in Metod. Slovenski kresovi so pa tudi naš dokaz, da hočemo Slovenci i zanaprej ostati zvesti sveti katoliški veri, katero sta sveta brata učila, ter besedi slovenski, kojoj sta s tolikimi uspehi branila!

Za nekaj dober „omen“ smatramo, da se je označena lepa navada v primeroma kratkih letih tako do dobrega vkoreninila med koroškimi Slovenci. Tudi letos plamtelo je na slovensko-koroških gorah in hribih neštivilno mnogo kresov. Komaj se je dne 4. julija zmračilo, — zalesketale so naše gore in doline v kresovih ter odmevale od streljanja topičev.

Čaroben pogled je bil sinoči na sivih Karavank dolgo vrsto. V jasni noči videle so se liki krasno pisana obleka obsuta z dragocenimi biseri. Lepi poletni dan in krasni večer storil je, da so se kresovi videli tem lepše, čarobneje, — s svojim svitom oznanjujoč daleč v koroško deželo, da na teh gorah, na kojih se leskečejo ta večer žareči ognji, ter po le-teh dolinah, ki odmevajo veselega streljanja, biva še vedno blago slovensko ljudstvo, zvesto udano svoji veri katoliški in mili besedi slovenski.

Da, krasen je bil letošnji sv. Cirila in Metoda večer, in srce si ti je polnilo nepopisno radostjo zročemu na nešteto vrsto slovenskih kresov. Tudi najvišji vrhovi domačih gorâ lesketali so se v blišču kresov; videl si jih plamteti na Peci, Osojnici, na

*) „Dom in Svet“, štev. 7, z dne 1. julija 1892. 1.

Vis. Obirju, Maenu, vrh Kočne, na Jepi, Žingariči, itd. itd. Na slovensko-nemški meji od Št. Tomaža proti Djekšam vrstil se je kres za kresom; pa tudi najbližja celovška okolica ni zaostajala. Na Radišah goreli so trije veličastni kresovi in tudi vrli narodni Plešivec oblekel je ta večer svojo najlepšo svetlo bliščečo obleko. Celo tik pred pragom celovškega mesta, na Podstražišču žgal se je velik kres.

Slovenec ne mara več nemškutarske polomike, marveč on hrepeni po pravi, krščanski omiki, ki se pa dá doseči le na podlagi materinščine, kojoj sta naše pradede učila sv. Ciril in Metod!

Da, Ciril-Metodov večer je sijajno pokazal, da i slovenski Korotan stopa na dan, in da ga vsa združena nam toli sovražna sila ne pogazi več! Tudi slovenski Korotan se je začel zavdati svojih pravic in upravičeno je naše upanje, da se niti vsemu početju združenih privrženecv „schulvereina“, „südmarke“, „bauernbunda“, „germanenbunda“ — è tutti quanti — ne posreči več nas ugonobiti, kakor je zvita nakana in „pium desiderium“ imenovanih zlih nasprotnikov!

Preveliko število veličastnih slovenskih kresov je glasan protest proti vsemu, kar zoper nas govore in počenjajo naši nasprotniki. Slovenski kresovi so pa tudi svedok, da se našim nasprotnikom še ni posrečilo nas poteptati. Da se mu to i v bodoče ne posreči, v to pomozi Bog na priprošnjo sv. slovenskih blagovestnikov Ciril-Metoda, na kojih mogočno priprošnjo naj se vrne zopet v premilo slovensko domovino zaželeni mir, a

„Zató, zató, slovenski kres,

Kot žaril si nekdanj,

Kot si v obrambo bratil rod,

Oj brati ga še zdaj!

△

Dnevne novice.

V Ljubljani, 7. julija.

(Ljubljanska mestna godba.) Kot zadnja točka dnevnega reda v zadnji seji občinskega svéta je bil razgovor o ustanovitvi mestne godbe ljubljanske. V imenu dotičnega odseka je obširno poročal odbornik Valentinčič. Po načrtu, ki ga je predložil učitelj „Glasbene Matice“, gosp. Baudis, znašali bi troški za prvo leto 12.200 glđ. Ti troški bi se pokrili z dohodki v gledališču, ki so proračunjeni na 5200 glđ., koncerti in enake veselice bi donšale 800 glđ.; na Bledu, kamor bi godba poletne mesece hodila igrat, bi se dobilo 1000 glđ., deželni zbor bi morda dovolil 1000 glđ., kranjska hranilnica 1000 glđ., prostovoljnih doneskov ljubljanskega občinstva bi se nabralo 2000 glđ., mestna občina ljubljanska naj bi dodala 2200 glđ. Odbornik Hribar načeloma ni proti mestni godbi, al. navedeni dohodki zdé se mu pretirani, oziroma preoptimistični, zato nasvetuje, naj se ta zadeva odstopi finančnemu odseku v presojo. S tem predlogom se strinja odbornik Kunc, ki ob jednem naglašá, da ni tako nujna potreba za mestno godbo, dokler je vojaška godba v ljubljanskem mestu. Odbornika gospoda dr. Majaron in Prosenec odločno zagovarjata ustanovitev mestne godbe. Ker je bil predlog odbornika Hribarja, da se namreč to vprašanje izroči finančnemu odseku, odklonjen, nasvetuje potem, naj še vprašajo poprej deželni odbor, kranjska hranilnica in meščanstvo, ali in koliko redne podpore obljubijo mestni godbi, če se ustanovi. Ta predlog je bil z večino glasov vsprejet, kakor tudi dodatni predlog, da se mej tem časom izdela statut za mestno godbo.

(Šolske vesti.) Na mariborski gimnaziji je delalo 11 osmošolcev maturo; 3 so jo naredili z odliko, ostali so dobili prvi red. — Na celjski gimnaziji je delalo maturo 18 učencev; 2 sta dobila prvi red z odliko, 14 prvi red, 2 bodeta ponavljala izpit vsak iz jednega predmeta.

(Na višji realki v Celovcu) je bil sklep šolskega leta dné 6. julija. Poučevali so minulo šolsko leto: 1 vodja, 5 profesorjev v VIII. plačilnem razredu, 4 profesorji, 3 pravi učitelji, 1 učitelj telovadbe, 3 pomožni učitelji. — Dijakov je bilo koncem leta 218, od teh 210 Nemcev, le 5 Slovencev, 1 Čeh, 2 Laha; po veroizpovedanju: 210 katoličanov, 1 grški pravoslavac, 7 luterancev. — Učni uspehi so bili: I. razred z odliko je dobilo 24 dijakov, I. razred 147, preskušnjo sme jih napraviti 21, II. razred 12, III. razred 11, zaradi bolezní napravijo skušnjo poznje 3 dijaki. — Šolnine se je vplačalo 3495 glđ. — Slovenski pouk obiskovalo je vkupe 32 dijakov (v I. tečaju 39). Učil je slovenščino velečast. gosp. prof. Ivan

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemani velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemani velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravništvo in ekspedicija, Stolni trg št. 6, poleg „Katoliške Bukvarne“.

Oznanila (inzerati) se sprejemajo in velja tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semenških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 153.

V Ljubljani, v petek 8. julija 1892.

Letnik XX.

V Ljubljani, 8. julija.

V ogerski zbornici magnatov sta bili v ponedeljek in torek dve pomenljivi seji. Knez in primas ogerski Vaszary je v dolgem in stvarnem govoru pojasnil krivice, ki se godé katolikom vsled določbe zakona iz l. 1868 o verski izreji otrok iz mešanih zakonov. V ta zakon so vtihotapili prisilno določbo, ki je dajala povod mnogim preprirom med katoliki in kalvinci, odkar je bil „kalvinski papež“, Koloman Tisza, l. 1875 prišel na krmilo. Ogerski škofje, na čelu jim učeni in mirni primas Vaszary, zahtevajo, da se ona prisilna določba uporablja le tedaj, kadar se stariši ne morejo zjediniti o verski vzgoji svojih otrok.

Kakor znano, dovoljuje katoliška cerkev zakone med katoliki in nekatoliki (zakoni med izraeliti in kristijani itak neso dovoljeni) le tedaj, če je zagotovljena katoliška izreja vseh otrok; v ta namen se zahteva pismena zaveza. Če se ta odkloni, je cerkev pri sklepanju zakona le pasivna. Državne sile cerkev ne zahteva. Ogerska vlada pa je vsled kalvincev onemogočila izvrševanje katoliškega načela, ker sili stariše, da prelomljajo ono pismeno zavezo. Z verskega stališča je to za kalvince sramota, ker s pomočjo državne policije rušijo mir v družinah ter silijo stariše, da jeden del svojih otrok izročajo tuji cerkvi.

Če stariši dajo pismeno zavezo, cerkev blagoslovi zakon in tudi krsti otroke. Kalvinci pa so pod varstvom bivšega ministerskega predsednika dosegli znano odredbo, da morajo katoliški duhovniki otroke, katere so sami krstili, izročati kalvincem. Tega seveda katoliška cerkev ne more trpeti; duhovniki so se branili, sodniki so vsacega takega „nepokornega“ duhovnika oprostili, ali država jih je kaznovala administrativnim potom.

In kaj zahteva katoliška cerkev na Ogorskem? Le toliko, da mora država pustiti starišem prosto

voljo, da jih ne sme siliti, naj svoje otroke tako ali tako izreajo. V Španiji, na primeru, zahtevajo protestantje isto, kar katoliki na Ogorskem. Liberalizem ogerske vlade pa si daje slabo spričevalo, ker na zahteve kalvincev prezira to stališče in podpira tako rekoč lov na duše.

Primas Vaszary je nasvetoval nekaj „modus vivendi“, izrazil popolno toleranco katoliške cerkve, in sicer v sporazumljenju z vsemi ogerskimi škofi in večino magnatov v zbornici. Do sklepa ni prišlo, dasi so bili Vaszary in njegova stranka v večini, on je le označil svoje stališče za prihodnost. Vlada sedaj vé, da ima pred saboj močno ograjo, katere ne more prestopiti. Če mirnim potom ne reši tega prepornega vprašanja, nakoplje si boj.

Kaj zahtevajo Nemci?

Pod prejšnjimi nemškimi vladami so se nam Slovanom godile velike krivice. Omeniti moramo, da so celo na Kranjskem, torej v deželi, kjer je nad 95% Slovencev, v deželnem zboru Nemci imeli večino. Te prejšnje krivice pa nikakor še neso povsem odpravljene. Poglejmo le malo po sosednih kronovinah. Na Koroškem so razven dveh vse šole nemške ali polunemške, če tudi v tej deželi biva po uradnih izkazih skoro tretjino Slovencev. Razmere na Štajerskem so le nekoliko boljše. V štajerskem deželnem odboru Slovinci še vedno nimajo nobene zastopnika, če tudi jih je tretjina v tej deželi. Pa tudi v deželnih zborih teh dveh kronovin neso Slovinci primerno zastopani. Vsled nezdravih razmer imajo občinsko upravo zlasti na Koroškem v skoro čisto slovenskih krajih Nemci v rokah. Po cesarskih uradih se uraduje skoro izključno nemško. Vidi se, da so na Štajerskem in Koroškem Nemci še vedno gospodarji in da Taaffejeva vlada še ni dosti škodovala njih veljavi.

Slovinci dosedaj nimamo še nobene čisto slo-

venske srednje šole, da o vseučiliških stolicah ne govorimo. Dosti na boljšem neso Čehi na Moravskem in v Šleziji. Na Moravskem je tri četrtine prebivalstva češkega ali vendar imajo Nemci večino v deželnem zboru in odboru, katero tudi jako brezozirno porablja.

V Šleziji ni državne češke ali poljske srednje šole in ljudske šole vravnane so po vzgledu koroških ljudskih šol. Na Dunaju biva nad sto tisoč Slovanov, pa nimajo nobene javne ljudske šole. Iz povedanega je razvidno, da so Nemci po 12letnem vladanju grofa Taaffe-ja še vedno v kaj ugodnih pozicijah.

Zadnji čas se je pa vendar marsikaj zgodilo, kar Nemcem ne ugaja. Na Koroškem in Štajerskem se občine poganjajo za slovenske šole in upati je, da jih tudi dosežejo, ker se njih prošnje opirajo na veljavne zakone. Vlada in drugi vplivni faktorji res delajo ovire, ali pričakovati je, da naposled le zmaga slovenska odločnost, ki se je posebno jasno pokazala v boju za slovensko šolo v Št. Jakobu v Rožni dolini.

Narod vedno odločneje zahteva slovensko uradovanje. Vsled pritožbe sta magistrata v Celju in pa v Celovcu dobila od vlade nalog, da slovenske vloge slovenski rešujeta. Da je bila vladna odločba postavna, je to pač najboljši dokaz, da so pritožbe naših nasprotnikov do najvišjih sodišč na Dunaju ostale brez vspeha.

Pa tudi občinski zastopi na Koroškem in Štajerskem prehajajo vedno bolj v slovenske roke, na Moravskem in v Šleziji pa v češke, kar je čisto naravno, ker se mej slovanskim prebivalstvom razširja narodna zavest.

Nemci vedó, da je to le začetek večjega gibanja in da polagoma zgubé svoje gospodstvo v slovanskih krajih.

Je-li so klicali na pomoč vlado, katero so še nedavno toliko napadali? In kaj zahtevajo od

LISTEK

Popotni spomini.

Zapisal Fr. F.

(Konec.)

Bila je krasna noč, ko smo drdrali po prelepi ravnini ob obrežju proti Tržiču (Monfalcone). Fantastično so se dvigala drevesa v luninem svitu, ki je samotno plavala po nebesu ter lila blede luč na mirno morskno planjavo in zelene trate. Dolgo bi bil opazoval, kako beže drevoredi, vinogradi, vile in sela mimo nas — a premogel me je spanec, bil sem pretruden in kmalu me je zazibalo drdranje vlaka v sladek sen. Za nekaj časa, ko smo se že bližali Gorici, zbudi me kričanje najinega sopotovalca v sosednem oddelku. Nosil je v rokah eden čevljev, a drugega ni mogel dobiti. Plazil se je pod klopi, gledal po policah — vse zaman — čevlja ni bilo. Hudoval se je, jezil, srpo pogledaval na naju — vse ni nič izdalo. Klical je sprevodnika ter zahteval od njega čevljev. Ta je pa pomilovalno odkimal z glavo, meneč, da ga je morda na Nabrežini kedo vzel, ko so šli vun — poleg pa še nagajivo pristavil, da ni njegova naloga paziti na čevlje, marveč na ljudi. A vročekrvni Italijan je le naprej rohnel in klet. Toda

pomagalo ni nič. Začuje se glas „Gorica“; izstopimo in Italijan prišepa po Hefajstovo na peron. Ker je bilo pa dokaj ljudij, čeprav je bilo polnoči, stopil je za steber ter čakal, da se je množica nekoliko razšla. Midva sva pa sedla v omnibus „alle tre Corone“ ter prišla v sredino mesta, da sama nisva vedela kako.

Drugo jutro je že bilo solnce precej visoko, ko se napotiva po mestu. Kar presenetilo naju je prijazno mestno lice. Tu se nama je zdelo, kakor bi bila doma. Slovenska govornica — in prav lepa — nama je donela na uho. Ljudje veseli in prijazni; obrazi zdravi in polni življenja! Čutila sva se popolnoma domača in srce mi je bilo veselo, da bi bil zavriskal. Tu ni bilo tistega vika in krika, kakor v Pulju in Trstu, niti onega surovega pobalinstva, ki je uprav v primorskih mestih razvito do vrhunca. Sla sva po mestu; a pri vsakem koraku sva se čudila prijazni ličnosti poslopij, ki niso velikanske palače, a vendar zelo okusno in pripravno zidane.

Najprijaznejše lice podajajo lepi Gorici premnogi parki in drevoredi. Kamor se obrneš, povsod hladna senca, povsod petje ptičev in žuborenje vodometov. Najlepši je gosto zaraščeni mestni vrt.

Tako se mi je zdelo, kakor da nisem več v vroči Primorski, marveč v senčnem gozdu gorejskih planin.

VI. Sv. Gora, Kanal, sv. Lucija, Bača.

Proti večeru zapustiva Gorico in se napotiva po prašni cesti proti Sveti Gori. Vozovi romarjev so drdrali mimo naju in oblaki prahú so naju zagrinjali. Pot se je vila še vedno med vrtovi, vilami in nasadi.

Dospervi na goro je bilo pa, kar se tiče prahú, mnogo bolje. Večina vozov se je vrnila, le nekateri natovorjeni so se premikali počasno v klanec.

Vročje solnce je pa žgalo, čeprav se je že nagibalo zatonu. Noben vetreč ni zmajal z lističem, — vse je bilo tiho.

Prišedši vrhu klanca, kjer se deli cesta, na goro in pa v Tarnovski gozd, ter dalje v Ipavo, postojimo nekoliko. Krasen razgled je odtod na Gorico in dalje proti jugu. Ta prijazna dolinica je zares pravi zemeljski raj. Na obeh straneh jo obdajajo zmerni griči, lepo obrasteni, ob katerih pobočju rodi vinska trta.

Sredi po dolini se vije — krasna hči planin — zelena Soča, kakor vezen pas v dragocen zavoj.

Po ravnini se dvigujejo prijazna sela z gaji in murbinimi nasadi, kateri so postavljeni vedno v najlepšem redu, da tvorijo nekako pravilno okrasje lepi dolinici.

Krenila sva dalje. Ob cesti so sedeli po sencah romarji, ki jih je strudila hoja v hrib, ter se krepili s pijačo, sadjem, katero so seboj prinesli.

nje? Da jim ohrani sedanjo posest, to je, vse njih sedanje postojanke. Vlada naj bi Nemeem na ljubo pritiskala na volilce pri deželnozbornih in državnozbornih volitvah, da ne zgube kakęga mandata, zlasti naj jim čuva večino v deželnem zboru moravskem.

Ravno tako naj s svojim vplivom varuje, da Nemci ne zgube nobenega občinskega zastopa.

Pa tudi vse prošnje za slovansko uradovanje in za slovanske šole naj kar zavrača, naj so še tako utemeljene.

Levica torej zahteva, da bi njej na ljubo vlada z nogami teptala volilno svobodo in pa veljavne postave in celó ustavo. V njene zahteve sevęda grof Taaffe ni mogel privoliti, privoliti bi tudi ne bil mogel noben drug minister, ki je prisegel na ustavo.

Politični pregled.

V Ljubljani, 8. julija.

Notranje deęele.

Grof Taaffe. Levičarji se nadejajo, da se grof Taaffe povrne s svoje grajščine Nalžov na Češkem še mej vslutno debato. Drugi pa mislijo, da bode grof počakal na svoji grajščini parlamentarnih počitnic, da se mu do jeseni ne bode treba pogajati z levičarji. Poslednje se nam tudi zdi verjetno.

Imuniteta poslancev. Tudi neki staročeški list pravi, da bode treba imuniteto poslancev razširiti ali pa uradniki ne morejo biti poslanci. Jasno se mora določiti, da mora vlada tudi za disciplinarno preiskavo zahtevati od parlamenta dovoljenje, če je dotični uradnik tudi državni poslanec. Pa še na nekaj drugega opozarja staročeški list. Večkrat so se že kandidacije zaradi govorov na volilnih shodih klicali na odgovornost od sodišč. Če je bil kandidat tudi voljen, potem sevęda zbornica ni dovolila, da bi sodišče postopalo proti njemu, če je pa propal, je naposled še bil kaznovan. Kazalo bi torej imuniteto raztegniti tudi na kandidate.

Državnozbornske volitve na Dunaju. Za izpraznjeni mandat Herbstov so se že oglasili štiri kandidati, mej njimi tudi Kronawetter. Ko bi levica držala besedo, morala bi za kandidata postaviti dr. Kronawetterja, ker mu je obljubila, da ga kandiduje, ko bode prvi mandat izpraznjen na Dunaju, ker je v več krajih zanj kandidoval proti protisemitom in propal. Kakor se kaže, bode pa levica izbrala najbrž drugega kandidata, vsaj levičarski listi že pišejo, da morajo kandidata postaviti volilci. Najbolj gotovega mandata sevęda ne marajo levičarji pr-pustiti demokratu.

Nemško-narodna stranka in levica. Nemško-narodna stranka je že odgovorila na izjavo levice. V svoji izjavi trdi nemško-narodna stranka, da ni res, da bi ona bila kaj ovirala skupno postopanje. Pripravljena je podpirati vsako akcijo v prid Nemcev. Steinwender se je že dne 10. junija posvetoval s Plenerjem, ali poslednji je nekatere njegove predloge zavrnil, o drugih je pa izrekel, da mora poprej govoriti z ministerskim predsednikom. Potem pa cele tri tedne ni bil načelnik nemško-narodne stranke povabljen k nobenemu posvetovanju, če tudi se je v tem poprašalo, kako je s stvarjo. Tako je prišel 30. junij in z njim glasovanje o valutnem posojilu. Nemško-narodna stranka je mislila, da sedanji vladi ne more skazati tacega zaupanja,

da bi jej dovolila tako posojilo. Pred odsekovo sejo je to naznanila levičarskim vodjam in pri tem dobila vtis, da nikakor ni ravnala proti intencijam zedinjene levice. Levičarji bode ta izjava škodovala, ker je iz nje precej vidno, da ni bila navdušena za skupno postopanje.

Vnanje države.

Shod treh cesarjev. V Spali na Ruskem se baje še letošnje poletje ali jeseni snidejo ruski car, avstrijski in nemški cesar.

Bolgarija. Zaslišanje zatožencev je končano, in začelo se je ispraševanje prič, katerih je štiri-deset. Dosedaj je obravnava že toliko pojasnila, da so zatoženci zbirali tudi ljudij za vstajo v Bolgariji. Karavelov je tajil, da bi on bil se udeležil zarote proti Battenberžanu, ravno tako tudi pri poznejših zarotah ni bilo njega. Njegov podpis gledé prve imenovane zarote je ponarejen. Posebno odločno je pa bivši ministerski predsednik in regent zagotavljal, da sedaj v Bolgariji nikdo ne misli na odločitev Vzhodne Rumelije od Bolgarije.

Srbija. Liberalna stranka se je obrnila do Ristića, da naj odstavi sedanjo vlado in razpusti skupščino. Nove volitve naj bi vodilo ministerstvo Avakumovičev. Radikalci so zadnji čas zgubili mnogo zaupanja pri narodu, naprednjaki se pa še neso dovolj opomogli, da bi mogli s posebnim vspehom poseči v volilni boj in zatorej misli liberalna stranka, da je sedaj čas zanj jako ugoden. Radikalni listi odločno ugovarjajo proti temu, da bi se razpustila skupščina. Vidi se pa, da se jako bojé novih volitev. Spolnili neso, kar so obetali narodu, in zaradi tega so pa ob zaupanje.

Francija. V nedeljo je v zimskem cirkusu bil shod boulangistov in pa revolucionarnih socialistov, da so se posvetovali o združenju in pa pomiloščenju političnih zločincev. Predsedoval je bivši general komune, poslanec Cluseret, kateremu so dodali dva odstotna častna predsednika Rocheforta in pa zaprtega socijalnega agitatorja Culine-a. Nastopila je velika vrsta govornikov, ki so vsi sevęda zagovarjali splošno pomiloščenje političnih zločincev. Veliko naudušenje je bilo, ko je k shodu prišel še neki Rus. Proti temu naudušenju je nekdo protestoval v imenu svobode, ali hitro so ga postavili na ulico. Po končanem shodu so hoteli še malo po ulici razgrajati, ali policija jim je kmalu spridila veselje in jih več zaprla.

Nemčija. Naudušenje za razstavo raste. Mestni zastop v Berlinu je vnet za razstavo in mesto bode dovolilo 10 milijonov mark v ta namen, monakovski veliki obrtniki so tudi za razstavo. Sedaj se še čaka na odgovor zveznih vlad.

Anglija. Tretji dan volitev je bil za Gladstona zopet nekaj ugodnejši. Vsega so Gladstonovci že pridobili 23 sedežev. Dosedaj je voljenih 123 konservativcev, 20 unijonistov, 89 Gladstonovcev, 5 delavskih kandidatov in 4 protiparnelitje. 429 poslancev je pa še voliti. Chamberlain je voljen v Birminghamu. V Finbury-ji je pa voljen Naoroji, ki je rojen Indijec in se je iz svoje domovine preselil na Angleško. Po političnem prepričanju je ta mož liberalalec, po veri pagan.

Norvegijska Državni zbor je sklenil adresu na kralja, v kateri zahteva, da potrdi zakon ob osnovi posebnih norveških konzulatov. Mej prebivalstvom je velika nevolja, ker kralj noče ustreči tej želji Norvežancev. Kralj sevęda ima svoje pomisleke. Če se Norvežani v vnanjih zadevah odločijo od Svedije, potem bode itak prišlo kmalu do ločitve. Naj se prigodi, da bodeta tirali nasprotno vnanjo politiko, potem unija več mogoča ni. Razmere so torej jako kritične.

Žejna in utrujena sva dospela na vrh, ko so se oglasili zvonovi, ki so vabili k večernicam.

Ko si ugasiva žejo, stopiva v cerkev. Mogočna bazilika s krasnimi slikami na presno je to svetišče. Presbiterij je ločen po stopnicah tako, da je mnogo višje od ladije. Sredi je pa oltar z dvojno menzo; krog in krog je marmornata obhajilna miza, da lahko dva zajedno mašujeta ter pri obhajanju duhovniku ni treba nikdar prestajati.

Po končanem opravilu je bilo treba poiskati prenočišča. Mož, ki sva ga vprašala, nama nasvetuje samostan. — Župnišče, oziroma stanovanje gospodov, ki oskrbljujejo svetišče, je namreč veliko poslopje, ki je bilo nekđaj v lasti menihov.

Drugo jutro je priplavalo krasno solnce na vzhodu ter zlatilo s prvimi žarki božjo naravo, katera se je isknila v rosih biserjih, kakor da se je nalašč odela v dragoceno opravo, da bi pokazala ljudem: „to je Gospodov dan!“

Slovesno so zabučali zvonovi in jutranje sapice so nosile krepak glas v cvetno dolino in v zelene gore, znaneč slavo nebeske Kraljice.

Na vse zgodaj so že stali ljudje po raznih mestih ter gledali po okolici. Ta je motril sive glave mogočnih julijskih plačin, drugi je začudeno opazoval snežnike na vzhodu, drugi zopet je zrl na lepo Gorico.

Sploh vse se je čudilo, strmelo, gledalo, in bilo nam je, kakor da smo oproščeni zemeljskih težkoč, da biva naš duh bližje raja, — večne sreče.

Po dovršeni službi božji zapustiva sveto mesto milosti in čudežev. Šla pa nisva naravnost na cesto, ki se vije ob Soči navzgor po ozki soteski, marveč sva krenila po stezi preko gozdov in gorskih senožetij v Kanal. Pot je bila zelo prijetna v senci košatih dreves po mehkih stezicah.

Opoldne sva bila v Kanalu. Oddahnila sva se nekoliko, pokrepila se z „dijaškim kosilom“, potem sva šla dalje čez obokan kamenit most, pod katerim šumi zelena Soča. Ta most veže obe strani prečé velike vasi.

Po prašni cesti sva stopala polagoma dalje proti severu. Na obeh straneh so se dvigale gosto zarastene gore, in v globokem jarku ob desni je šumela peneča se reka.

Vedela nisva prav dobro, kam in kako naj se obraeva, da prideva do pravega smotra. Zemljevida nisva imela, po vaséh nisva mogla povpraševati. Znano mi je bilo samo ime vasi Bača, ki je uprav pod takomenovanim prelazom, ki vodi s Primorskega v Bohinj.

Vprašava torej mladeniče, ki sva jih srečala, koliko je še do Bače. Toda mesto odgovora se začudeno pogledajo, kakor da so prvič v življenju čuli to ime; a eden odgovori: „Ne vemo, kje je to.“

Uganda. Po poročilih francoskih misijonarjev je v Ugandi katoličanstvo uničeno, ako evropske velevlasti kaj ne storé. Tako hudo preganjajo angleški protestantski misijonarji katoličane.

Izvirni dopisi.

Iz Trebnjega, 4. julija. „Dolenjski Sokol“ je napravil binkočno nedeljo izlet iz Novega Mesta v Trebnje. Bil je slovesno sprejet od bralnega in gasilnega društva, ki sta mu prišla naproti do slavaloka. Gospodičine obsipale so ga s šopki. Udeležila se je njih veselice trebanjska olikana družba, pa tudi mnogo gospóde iz sosednih krajev.

Med drugimi prišli so iz Novega Mesta za „Sokoli“ tudi nekateri gospodje, ki so se nekđaj šteli za nemško misleče in so baje še. Najbrž bi bili radi postali „narodno napredni“, zlasti zaradi bližajočih se občinskih volitev. Ali iz nemško mislečih ustavovernih Kranjcev ni tako lahko postati narodno - napreden, zatoraj jim, narodni Novomečanje, ne smete za zlo vzeti, da so do volitev, v dobrih štirinajstih dneih, postali samo „napredni“. Do prihodnjih volitev je upati, da postanejo tudi narodni, če se bodo le tudi v prihodnje pridno udeleževali „Sokolovih“ izletov.

Iz Trsta, 7. julija. (Praznik sv. Cirila in Metoda na družbeni šoli pri svetem Jakobu v Trstu.) Ob 8. uri vstopim v župno cerkev, otroci so stali v petih dolgih vrstah; na kora je pa še veliko odraslih pelo. — Sv. mašo je daroval na velikem oltarju čast. g. Francišek Sila. Po sv. opravilu napotimo se z otroci na šolski vrt. Čudil sem se tolikemu številu otrok, razredi morajo biti prepolni. — Otroci so nevstrašeno deklamovali in dobro naglaševali. — Vsebina programa je bila: prvi del pobožnega obsega, srednji del narodno naudušenje in sklep podučen v šaljivi obliki.

Meni je posebno ugajal životopis naših blagovestnikov in oni trigovor, v katerem sta dva učenca pripovedovala tovarišu o potovanju po širni Avstriji, prvi z očetom, drugi s stricem. Tu sta neveščemu tržaškemu prijatelju opisovala razne slovanske narode. Sklenila sta, da povsod matere ubogih in gospe v bogatih družinah, doma in na poti in drugod slovanski govore, le v Trstu ne, tu naše matere še celo otroke svaré v tujem jeziku. — Tudi prizor „Naš zdravnik“ je bil primeren in je ugajal. Mej drugim sem čul, ko je tovariš zdravniku tožil, da ga zob boli, da mu ta odgovori: „Kako ne, ako vedno v nje drbaš, zdaj z iglico zdaj s peresom; lešnike in orehe kolješ, sladčice grizeš, mrzlo na vroče ješ in piješ. Ni čuda, zob se razpoči in gnije. Ako si se pa pregrel ali prehladil, ti kri v zob tišči in hudo boli. In pa: Vi otroci tekate kakor zajci, razbeljeni prisopete k vodi in se je nasrebate. Potem se vas groznica loti in matere se jočejo pri vaših posteljah.“ Ta veselica je bila jako podučljiva in zanimiva za onega, ki opazuje, v kakem duhu se naša mladina odgojuje. Sploh sem opazil, da na zavodu veje pravi krščanski duh.

„Na, tu ga imaš“, pravi moj tovariš. „Gotovo mora biti še daleč, ko še imena niso nikdar čuli.“ Pa sva se smejala in šla dalje. Zđaj pa pride naproti prihuljen berač, z oguljeno malho ter naju poprosi za božji dar.

„Tega vprašajva“, méntm jas, „berači vse oblazijo; morda je čul vendar kedaj kaj o Bači.“

„No oče, ste slišali kedaj ime ‚Bača‘, vpraša tovariš.

„I, kaj ga ne bi slišal“, dé berač, vtikajoč podarjen novčič v žep. „Ni tega Bog vé koliko, kar sem bil gori!“

„Ali hi prišla midva še nocoj do tje?“

„Tega pa ne. Jutri, če sta kaj dobra pri nogah, pa že prideta. že.“

Potem nama je označil natančno pot, da nama ni bilo treba na novo popraševati.

Hodila sva in hodila, da je bilo že vsega preveč, a zaznamovane gostilne vendar ni bilo, ob kateri je nama bilo zaviti na desno, v vas, katere ime sem pozabil. Že sva mislila, da sva jo zgrešila. Slednjič se vendar prikaže na ovinku in midva kreneva z glavne ceste čez potok navkreber ter kmalu dospeva do vasi, iz katere so uprav prihajali brdski senoseki, ki so šli ukajoč in pevajoč s šopki nakičeni v gorske senožeti. Sredi vasi je sedel cel zbor golorokih mož in starih mamic, ki so pretresavali in se pogovarjali o raznih stvareh. Ko so zagledali

Priporočam iz srca prekorošno družbo svetega Cirila in Metoda naši prečastiti in rodoljubni duhovščini. „Simplex“

Iz Trebnjega, 4. julija. Dne 17. junija veselili so se trebanjski farani svojega višjega pastirja, ki so prišli deliti zakrament sv. birme. Ali vsak (kdor nima take fantazije, kakor neki „Narodov“ listkar, ampak še nekaj vere v svojem srcu,) vé, da prihod škofov in deljenje sv. birme vpliva tudi na odrasle in budi krščansko zavest.

Sprejeli so škofa na farni meji g. administrator, cerkveni in občinski zastopniki, pri vходу v Trebnje pa, pri prvem slavlouku, velika množica vernega ljudstva, izmed šolskih otrok pa tisti, ki so bili pripravljene za sv. birmo, pripeljani od g. veroučitelja. Ko se prevzvišeni knezoškof pripeljejo, pozdravi jih v imenu birmancev hčerka blag. gospoda majorja Gressela, poda šopek cvetlic in prosi za sv. blagoslov in spremi skozi okrašeno vas mil. knezoškofa. V cerkvenem govoru so prevz. knezoškof posebno naglašali: Pri izreji otrok naj stariši posebno gledajo, da se otroci navadijo zvesto poslušati božjo besedo, da ne bodo nekoliko odrasli okoli cerkva postajali med božjo službo, da jih bodo varovali dotike s takimi ljudmi, ki zaničljivo govore o sv. veri. Popoldne odpeljali so se knezoškof k sv. Trojici. — Pozneje smo zvedeli, da eden slavloukov nekemu ni bil na pravem mestu. Napisi na slavloukih niso samo za slavljenca, ampak za vse, ki jih bero; da bi dotični napis le tudi razumeli.

Iz loške doline. 4. julija. Dan 29. rožnik, praznik sv. apostolov Petra in Pavla, ostane nam nepozaben. Ta dan praznovala se je poleg cerkvenega letnega „žeganja“ v mestni cerkvi v Ložu še dvojna izvanredna slavnost: blagoslovljenje novega križvega pota in dveh stranskih altarjev, posvečenih sv. mučencema Fabijanu in Sebastijanu in preblazeni Devici Mariji. Oboje delo hvali svojega mojstra. Sv. križev pot, osnovan po znanem umetniku Fürichu, oskrbela je tvrdka Hindlova na Dunaju ne za previsoko ceno. Občen glas se širi: Krasen je. Podobe so dovršeno izdelane, kolorit živ, ornamentika pri okvirih okusna in lična.

Enako pohvalno se moramo izraziti o stranskih altarjih, ki jih je iz marmorja izklesal domači umetnik g. Vodnik iz Ljubljane za 1100 gld.

Naj omenim zdaj nekoliko slavnosti same. Iz župnega dvorca v Starem Trgu proti mestu Ložu je mej ubranim pritkavanjem mogočnih zvonov v sprevedu nosilo postaje sv. križvega pota 28 mladencev, s šopki svežih cvetic na prsih, ob straneh je pa stopalo ravno toliko ovenčanih deklet z gorečimi svečami v rokah. Za temi vrstile so se belo oblečene deklice, načit-ne z vencii.

Pevci so potoma peli pesni, primerne tej svečanosti.

Spreved je bil veličasten, kajti neštevilna truma pobožnega ljudstva pomikala se je po cesti proti mestu Ložu.

Bližajoče se Ložu pozdravijo nas prijetni mestni zvonovi, a izpod razvalin starega nekdanjega mogočnega gradu buči nam nasproti mogočen strel

naju, potekla je govornica in otroci so se stisnili k materam. Ko sva jih pa prijazno ogovorila ter se jim celo pridružila, razvnela se je živahna govornica.

Bilo je polu osmih na večer, ko sva šla dalje. Za pol ure dospeva v romantično okolico — vasi sv. Lucije. Mnogo meščanov in gospode se je sprehajalo v hladnem mraku ter uživalo vso dražost prelepega večera v naravi. Prideva preko visokega mosta, pod katerim čez grozne čeri bobni Soča, v vas ter greva od gostilne do gostilne iskat prenočišča. Vse zaman. Povsod jednak izgovor: „Imamo toliko tujcev!“

„E, pa naj jih imajo. Pojdiva dalje. Noč bo krasna, vsaj vroče ne bo. Če pa omagava, umakneva se že toliko s ceste, da naju kedo ne povozi!“

Tako je menil tovariš, in šla sva veselo dalje.

Toda če prav je bilo jasno, noč je bila le temna. Hodila sva do polu desetih, ne vedoč, kam dospeva. Konečno prideva v neko vas. Luči ni bilo drugodi, kakor v veliki hiši, iz katere se je čulo petje. Uganila sva, da mora biti gostilna.

Poskusiva torej tu, ali bi ne mogla ostati čez noč. Gospodinja je bila precej pripravljena ter naju je vedla v prijazno sobico. Utrujena dolgega pota hitro zaspiva.

Drugo jutro je bilo oblačno. Težke megle so

topičev, da se hrib stress. Dospévi v mesto Lož nas preseneti vnanje lice mesta. Ta dan se je starodavni lož pomladil, premenil se v pravi gaj. Ob cesti na vseh straneh postavljeni so bili zeleni mlaji, raz oken visele so v mnogih hišah slovaške trobojnice, na oknih gorele so nastavljene sveče.

C. gosp. o. Angelik je po navadnem obredu v cerkvi sv. križev pot blagoslovil. Konec blagoslova nam čast. gosp. celebrant s poljudno in prav živo besedo razložil in opiše križev pot v Jeruzalemu. Po govoru blagoslovil je preč. gospod dekan Kunstelj stranska altarja, njegov močan in milo glaseč se glas se je divno po božjem hramu razlegal.

Sledila je na to slovesna sv. maša, koju je daroval preč. gosp. dekan, stregla sta mu domači g. kapelan in č. gosp. babinopoljski administrator. Z zahvaljeno pesmijo končali smo ob ob poljudni uri prelepo slavnost.

Da se je moglo vse to omisliti cerkvi sv. Petra, gre v prvi vrsti zasluga domačemu, za vse lepo in blago unetemu č. gospodu župniku, ki je v kratkem času svojega ondotnega službovanja že pri več cerkvah poleg farne cerkve to ali ono reč prenovil ali na novo omislil.

Pomagala so mu pa pri tem blagem činu nekatere radodarne roke s svojim dobrohotnimi prispevki. Hvala vsem!

Računski zaključki mestne blagajnice ljubljanske in podređenih zakladov za leto 1891.

I. Mestni ubožni zaklad

Imel je l. 1891 pokritja 24.492 gld. 9½ kr., potrebščine 24.838 gld. 69½ kr.; premoženje pa se je zvikšalo proti l. 1890 za 5307 gld. 82 kr., večinoma vsled ugodnejše kurzne vrednosti in zneso čistih 226.521 gld. 20 kr.

II. Meščanski bolnišnični zaklad

Ima pokritja 11.340 gld. 52 kr., potrebščin 11.381 gld. 84 kr. Premoženje se je zvikšalo za 1951 gld. 92½ kr. ter zneso 120.337 gld. 32½ kr.

III. Ustanovni zaklad

Ima pokritja 12.111 gld. 5 kr., potrebščin 12.103 gld. 52½ kr. Premoženje se je zvikšalo za 5647 gld. 62½ kr. vsled ugodnega kurza in zneso 198.770 gld. 74½ kr.

IV. Mestne blagajne zaklad.

A. Dohodki.

Dohodkov pod naslovom I. „uprava v občie“ je bilo proti budgetu manj za 169 gld. 75 kr. zaradi manjih dohodkov na pristojbinah za meščansko pravo.

Pri naslovu II. „uprava mestnega premoženja“ je več dohodkov pri poslopih in zemljiščih za 1460 gld. 60 kr., ker so se najmovine zvikšale in ker se je izredno veliko gramoza prodalo; — pri mestnih davščinah več za 6132 gld. 18½ kr., kar je pripisati ugodnemu razvitku gospodarjenja.

Pokazalo se je namreč, da na priliko pri gostaščini smemo računati na letnih 26.000 gld. mesto dosedanjih 23.000 gld.

se vlačile okrog gorskih slemenov in zdaj pa zdaj je hudo zagromelo, da je volto odmevalo po tokavah. Čakala sva, da bi se zvedrilo; toda ni plohe ni vedrega neba nisva pričakala; zato sva odrinila naprej.

Kolovozna pot je vodila ob potoku Bači. Na mnogih krajih je bil bolj za koze, nego za voze. Hudourniki so izjedli, razprali prst in napravili globoke kotanje.

Potegnil je veter, drevje je zašumelo, nebo se posvetilo in zabučalo, pa se je ulila ploha, ki bi naju bila premočila do kože, da nisva naletela na samotno hišo nekega suknarja in barvarja, kjer sva vedrila.

To vam je bila družba! Kdo bi si bil mislil, da živé tako zavedni možje v taki samoti. Mož je bil jako olikan, naudušen narodnjak, ki je prehodil že mnogo sveta in se v Čebih naudušil za slovansko stvar. Koliko on koristi sedaj v svoji domovini! Spodbuja, uči, naudušuje narod. Jezik mu je čist, oglajen, a vendar priprost, da ga moramo imeti za vzor narodne govornice.

Sploh je slovenščina po celi ondotni dolini jako zvonka, čista in brez zavijanja.

Dolgo smo se pogovarjali — a čas je potekal. Nevihta je preminula in zopet je pogledalo božje

Pri 6º, mestni dokladi je sicer zastanka izkazanih blizu 4000 gld., a ta obseza tudi 2979 gld. 47 kr. kot zaostanek južne železnice, ki je bil pa meseca januarija 1892 izplačan.

Dalje je omeniti, da se je od predpisane gostaščine 26.000 gld. in od začetnih zaostankov v okroglem znesku (9951 gld.) 10.000 gld. do malega skoraj vse iztirjalo, kar je zasluga pritiska in urgence magistrata ter marljivega in spretnega poslovanja dotičnih uradnikov.

Pri točki 10. „Podturenska graščina“ je večji dohodek za 3116 gld. 71 kr. večinoma vsled prodaje lesa iz tivolskega gozda.

Pri upravi mestnega premoženja sploh se je proti budgetu za 10.709 gld. 69 kr. več sprejelo in zaostanki so se znižali od 20.000 na 12.000 gld.

Pri naslovu III. „ceste, ulice itd.“ je razložka samo 196 gld., pri naslovu IV. „Zdravstvo“ 206 gld. manj dohodkov, v pristojbinah za ogled mrličev za 106 gld. in drugih prejemkih za 100 gld. Pri naslovu V. „Šolstvo“ je manj dohodkov za 340 gld. 72 kr. poglavitno pri ukovini, in sicer vsled množične težave pri iztirjevanju. Naslov VI. „vajaška nastanitev“ ima 1471 gld. 30 kr. več prihodka vsled po novem tarifu zvišane najmovine.

Naslov „Raznoterosti“ ima manj 380 gld. 35 kr. prihodkov, kar je slučajno. (Konec sledi.)

Dnevne novice.

V Ljubljani, 8. julija.

(Dr. Fran Škofic †.) Sinoči, prepozno za večrajšjo številko, smo dobili iz Škofje Loke telegram, da je tamošnji c. kr. okrajni sodnik, gospod dr. Fran Škofic, previden s sv. zakramenti za umirajoče, mirno v Gospodu zaspal. Pokojnik je bil star še le 45 let, bolehal je že več časa, na sv. Rešnjega Telesa dan je bruhal mnogo krvi in sv. Petra in Pavla dan je bil previden. Povsod, kjer je služboval, v Novem Mestu, v Mokronogu in Škofji Loki, je bil obče priljubljen zaradi svoje stroge objektivnosti, dasi je bil vsled bolezni občutljiv. Sploh pa je bil znan kot jeden najboljših slovenskih juristov. Pogreb bođe jutri popoldne ob 6. uri. N. v m. p.!

(Umrl) je, kakor se nam je že včeraj iz Konjic brzojavno sporočilo, v noči od srede na četrtek v Gratweinu pri Gradcu č. gosp. Frančišek Verlič, župnik v Stranich. Rojen je bil l. 1826. Naj v miru počiva!

(Osebna vest.) Državni nadpravdnik pl. Schrey-Redelwerth iz Grada je dospel v Ljubljano in te dni nadzoruje podrejene urade.

(Kresovi.) Iz Šmarja pod Ljubljano se nam poroča: Časopisi naznanjajo, kako so po Koroškem in drugod žgali kresove na čast sv. Cirila in Metoda. A tudi pri nas so goreli tisti večer mnogi kresovi, in mnogo vernikov se je udeležilo na praznik svetih maš, ki so se darovale pri lepo ozaljššanem oltarju. Istotako smo opazovali po hribih sosednih župnij mnogo kresov.

(Družba sv. Cirila in Metoda) je 7. julija prejela sledeči telegram: Iz Škofje Loke. Sodnik dr.

solnce na zemljo. Mi dva sva morala dalje. Pri srčno smo si stisnili roke in mož narodnjak nama je naudušeno rekel v slovo besede: „Bodita moža in ne odtegnita pomoči narodu, ki je tako potrebuje!“

Hodila sva še bolj po samoti, kakor pred. Letu pa tam se je prikazala samotna planinska koč ali ogljarska bajta. Že je bila ura dvanajsta, a zelenega Podbrda, od koder vodi pot čez prelaz Bačo v Bohinj, le še ni bilo. Pospešila sva korake. A glej, prikazale so se prve hiše izmed drevja; bila sva zopet brez skrbi in kmalu smo zrlji pri cerkovniku, ki je ob jednem oštir, pri oknih, kako je lilo in lilo, kakor bi se bil oblak utrgal.

Proti noči sva se poslovila. A komaj sva prišla do sv. Lenarta — sredi Bače — pa se je usula zopet gosta ploha in bila sva — se vé, v tretje gre rado — zopet namočena.

A nisva se menila za njo, saj sva bila blizu lepe Gorenjske. Hitela sva po strmi stazi in zdajci se je prikazal mogočen Triglav, ponosni Stol, katera so zlatili skozi megle prodirajoči žarki. Veselje nama je dokipelo in oba sva zavriakala. Tedaj sem prvič najiskrenejše pozdravil svoj rojstven kraj ter čutil, kaj je ljubo doma. Pozabivši ves trud sva hitela navzdol proti Bohinjski Bistrici, od koder sva se vrnila drugi dan v naročje ljubljenskih domačih.